

„A személyes érintettség miatt a legheitebb azok tudják közvetíteni a szabadulás útját, akik maguk is megjárták a szenvedélybetegségek poklát.”

Az evangélium gyógyító ereje
▶ 5. oldal

„Figyelve a népmozgalmi adatokat, azt látom, hogy van, ahol ugyanannyi a felnőtt-, mint a gyermekkeresztség. Utaltam a gyermekkeresztség előnyeire, de számomra ugyanilyen csoda, amikor egy felnőtt ember tesz bizonyosságot hitéről keresztelese után a templomban. Isten senkiről nem mond le. Felénk kinyújtott kezébe bármikor belekapaszkodhatunk.”

Interjú Gáncs Péter elnök-püspökkel
▶ 11. oldal

„Az őszinte reflexiók sorában hangsúlyosan megfogalmazódott az igény a cigánymissziómunkatárs-képzés megteremtésére hittudományi egyetemünkön.”

Ajándékok és feladatok
▶ 13. oldal

Régi és új teremtés
▶ 2. oldal

Lelkészképzés Budakeszin
▶ 3. oldal

Visszapillantás hálaadással
▶ 4. oldal

Keresztény ifjúsági találkozó
▶ 8. oldal

Éneklő egyház
▶ 8. oldal

Aki hisz, az nyer
▶ 15. oldal

Az evangélium gyógyító ereje

WALKO ADÁM FELVÉTELE

A Középhalmi Misszió csendeshete a Holt-Körös partján
▶ Írásunk az 5. oldalon

Értekezések az értékről

Dies Academicus az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

▶ **Az értékközvetítés útjai és útvesztői az evangélikus tradíció és a modern szakmaiság mérlegén** címmel tartották meg április 15-én az Evangélikus Hittudományi Egyetemen a 2015. évi *Dies Academicust*, az *akadémiai napot*. Az elhangzott előadások arra a kérdésre keresték a választ, hogy miként lehet láthatóvá-hallhatóvá tenni az evangélikus és keresztény tradícióban rejlő pozitív világszemléletet akkor, amikor a mindennapokban a reményvesztettség, a folyamatos átmenetiség érzetével szembesülünk egy gyakran érték- és közösségi-ányos társadalomban.

A konferencia nyitányként dr. Szabó Lajos rektor köszöntötte a hallgatóságot. Az érték életünk alapjához tartozik – állapította meg. – Sokszor hisszük, hogy tudjuk, mi az érték, birtokában vagyunk az igazságnak. Ek-

kor jól érezzük magunkat, azt gondoljuk, minden rendben van körülöttünk. Majd amikor egy hirtelen, váratlan fordulat történik, mindez megkérdőjeleződik, és feltesszük magunkban a kérdést: hol van most az igazság?

Az értékközvetítés útjai tehát nem „ausztriai lebetonozott utak, hanem magyarországi földutak”: göröngyösek, kátyúsak, zökkenősek, kanyargósak.

A rektor megköszönte dr. Orosz Gábor Viktornak, a rendszeres teológiai tanszék docensének a szervezői munkát, majd beszédét Jürgen Moltmann gondolataival zárta. A német protestáns teológus szerint „a keresztény etika feladata nem a világhoz alkalmazkodás, sem az attól való elszigetelődés, hanem a világ megváltoztatásának útmutatása”, hozzátéve, hogy ezt nem erőszakkal, hatalommal, direktívával, hanem szolgálattal, alázattal, közösségben kell megvalósítani.

▶ Folytatás a 9. oldalon

Holokausztmegemlékezések

Április 16-án, a holokauszt magyarországi áldozatainak emléknapján szerte az országban tartottak megemlékezéseket. Budapesten az Uránia Nemzeti Filmszínházban rendezett alkalmon – melyen a Magyarorszá-

gi Evangélikus Egyház képviselőjében Gáncs Péter elnök-püspök is jelen volt – beszédében Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter a magyar gyógyszeripar megalapítójának, Richter Gedeonnak az életútját

ra utalva jelentette ki: a nemzet több mint pusztá érdekszövetség, a nemzet valójában sorsközösség.

A Páva utcai emlékközpontban emlékezett „az emberiség legtragikusabb időszakára” Colleen Bell, az Amerikai Egyesült Államok magyarországi nagykövete (képünkön méceszt gyűjt az áldozatok emlékfalánál). Mellette – többek között – a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke szövegezt a józan és őszinte szembenézés, emlékezés fontosságáról. (Adorjáni Dezső Zoltán beszédét Égtájoló rovatunkban közöljük, lapunk 7. oldalán pedig a Néprajzi Múzeumnak a vidéki zsidóság kultúrájára emlékező kiállításáról olvashatnak. – A szerk.)

Forrás: MTI

FOTÓ: KOVÁCS TAMÁS / MTI

Szolgálni – örömmel

■ LUPTÁK GYÖRGY

Nincs itt valamiféle ellentmondás? A *szolga* szót és jelentését ugyanis nem szeretjük. Másoknak alávetett embertársaink jutnak eszünkbe róla, olyanok, akik nem önmaguk urai, akik saját életükkel, idejükkel nem rendelkeznek szabadon. Napjaink általánosan elfogadott életfelfogásában nincs igazán helyük szolgálóknak, a másoknak szolgáló élet népszerűtlen. Édes hazánkban az önkéntesség mint életforma is gyerekcipőben jár.

Uralkodni, másoknak parancsolgatni, azt igen, az már jobban fekszik. A korszellem azt sugallja: szakíts le minden virágot, másokkal ne, csak magaddal törődj! Egyszer élsz, és nem tartozol senkinek elszámolással. „Sehova tanúi” ők, akik így élnek. Egy barátom kortársainkat nevezte így. Mert ez az életút sehová sem vezet. Mindent meg akarnak kapni, de adni, önzetlenül szolgálni, azt aztán nem. És akkor még a tetejébe örömmel szolgálni? Istennek, az Úrnak? Mert a zsolttáros ezt mondja: „Szolgáljatok az Úrnak örömmel...!” (Zsolt 100,2)

Szolgálat és öröm oly távol van egymástól, mint Makó Jeruzsálemtől – vélhetik sokan. Az ember lelkesként néha megéli, amint idegen környezetben ismeretlen emberek bámulnak rá kerek szemekkel: milyen egészséges, derék ember, és mégis papnak állt...?

Jubilate vasárnapján gondolkodjunk el azon, hogyan szolgálhatunk, mint egyén, örömmel az Úrnak. És mit tehetnénk annak érdekében, hogy gyülekezeteink örvendező, kívülről számunkra is vonzó közösségeké váljanak.

Gondoltunk-e már például arra, hogy egy vallástalan embert mi tartana ott az istentiszteletünkön? Ha kérdeznék, mit mondanánk neki, miért jó gyülekezetünkhöz tartozni? Örvendező-e a liturgiánk? Csillag-e öröm a szemünkben, ha a másikra nézünk?

Ahogy én látom, sok a bánatos, búval bélelt evangélikus. És sok a gondokkal terhelt, gyakorta belső feszültségektől megfáradt gyülekezet. Pedig kezünkben van a megoldás, a kulcs! Jézus Krisztus ránk bízta az örömhírt, a világnak Krisztus kell, és mi ismerjük őt!

De igaz ez? Valóban ismerjük őt mint Urunkat és Megváltónkat? Ere a kösziklára építik-e életük házáat lelkészeink, presbitereink, felügyelőink és gondnokaink?

Mert mire következtesen az ember, amikor egy gyülekezeti felügyelő mondja ki keserves dilemmáját: „Akkor már inkább választunk egy elvált lelkészt, csak nehogy alkoholistá legyen, mert azzal már nem tudnánk mit kezdeni.” Igen, ezt így hallottam valahol e hazában.

Tudom persze, nem ez az általános. És szomorú, ha egy gyülekezetnek valóban csak ennyi a választási lehetősége. S ha egy pályakezdőnek

– mielőtt elfoglalná élete első szolgálati helyét – az a legfontosabb kérdése, hogy van-e WiFi a lelkeszi hivatalban, akkor bizony furcsa érzések kavarnak az emberben. Ide vezethet az, ha Isten szolgálóinak fontosabbak a jogok, a fizetés kérdése, a munkaidő, a „mi jár nekem”. Holott megbízásunk arra szól, hogy mint a gyertya, egyszerre melegítsünk és világítsunk, mindeközben pedig el-égetjük önmagunkat.

Számtalan sebből vérzik egyházunk. Eleinte úgy tűnt, sokkoltak minket az erősen negatív népszámlálási eredmények. De mostanára szép lassan megnyugtattuk lelkiismeretünket. Megmagyaráztuk a számokat, mert azért a szónak még mesterei vagyunk.

A legégetőbb kérdés most az: akarunk-e valódi gyógyulást, talpra állást? Akarunk-e bővülést, gyarapodást? Mert ha igen, akkor sürgősen a tettek mezejére kell lépniünk. Igen, cselekedni kell! Mert itt teóriák, elméletek nem segítenek. Előbb a szívünkben kell rendet tenni, s majd abból eredően a mindennapi gyakorlatban is.

Jézus jeruzsálemi bevonulásának van egy névtelen szereplője – az az ember, aki odaadta Jézusnak a szamarát. Nem tudjuk, ki ő, de azt ki lehet következtetni, hogy tudta, kinek adta talán egyetlen igahordó állatát. Mert örömmel szolgált Jézusnak. Nem aggódott, mi lesz a szamarával, nem adott fontoskodó utasításokat: „Mester, vigyázz ám a szamaramra!” (Mi odaadnánk-e kölcsönbe az autónkat másnak, egy idegennek?) Ha csak azt hitte volna Jézusról, hogy ő a legjobb ember a világon, feltehetőleg nem adta volna. S ha Jézus szerinte csak egy neves rabbi, egy vallásos zseni lett volna, nos, valószínűleg akkor sem. De bizonyára tudta, hogy Jézus Krisztus az Isten Fia, a megígért Megváltó. Ezért adta oda.

Olyan egyházzal álmodom, ahol – fájdalmas kimondani – a lelki vezető, felügyelő, presbiterek élő, eleven hittel bíznak Jézus Krisztusban. Akiknek a Biblia nem csak egy érdekes olvasmány, netán tananyag, hanem az örök élet kenyerének és vizének mindennapi forrása. És olyan evangélikusokról álmodom, akiknek az élő Jézus Krisztus személyes Megváltójuk. És akik a bűnbocsánat átélt örömeiből fakadóan osztják meg sokakkal ezt az örömet.

Mert az igazi örömmel már csak ez a természete – el kell újságotni minél többeknek. Akiben megvan a Jézus Krisztus belső ismerete, az örömmel tud szolgálni az Úrnak – és másoknak.

Egyházunk evangélizációs és missziói bizottságának missziói javaslata e lapszám 10. oldalán olvasható...

A szerző evangélikus esperes, a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói és Evangélizációs Bizottságának elnöke

Oratio œcumenica

Teremtő mennyei Atyánk, aki megteremtettél bennünket, és bűneink ellenére nem taszítasz el, hanem Fiadért, Jézus Krisztusért megbocsátasz nekünk, az ő közbenjárásában bízva visszuk most eléd kérésünket.

Könyörgünk, Urunk, a világért. Szabadíts meg a békétlenség és a háborúság lelkiületétől! Hárítsd el a terror és a mindent elpusztító háború veszélyét! Ébressz felelősség tudatot azokban, akiknek hatalmat adtál! Fogd le a rosszat akaró kezét, és erősítsd meg a békeség gyermekeit az egész földön!

Könyörgünk, Urunk, az érettségi vizsgára készülő fiatalokért. Segítsd meg őket, hogy sikerrel adjanak számot tudásukról! Áldd meg őket, hogy életük útját becsülettel, tiszta szívvel, benned bízva járják! Mindenkor szereteted vezesse őket!

Könyörgünk, Urunk, országunkért, hazánkért, nemzetünk vezetőiért. Fékezd meg a haragot és a gyűlölködést! Adj felelősségérzetet országunk vezetőinek, hogy az emberek és hazánk érdekeit fontosabbnak tartják saját önös érdekeiknél, országunkat bölcsen kormányozzák!

Könyörgünk, Urunk, egyházunkért. Őrizd meg minden tévelygéstől és hamis tanítástól, hogy tőled el ne szakadjon, hanem akaratod szerint végezze szolgálatát: evangéliumod hirdetését és a szentségek kiszolgáltatását. Imádkozunk a szórványokban élő hittestvéreinkért. Őrizd meg őket is az igaz hitben, egyházunk iránti hűségükben!

Könyörgünk, Urunk, gyülekezetünkért. Add, hogy megerősödjünk a hitben, a veled és az egymással való közösségben! Ne vond meg tőlünk szent igédet, hanem tápláld vele és növeld általa hitünket!

Könyörgünk, Urunk, azokért a fiatalokért, akik az elkövetkezendő hetekben tesznek konfirmációi vizsgát, és így gyülekezeteink, egyházunk felnőtt tagjaivá válnak. Te légy velük, te vezesd őket, és add nekik Szentlelkedet, hogy növekedjenek az igazság ismeretében, és megálljanak a hitben mindvégig.

Könyörgünk a betegekért, a lelki és testi fájdalomtól szenvedőkért, a halálklórt. Adj nekik enyhülést gyötrelmeikre, adj feloldozást bűneikből! Légy támaszuk és vigaszuk, és add nekik a te minden értelmet meghaladó békeségedet! Te adj vigasztalást és reménységet a gyászoló szíveknek.

Hallgass meg minket, Urunk! Add, hogy földi életünkben Megváltónk húsvéti győzelmének áldásával éljünk, egykor pedig részesüljünk örök békeségedben szent Fiad, a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

HIRDETÉS

Bethánia-csendesnap

A hajdúböszörményi Bethánia CE Szövetség május 9-én 10 órai kezdettel a Kálvin téri református gyülekezeti teremben (Kálvin tér 19.) csendesnapot tart, melyre minden kedves érdeklődőt meghív.

E csendesnap keretében ugyanitt 12.30-ra évi rendes közgyűlést is meghirdeti, melyre valamennyi rendes tagját várja. Ha a fenti időpontban a közgyűlés nem lenne határozatképes, akkor a következő közgyűlést ugyanacsak május 9-én ugyanott 14.30 órai kezdettel tartja meg.

A közgyűlés napirendje: 1. beszámoló a 2014. évről; 2. zárószóbeszéd a 2014. évről; 3. a 2015. évi költségvetés; 4. az alapszabály módosítása.

HÚSVÉT UTÁN 3. VASÁRNAP (JUBILATE) – 1MÓZ 1,1-4(5-25)26-31; 2,1-4A

Régi és új teremtés

Az elmúlt vasárnap epistolájában – amely a mai folytatása – Péter apostol így inti az üldözést szenvedő keresztényeket: „Mert kegyelem az, ha valaki Istenre néző lelkiismerettel tőr el sérelmeket, amikor igazságtalanul szenved. De milyen dicsőség az, ha kitartóan tűritek a hibátok miatt kapott verést? Ellenben ha kitartóan cselekszitek a jót, és tűritek érte a szenvedést, az kedves az Isten szemében. Hiszen erre hívatottok el, mivel Krisztus is szenvedett értetek, és példát hagyott rátok, hogy az ő nyomdokait kövessétek: ő nem tett bünt, álnokság sem hagyta el a száját, mikor gyalázták, nem viszonozta a gyaláztást; amikor szenvedett, nem fenyegetőzött, hanem rábízta ezt arra, aki igazságosan ítél.” (1Pt 2,19-23)

Péter ezzel a vasárnap alaphangját adja meg: a keresztényeknek akkor van okuk ujjongásra, ha Isten arra méltatja őket, hogy – Krisztus nyomdokába lépve – ártatlanul szenvedhetnek.

Ne siránkozzatok – mondja Péter –, ha ezen a földön ártatlanul kell szenvednetek, hanem: Jubilate! Ujjongjatok! Ujjongjatok, mert ebben az életben nagyobb megtiszteltetésben nem is lehet részetek, mint hogy ékszerként viselitek Krisztus szövegeit és töviskoronáját, amikor a világtól – mint Isten kezéből – fogadjátok el a krisztusi sorsot, és ártatlanul osztoztok az ártatlan szenvedésében.

Magyar nyelvünk jól tükrözi a lényegét: ártatlan az, aki senkinek sem volt ártalmára. Jézus földi működése során soha senkinek sem ártott, ezért „hálából” mégis a kereszt kínját kellett elszenvednie. Követői, a ke-

resztények sem számíthatnak külön hállára, hiszen a tanítvány nem lehet külön Mesterénél. E világban nem tarthat igényt igazságosabb elbírállásra és jobb bánásmódra, mint amilyenben Mestere részesült.

De e világnak vége lesz, és ez a Krisztus nyomdokát követő keresztények számára nem fenyegetés. Ellenkezőleg: ok az öröme és az ujjongásra! Péter ezért zárja levelét bátorító szavakkal: „Sőt amennyire részesültök a Krisztus szenvedésében, annyira örüljétek, hogy az ő dicsőségének megjelenésekor is ujjongva

A VASÁRNAP IGÉJE

örülhessetek. Boldogok vagytok, ha gyaláznak titeket a Krisztus nevéért, mert a dicsőség Lelke, az Isten Lelke megnyugszik rajtatok. (...) Akik tehát az Isten akaratából szenvednek, azok is – jót cselekedve – ajánlják lelkiüket a hű Teremtőnek.” (1Pt 4,13-14.19)

Isten első teremtése a mulandóság átkának lett alávétve. Bár Isten mindent jónak teremtett, az ember nemcsak magára vont átkot bűnével, hanem az egész teremtésre. Ádám kései ivadékaiként már nem olyan világba születtünk, ahol mindenre igaz, hogy szép és jó. (A teremtés minden napjának végén elhangzó „láta Isten, hogy ez jó” kijelentésben a héber kifejezés egyszerre jelent szépet és jót.) A bűn a szépnél és jónak teremtett emberen örökletesen

eltorzította és összetörte az Isten képmását. Ezt jelenti az eredendő vagy átérődő bűn. Ezért földi életünk idejét olyan kegyelmi időnek kell tekintenünk, amely arra szolgál, hogy újra Isten képmására formálódjunk.

Az Újszövetség joggal nevezi ezt újjászületésnek, hiszen a szerepünk csak annyi lehet ebben, mint a megszülető csecsemőnek az őt kihordó anyaméh elhagyásában. Bár a gyermek az, aki születik, de úgy, hogy édesanyja szüli. A születik az egyetlen félszenvedő ige a magyar nyelvben. Utólag tehát joggal mondhatjuk, hogy a világra jöttünk, de ez csak azért lehetséges, mert édesanyánk a világra hozott.

Ahogy testi születésünknek egyszerre voltunk cselekvő résztvevői és elszennvedői – mint akik úgy tettünk valamit, hogy az egyszersmind történt velünk –, hasonló lesz a helyzet halálunk óráján is. Mi fogunk meghalni, de a halálunk egyben elszennvedői is leszünk.

Ugyanez a kettősség érvényesül lelki újjászületésünk, Isten képére formáltatásunk folyamatában is. Nekünk kell lélekből meghalnunk a bűn uralma alá került világ számára, de ez mégsem a mi elhatározásunkon áll. Miként testi születésünk sem a mi elhatározásunkból történt. A világban uralkodó bűn készítése számunkra való meghalásunk csak a Szentlélek munkájának eredménye lehet. De ha ez megtörténik, Isten nem hagy bennünket a halálban, hanem megajándékoz az ő képmását hordozó Krisztusnak mint az új teremtés zsengejének életével.

Hátralevő testi életünkben ez azt fogja jelenteni, hogy bár senkinek

sem vagyunk ártalmára, a világ mégis úgy lép fel velünk szemben, mint ha a fejlődés, a haladás és általában a boldogságra kiteljesülő élet legártalmasabb akadályozói és veszélyeztetői lennénk. Így bánt a világ az apostoli kor keresztényeivel is. Péter apostol ezért vigasztalta őket: „Mert kegyelem az, ha valaki Istenre néző lelkiismerettel tőr el sérelmeket, amikor igazságtalanul szenved. (...) Akik tehát az Isten akaratából szenvednek, azok is – jót cselekedve – ajánlják lelkiüket a hű Teremtőnek.”

Ahogy az első teremtés sem egy mozzanatban ment végbe, hanem „hat nap” alatt, úgy az új teremtésnek is vannak fázisai. Húsvét, Krisztus föltámadása csupán a kezdet. Képletesen első napja az új teremtésnek. A java még ezután következik. Pünkösdkor el kellett jönnie a Szentléleknek, hogy az új teremtés részeseivé tegye mindazokat, akik Krisztusban hisznek. Pünkösddel kezdődött az új teremtés második napja, amely még mindig tart. Egészen addig, amíg be nem telik azoknak a száma, akiket Isten a maga képére teremt újjá, úgy, hogy hit által Krisztus halálának és föltámadásának részeseivé teszi őket. Csak ezután virrad majd fel az új teremtés harmadik napja, amikor a régi teremtés végleg eltűnik, ég és föld megújul, és a föltámadt Krisztus dicsősége tölt be mindent.

Akkor fog beteljesedni, amit János apostol Patmosz szigetén a trónon ülő szózatoként hallott: „Ímé, az Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni, Ők pedig népei lesznek, és maga az Isten lesz velük; és letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak. (...) Ímé, újjáteremtek mindent.” (Jel 21,3-5)

■ VÉGHÉLYI ANTAL

„Mindenem vagy, Jézusom, a halálban örök élet!”

► A Dunántúli énekeskönyv (1911) szerzői közül ma Kovács Sándort mutatjuk be. Nem tartozott a szerkesztőbizottsághoz, de Kis énekeskönyvével (1901) nagy hatással volt a munkára. A régi magyar anyag (Balassi, Rimai, Petrőczy) nagy része ebben a gyűjteményben jelent meg először.

Kovács Sándor (1869–1942) teológiai tanár, majd igazgató volt a pozsonyi teológiai akadémián. 1923-tól a pécsi egyetem soproni evangélikus teológiai karának egyháztörténetész-professzora. 1935-től a dunáninneni egyházkerület püspöke, sámsönháza lelkész.

Énekeskönyvünk kilenc versét és egy fordítását tartalmazza. Ezek egy kivételével ad notam szövegek – nincs önálló dallamuk –, szinte meglapulnak a többi ének közt a fejezetek végén.

Kezdjük a sort adventtel. A Kitarom előtted szívem (EÉ 147) gazdag a fény és árnyék ellentétét érzékeltető képekben: „Es ragyogtasd tekintetted / E bujdosás völgye felett! // Jöjj, és oszlasd el a homályt, / Mely tévelygő szívemre szállt! / A zárós refrénje erősíti az egyházi év kezdetének mondanivalóját: „Ó, térj be hozzám, Jézusom!” A szöveget a Mi Atyánk, ki vagy mennyeiben (EÉ 72) dallama hordozza.

A Jézus-énekek fejezetben egész ciklust találunk Kovács Sándor verseiből; közös vonásuk, hogy utolsó versszakukban a földi halál utáni étellel foglalkoznak.

Az Aldlak, Jézus, hű barátom (EÉ 390) nagyon kevés változtatással – és a harmadik versszak kimaradásával – öröklődött ránk. Témájában és szóhasználatában is rökön az adventi énekkel: „Bujdosom nehéz ös-

vényen (...) Napvilág a borúban (...) Adj elmembe tiszta fényt (...) Folyton fénylő példaképem!” 1911-ben Kovács Sándor szövege a Jézusom, ki bűnös lelkem (EÉ 418), 1982-ben a Jézus, örömmel fogadlak (Johann Crüger; EÉ 143) – jellegében hasonló – dallamához kapcsolódik.

A Jézus, éltem hű vezére (EÉ 391) a – vers karakteréhez jól illő – Ó, én bűnös, jaj, mit tegyem (EÉ 420) dallamán szólal meg. Őt strófájából az első három szerepel énekeskönyvünkben. Ezekben a sorokban is, de a kimaradt versszakokban még erőteljesebben megjelenik Pál apostol gondolata: „Hiszen nem azt teszem, amit akarok: a jót, hanem azt cselekszem, amit nem akarok: a rosszat.” (Róm 7,19) „Légy te lelkem menedéke, / Ha bübsei lelkemet, / Ha vétkeztem ellened! // Hová mennék e világon, / Mint tehozzád, Jézusom? / Nélküled elkarhozom. // Földi élvezet varázsa / Hogyha tőled elszakasz, / Jézusom, te adj vigaszt!”

A Mindenem vagy, Jézusom (EÉ 392) a Szarvasi énekeskönyvből (1937) került be gyűjteményünkbe. A Jézus, én bizodalmam Crüger-dallamával jár együtt, mondanivalója pedig annak szövegével – és a dallamra készült más versekkel is – rökön. „Jézus, Üdvözítőm él, / Vele együtt én is élek. / Szébb hazám van Istennél.” (EÉ 369,2) „Jézus hál, én is veled! / Hol van, halál, nagy hatalmad?” (EÉ 223,1)

CANTATE

„Mindenem vagy, Jézusom, / A halálban örök élet! / Takarjon bár sirhalom, / Veled mennyben újra élek.” (EÉ 392,3)

A következő két költemény a Könyörgések fejezet része. A Bűnös lelkem hozzád siet (EÉ 74) 1911-ben Philipp Melanchthon (1497–1560) neve alatt jelent meg, de Kiss János azt írja tanulmányában, hogy nem találta meg a forrást. Számunkra az ének imádságos és biblikus hangja a lényeg. „Te járj velem, hű pásztorkodó, / Légy velem a keskeny úton!” A himnusz formájú vershez az Úr Jézusunk, fordulj hozzánk (EÉ 279) dallamát rendelték.

A Vágyó szemmel nézünk feléd (EÉ 89) éneket a szerkesztők 1911-ben A menny Urának tisztelet Gloria-parafázis (EÉ 43), 1982-ben az Eljött hozzánk az üdvösség (EÉ 320) dallamához társították (tehették, mert mindkettő hétsoros Luther-strófa). Itt is találkozhatunk Kovács Sándor kedvelt képeivel: „Ha bűn homályba száll reánk, / Te védj meg minket, jó Atyánk! (...) Vezess híven ösvényeden, / Vezérlő angyalkodó légy! (...) Míg a földön vándorolunk, / Óvjon gazdag kegyelmed!”

A Keresztyén élet fejezet szintén két Kovács-éneket tartalmaz. A Boldog, kinek a béke minden vágya (EÉ 457) a Boldogmondások mintájára épül: „Boldog, kit tiszta szeretet vezérel (...) Boldog, kit nem kínoznak földi vá-

gyak (...) Boldog, ki él szent tetszésed szerint (...) Boldog, ki túrni tud minden fájdalmat.” A záró versszak pedig összefoglalja életünk alapkérdéseit: „Ó, add, Atyám, míg itt a földön élek, / Teljes szívemből szolgáljak tenéked. / És verőfényben vagy kereszt alatt / Keressem nálad boldogságot!” Mindez az Ó, felsejess Úr, mi kegyes Istenünk (EÉ 44) genfi zsoltár erőteljes dallamán szólal meg.

Az Üdvözítőm, kegyelmed által (EÉ 458) sorsa kalandos: 1955-ben kihagyták, 1982-ben viszont újra bekevert énekeskönyvünkbe. Az Én Istenem, én bűnös ember (EÉ 423) dallamához kötődő ének kapcsolódik a Római levél fent említett szakaszához is: „Ha vonz a bűn, s csábít szavával, / Segíts győznom magam felett!”

A Te vagy reményem sziklaszála (EÉ 66) Kovács Sándor egyetlen olyan éneke, melynek saját dallam adatott, mégpedig Kapi Gyula (1850–1923) munkája. Bár itt több a régiesnek tűnő fordulat, sok jól sikerült sorral is találkozhatunk. „Deríts fényt rám, boríts homályba: / Bízom tebened szüntelen. // Ó, légy velem küzdelleim közt, / Erőnek Lelke, légy velem!”

Utolsó példánk, a Készülj, lelkem, Jézusodhoz (EÉ 306) Johann Franck versének – Schmücke dich, o liebe Seele (ebből lett EÉ 308 és 307 is) – annyira szabad fordítása, hogy önálló műnek tekinthető. Így nagy valószínűséggel ez Kovács Sándor leggyakrabban használt éneke. „Jézus, drága üdvösségem, / Mennyből földre jöttél értem, / És magad halálra adtad, / Hogy nyerj rajta diadalmat. / Add, e lelki edeldelben, / Élet kenyérét vehessem!”

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Újabb virág Isten kertjében

Beiktatták az önállósult Budakeszi Evangélikus Egyházközség első parókus lelkészét

► Ritkán büszkélkedhet létszámbeli gyarapodással egy evangélikus gyülekezet, de Budakeszin és környékén a legutóbbi népszámlálás szerint háromszázötvenen vallották magukat lutheránusnak, ami növekedést jelent az előző cenzushoz képest. Január 1-jével megszületett a Budakeszi Evangélikus Egyházközség – megválasztott lelkészét, Lacknerné Puskás Sárát pedig április 19-én iktatta be parókusi hivatalába a Budai Egyházmegye esperese, Bence Imre a budakeszi református templomban.

Az evangélikus gyülekezetek pásztorlását Budakeszin és környékén – Telkin, Budaaján és Pátyon – korábban a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség lelkésze látta el. Az idén január 1-jétől létező önálló egyházközség első megválasztott lelkészének beiktatását tehát méltán nevezte történelmi pillanatnak a Budai Egyházmegye esperese. A beiktatás jelentőségét növeli, hogy Lacknerné Puskás Sára első önálló lelkészi szolgálati helye Budakeszi.

A nyájnak pásztorra van szüksége – hangsúlyozta Bence Imre Ez 34,12–16 alapján tartott igehirdetésében –, hogy a bárányokat összegyűjtse, le-

geltesse, sebeiket bekötözze. Isten ígéretét, bátorítását és a lelkészi szolgálat igazi modelljét tartalmazza az ige, támogatást a keresztény közösség formálásának és igazgatásának nagy feladatában.

„Isten kertjében kinyílt egy virág” – foglalta össze a történetet Lacknerné Puskás Sára, aki nyolc éve kezdte meg szolgálatát a Budakeszi környéki szórványokban. Prédikációjában – Mt 5,14–16 alapján – rámutatott, hogy az anyagülekezetté válás nem csak jogi keretekben hoz változást: a Krisztusban egyesült közösség önazonosságát is meg kell fogalmazni, illetve őszinte hitvallással megmutatni a világnak.

Az úrvacsorás istentisztelet után az újonnan alakult egyházközség ünnepi közgyűlést tartott, amelyet Benczúr László Ybl-díjas építész – az egyházközség megválasztott felügyelője – nyitott meg, felolvastva az Északi, a Déli és a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökének üdvözlő levelét is. Köszöntötte a beiktatott szolgátársat a korábbi anyagülekezet pásztorja, Keczkó Pál budahegyvidéki lelkész, valamint a budakeszi református közösség gondnoka, Karasszon Mihály is.

Az iktatást szeretetvendégség követte az evangélikus gyülekezeti teremben, amely igencsak szűknek bizonyult az ünnepi alkalomra összerereglett hívek számára. Istentisztelet helyszíne is egyben a közösségi terem, hiszen saját templom építése ma még csak terv. Noha a gyülekezet erejét jelenleg meghaladná egy ilyen vállalkozás, valóra váltására azonban minden remény megvan, a telket ugyanis már kijelölte a polgármesteri hivatal...

■ WALKÓ ÁDÁM

Lacknerné Puskás Sára evangélikus lelkészcsaládba született Csornán. Mórton járt gimnáziumba, és a teológia elvégzése után ugyanoda került vissza édesapja mellé segédlelkésznek. A pusztavám-móri gyülekezetben is a környező falvak híveinek felkutatása és összegyűjtése volt a fő feladata. Később – követve férje, dr. Lackner Pál szolgálati helyeit – Gyulára, illetve Győrbe költöztek, ahol 2005-ig először hitoktatóként, majd iskolalelkészként tevékenykedett. Budapestre férje tábori püspökké való kinevezése után került, és 2007-től kapcsolódott be Budakeszi és környéke evangélikus gyülekeze- teinek életébe. Öt gyermek édesanyja, ezért lett – a gyakori költözés és a gyermekek nevelése miatt – Budakeszi az első önálló szolgálati helye.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Kisebbségi sorsközösségben

Tisztelt Emlékező Gyülekezet! Hölgyeim, Uraim! Kedves Testvéreim az Urban!

Engedjék meg, hogy bevezetőként felidézzem azt a néhány szívhez szóló gondolatot, amelyet 2014. október 7-én a kolozsvári evangélikus templomban tartott holokausztmegemlékezés alkalmából mondott barátunk, Schwartz Róbert, a helyi zsidó közösség elnöke.

„Az 5774-es zsinagógai esztendő különlegessége tette a holokauszt hetvenedik évfordulója. Talán ez az utolsó olyan kerek évszámú évforduló, amikor a szemtanúk, a holokauszt túlélők még közöttünk vannak. Fontos, hogy az emlékezés méltó, a történelmi visszatekintés hiteles legyen. Mi, a Kolozsvári Zsidó Hitközség is emlékeztünk májusban, de számomra lelkem melengelő, ha olyan holokauszt-megemlékezésen vehetnek részt, amit nem zsidók szerveznek. Ilyenkor úgy érzem, hogy ez annak a jele, hogy lassan utat tör magának az a felismerés, hogy a felelősség közös, mindenkié.

Ha vállaljuk az erkölcsi felelősséget az ártatlanul megölt zsidókért, ha vállaljuk emléküket – köztük annak a tizennyolcezer embernek az emlé- két, akik akkor Kolozsvár lakosságának majdnem húsz százalékát jelentették, és nagymértékben részt vállaltak a város fejlesztésében minden téren –, ha mindent megteszünk egyénenként és közösen, hogy ez a gyalázat ne történjék meg többé senkivel se, még csak elemeiben sem, talán jobb világot remélhetünk... Ha nem nézünk szembe azzal, ami történt, nem lesz történelmünknek és jelenünknek egyetlen mozzanata sem, amelyről becsületes nyíltsággal tudunk beszélni.”

Továbbgondolva, amit Schwartz Róbert mondott, „gyorsult irammal zuhogó” történelmi korszakunkban nagy szellemi, lelki ajándék az emlékezés. Ma, a nagy felejtés, az értelem- és tudatvesztés korában nagyon felértékelődik az egészséges, bátor és józan emlékezés.

Mi, kisebbségi létbe kényszerített erdélyi magyarok és zsidók egy történelmi sorsközösségbe Kovácsolt nép vagyunk. Nép-, sorsközösség, amely csakis történelmi emlékezete révén lesz képes önmaga megújítására, jövője megteremtésére, ha kell, új-

ratertetésére. Mert emlékezet nélkül nincs jövő, hiszen a történelem sem más, mint a „memoria futuri”, azaz a jövő emlékezete. Minden idők önkényurái, zsarnokai azon a meggyőződésen voltak, hogy ha megsemmisítik az emlékezet hordozóit, felszámolják az emlékezés alanyát, akkor megszűnik annak tárgya is. Akkor színtre lép a felejtés, az amnézia – akkor nyert ügyük van.

Ha többé nem emlékezünk, akkor könnyen válunk eszközzé, manipulálhatóvá, gyöckételemmé, üressé. A gyökértelen, kiüresített ember könnyen válik a demagógia, a lelki-szellemi torzulás, a bűn áldozatává. Igen, mert kiüresített életét nem terhelik a lelkiismeret értékei, emlékek, kapaszkodó gyökerek, lelki, szellemi útjelzők, nincsen múltja, nincsen öröksége. Ma, a 21. század küszöbén egyik legfontosabb dolgunk a józan, őszinte emlékezés.

Hogy mit is értek én ezen a kisebbségi sorsközösségen, hogy mitől más, mitől sajátos az erdélyi magyarok és zsidók kapcsolata? Hadd világítsam meg személyes életem egy banálisnak tűnő epizódjával:

Tizenegy éves fiam – Kolozsváron élünk, Erdély szellemi fővárosában – délutáni zeneiskolába jár, amelyet a rendes gimnáziumi órák mellett végez. Zeneiskoláról lévén szó, ez vegyes oktatási intézet, ahol jelentős román nyelvű többség van, és emellett „numerus clausus” által szabályozott, kicsi magyar csoport működik. A hangszert, a zeneelméletet ez idáig még sikerült anyanyelven, azaz magyarul oktatni, a kötelező canto, a kórus vegyes oktatású. Tehát értelem-szerűen románul tanítják, román karvezető román nyelven oktat. Ezzel elvileg semmi gond nem lenne, a román és a magyar gyerekek jó kapcsolatban vannak, egyébként a fiamra is ráfér némi nyelvgyakorlás, mert bukaresti születése ellenére furcsán mósos akcentussal töri a román nyelvet.

Ami azonban engem aggaszt az egyébként mindig jókedvű, vidám, zeneszerető gyermekem a kóruspróbáról letörten, rosszkedvűen, depriált hangulatban szokott hazatérkezni. Egyszer meg is kérdeztem tőle, mi ez a görbe kedély, lehorgasztott fej, rossz hangulat. Gyermeki őszinteséggel, kicsit értetlenkedve kezdte

mesélni, hogy a tanár néni nem szereti a magyar gyerekeket. „Velünk mindig durván beszél, állandóan csak szid, korhol, számon kér, míg a többiekkel nagyon kedves és elnéző. Lépten-nyomon érezteti, hogy velünk, magyar gyerekekkel valami nincsen rendben. Szólomok szerint sem osztott be a kórus tagjai közé, hanem kis csoportunkat elválasztva a többiekétől, a kórus egyik sarkába állított” – mondta.

Amit fiamtól hallottam, az nagyon elszomorított, mert tudtam, hogy igazat mond, tudtam, hogy nem érti ezt az egészet, hogy fáj neki.

Egyszerűen nem érti, miért bűn az, ha valaki magyarnak született. Most éppen azt kezdi saját gyermekelkéiben megtapasztalni, hogy mit jelent a 21. század európai uniós, demokratikusnak mondott, hitt Romániájában magyar kisebbségként élni.

Mégeztem világunkban kis szívére egy gyűlölködő, feleltelen felnőttől kapott egy virtuális sárga csillagot. Elkülönítették, megbélyegezték, gonosznak mondták ki, csupán azért, mert más volt, mint az elfogadott többség.

Láttam a gyerek szenvedését, éreztem, ahogy az én lelke is ráragasztották a sárga csillagot, ugyanis gyerekeink fájdalom bennünk hatványozódik. Ezért tudom talán másképp átélni, ezért tudok másképp rezonálni arra a fájdalomra, amelyet a zsidó anya és apa érezhetett, amikor gyerekeikre rákerült a sárga csillag megkülönböztető, megbélyező jelkét. Mert mi, felnőttek összeszorított szájjal bár, de el tudjuk viselni, ha kell, a sárga csillagokat is, de a tiszta gyermek lélek ezt még nem tudja elhordozni, mert nem érti. Miértjére nincsen válasz.

Gondolkozzunk csak el azon, mit érezhettek zsidó honfitársaink, akik a nyelvünket beszélték, akik részei voltak a nemzet egészséges szövetének, akiknek szülőházja volt „e lángoktól ölelt kis ország” (*Radnóti Miklós: Nem tudhatom...*), ahol itthon voltak – amikor körülvette őket a gyűlölet, a káröröm, a törvényesnek mondott kirekesztés. A miértekre, miértjeikre talán ma sincs válasz.

A kolozsvári holokausztúlélő, *Kornis Ottó Füst* című kötetéből idézek a miértjeinkre keresett válasz kapcsán:

„Mert nincsen és nem is lehet olyan okoskodó bölcs, aki meg tudná magyarázni, hogy miért kell és hogyan lehet apró gyerekeket tűzbe dobni, olyan gyerekeket, akiknek fehér lelke még a gyűlölet tanát is befogadhatja, és akiből akár fasisztákat is nevelhetett volna az, aki nemcsak gonosz, hanem gondolkodó valaki is egyben. Ezek a mi kérdéseink. Mert deportáltak vagyunk. Külön, sajátos gondolataink vannak, amelyek sajátos emlékekből táplálkoznak, és gyakran megesik, hogy tágra nyílt szemekkel nézünk bele valamibe, oly hihetetlennek tűnik, hogy valóban mi vagyunk azok, akik tovább kell csináljuk az életet. Mert mi deportáltak vagyunk, és azok is maradunk – mindörökké.”

Drága Testvéreim – hát ezért jöttem el ma ide veletek együtt megemlékezni a soa áldozatairól és veletek együtt kimondani, hogy mindent meg kell tenni, ami emberileg lehetséges, hogy ilyen soha többé a történelemben egyetlen néppel se fordulhasson elő.

Mert ennek veszélye ma is fennáll. Ezért – belső meggyőződésből, szabadon – vállaltuk és vállalni fogjuk a megemlékezés, a szembenézés súlyát továbbra is, Kolozsváron és másutt nem zsidó szervezetként, olyan embereként, akik vállaljuk az erkölcsi felelősséget megölt zsidó embertársainkért. Tesszük ezt azért is, mert mi is reménykedünk egy jobb, egy emberibb, egy tisztességesebb világ eljöveteleiben.

Reménykedünk egy olyan társadalom megvalósulásában még Romániában is, ahol bátran és szabadon vállalni tudjuk önmagunkat, ahol nyelvünk, kultúránk, másságunk nem veszélyforrást, hanem veretes értéket fog jelenteni a többség számára is. Álunk egy olyan világ, amelyben az emberek végre megértik, hogy Isten legnagyobb ajándéka az élet; az élet, amelyet szeretni, becsülni és tisztelni kötelességünk, mert nem a miénk, ajándékba kaptuk.

Hogy még miért vállaljuk zsidó embertársainkkal az emlékezés és a remény közösségét? Újra Schwartz Róbert szavait idézem: „Mintha túlságosan bizakodó lettem volna egy jobb világban? De még így is lelket melengelő számomra, ha arra gondolok, hogy

ÉGTÁJOLÓ

az auschwitzi pernye belepte világban is voltak igazak. Volt egy Járosi Andor – kolozsvári evangélikus esperes –, aki a zsidótörvények bevezetésekor kiállt a sárga csillag viselésére kötelezett barátai mellett, majd egyházi személyiségként és magánemberként egyaránt ellenezte a zsidók elhurcolását, végelethatalmatlanul kilincselte a különböző hivataloknál, hogy barátai mentesítését kijárja, hamis keresztleveleket bocsátott ki, otthonában több zsidó személyt is bújtatott, munkaszolgálatosokat és a gettó kiürítése után visszamaradt halottakat temetett. Mélyeséges tisztelem Járosi Andor emberi nagysága előtt. De felesége, Brandt Laura, valamint tanítványa, így Koren Emil előtt is.”

Ezért is érzem, tisztelt emlékező közösség, erkölcsi kötelességemnek itt lenni veletek és emlékezni, Istenre figyelni, imádkozni, mert mi, erdélyi magyar evangélikusok Járosi-tanítványok vagyunk, Krisztus hiteles szolgájának lelki gyermekei, akik az ő hitéből, szelleméből, emberségéből merítkezünk mind a mai napig.

Reményik Sándorral szöve: „Egy lángot adok, ápdold, add tovább...” – ez hát a mi feladatunk.

A Mindenható áldása kísérje emlékezésünket!

A szöveg elhangzott a holokauszt áldozatainak magyarországi emléknapján, április 16-án tartott budapesti megemlékezésén

Adorjani Dezső Zoltán püspök Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

FOTÓ: SANTA JOZSEF

A hit csak segítheti a gyógyulást

Egri László kézsebész főorvos előadása a budavári evangélikus szabadegyetemen

► **Van-e, lehet-e szerepe a korszerű orvoslásban a holisztikus szemléletnek? Erre a kérdésre kereste és adta meg a választ a budavári evangélikus szabadegyetemen (BESZ) április 13-án elhangzott előadásában dr. Egri László főorvos, kézsebész, traumatológus szakorvos. A téma meglehetősen érzékeny, hiszen a mindenkor a természet és az ember racionális vizsgálatára építő, 21. századi tudomány első pillantásra nehezen egyeztethető össze a betegség, sőt inkább a gyógyulás és a hit összefüggéseit kutató szándékkal. A BESZ előadója bizonyította, hogy bár a kölcsönhatás nem feltétlenül igazolható, a korszerű orvoslás és a gyógyítás holisztikus megközelítése között ellentmondás bizonyosan nincs.**

Az alkalmat megnyitó áhítatában *Balicza Iván* lelkész *Ambrus* püspök gyógyulást kérő imádságából kiindulva a kezéről szót. Arról beszélt, hogy Isten kezét adott az embernek arra, hogy építsen, de az ember megtanult rombolni; kezét adott a simogatásra, de az ember megtanult a kezével ütni; kezét adott az Úr arra, hogy adjunk vele, de mi lopni is megtanultunk; kezét adott, hogy hívjunk vele, de mi néha elutasítunk; kezét adott arra, hogy ujjainkat összekulcsolva imádkozzunk, de mi átkozni is megtanultunk.

De adott az Úr valakit, akinek a keze csak építeni, simogatni, bátorítani és hívni tud – ő Jézus. Gonosz kezek szögekkel verték át az ő kezét, ezért a mi kezünk lehet Krisztus keze, s a mi felelősségünk, hogy két kezünket a megváltó szándékainak megfelelően használjuk.

Az ember a legkülönösebb lény, mert elválaszthatatlanul összefonódik benne az anyag és a szellem – kezdte előadását *Egri László*. Az anyag természete az életlen vagy éppen a biokémia tudományának eszközeivel és szabályrendszerének megfelelően leírható. A pszichológia tudománya már egy kicsit ellép az anyagtól a lélek felé, az ember vizsgálatának holisztikus megközelítése pedig már átvezet az anyag feletti, spirituális világba. A származását tekintve svájci reformált egyházban gyökerező, az analitikus pszichológia alapjait megteremtő *Carl Gustav Jung* azt mondta: a pszichológia eljut addig a pontig, ahol a teológia kezdődik. A betegség az orvos számára az emberi test egy gyógyítandó állapota, a pszichológus számára

ra krízishelyzet, a teológus számára pedig spirituális esemény – mondta *Egri László*.

Vagyis a betegséget – az előadó szerint – holisztikus megközelítéssel úgy is lehet értelmezni, mint egy hitet apasztó, illetve elmélyítő állapotot. Sok emberben felvetődik a kérdés: miért mérte rám ezt a bajt az Úr? Mivel érdemeltem én ezt meg? A betegséggel szembesülve olyan alapvető kérdésekre is kereshetjük a választ, mint a szenvedés értelme vagy éppen a földi életet szükségképpen lezáró halál – jegyezte meg az előadó.

Mindenkiben él a személyes vagy a transzcendens iránt – állítja *Egri László*. Ezt erősítendő a főorvos elmesélt egy esetet a saját praxisából. Egy hosszán kezelt, súlyosan szenvedő páciense, aki betegsége alatt lényegében nem mutatott érdeklődést a transzcendens világ iránt, egy napon otthonában váratlanul arra kérte szeretteit, hogy mosdassák le őt. Tiszta hálóinget kért, befeküdt az ágába, és rövidesen meghalt. *Egri doktor* szerint nyilvánvaló, hogy az anyagi világon túli dimenziók iránt látszólag közömbös emberben tudat alatt feltámadt annak a vágya, hogy megtisztulva lépjen ki az árnyékvilágból.

A közösségben megélt vallási rítusok gyakorlása és a belső spiritualitás egyensúlya hozzásegíti az embert ahhoz, hogy egészségesebben éljen – állítja *Egri László*. A megélt hit nyomán keletkező belső harmónia fontosságára utal az, hogy az evangéliumokban említett gyógyításai közben Jézus sem csupán a betegségre, hanem mindenkor az egész, csak a test és a lélek egységé-

ben értelmezhető emberre koncentrált. *Lázár* feltámadásáról szólva azt mondja Jézus a tanítványainak, hogy *Lázár* csak elaludt, mert a halál maga a kárhozat, ami azt jelenti, hogy az ember örökre ki van zárva az Atya szeretetéből – tette hozzá az előadó.

Kutatások bizonyítják, hogy az Egyesült Államokban élő, a dohányzást, az alkoholfogyasztást tiltó és szigorúan monogám házasságban élő mormon közösség körében – az amerikai népesség többi részéhez képest – alacsonyabb a rákos megbetegedések aránya. Ez nyilván összefügg az egészségesebb életmóddal – jelentette ki *Egri László*, de az is tény, hogy az egészségesebb élet mint eredmény ebben az esetben nem választható el a hitre alapuló közösségi létől.

Amerikai tudósok évtizedeken keresztül vizsgáltak és hasonlítottak össze olyan konkrét, korszerű tudományos eredményekre alapozva kezelt orvosi eseteket, melyekben a gyógyítás során szerepet játszott a folyamat holisztikus megközelítése, illetve olyanokat, melyekben nem. A kutatások egyértelműen azt az eredményt hozták, hogy a vallásosság és a spiritualitás eredményezte mentális egyensúly statisztikailag kimutathatóan javítja a betegek gyógyulásának esélyét. A hitet valóban, őszintén megélt ember számára könnyebben elérhető a boldogság áhított állapota, számára nyilvánvalóbb a remény és az a minden ember számára egyformán fontos tudat, hogy van értelme az életének.

Amerikai kutatók egyes betegségre lebontva is vizsgálták a hit és

a kór kialakulásának, illetve a gyógyulásnak a viszonyát. Megállapították, hogy például a posztmodern kor egyik népbetegségének számító depresszió kialakulásának esélyét jelentősen csökkenti az egyén spirituális kötődése. De kimutatható az is, hogy a szívkoszorúér-megbetegedésben szenvedő embereknek nagyobb esélyük van a gyógyulásra, ha önnön megélt hitükre alapozva küzdenek meg betegségükkel, s az is bebizonyosodott a kutatás során, hogy a magányos – vallásos vagy általában emberi közösségen kívül élő – embernek tizennégyszer nagyobb esélye van arra, hogy belehal a szív ereinek elváltozásából fakadó betegségbe, mint azoknak, akiket gyülekezet vesz körül.

Az ugyancsak népbetegségnek számító magas vérnyomás esetében 3963 beteg hosszán tartó megfigyelésén alapuló vizsgálat során kiderült, hogy a nem hitben élőknek 40 százalékkal nagyobb esélyük van arra, hogy hipertóniával kelljen megküzdeniük. A rákos betegek 97 százaléka számára egyedül a hit kínálhatja annak a gyógyulás szempontjából is rendkívül fontos tudatát, hogy van még értelme az életüknek. A hitüket vallásos közösségekben megéltük pedig könnyebben birkoznak meg a stressz okozta problémákkal – jelentette ki *Egri László* orvos.

Persze szép számmal akadnak olyanok, akik megkérdőjelezzik ezeket az összefüggéseket – jegyezte meg az előadó. Ha részben mérhető is ezek a tények, de vajon valóban van jelentősége a gyógyításban annak, hogy a beteg hisz-e Istenben, vagy sem? És van ennek a kérdésnek egy tisztán teológiai megközelítése is: akiért imádkoznak, az bizonyosan meggyógyul?

Egri László mindkét kérdésre egyértelmű választ adott. A betegség, a gyógyítás holisztikus megközelítése biztosan nem káros, és ez akkor is igaz, ha a hit pozitív hatása az adott eset gyógyítására vonatkoztatva nem bizonyítható. Azt pedig senki sem gondolhatja – tette hozzá –, hogy mindenki meggyógyul, akiért imádkoznak. A Jézustól

tanult imádságunkban a „*legyen meg a te akaratod*” kitétel egyértelműen kimondja, hogy a végső döntés a végtelen bölcsességgel bíró Úr kezében van, s ehhez mi legfeljebb imáinkat tehetjük hozzá – mondta az előadó.

A hit és az orvoslás a kezdeti időkben kéz a kézben járt, hiszen a népi, törzsi gyógyítók a gyakorlati tapasztalatok mellett feltétlenül számítottak a transzcendens erők közbenjárására is. A felvilágosodás során vált el a rohamos fejlődésnek indult gyógyítástól az egyház közreműködése; az utóbbi szerepe ekkor már csupán az utolsó kenet feladására korlátozódott.

Az Egyesült Államokban az 1930-as években – jórészt protestáns törekvések nyomán – kezdtek el újra foglalkozni a spiritualitás és a gyógyítás összefüggéseivel. Később Németországban végzett felmérések is egyértelműen igazolták, hogy a betegek körében lenne igény a gyógyítás lelki oldalának megélésére is. Egy kutatásban orvosokat és betegeket kérdeztek meg arról, hogy szerintük igényelné-e a beteg, hogy a gyógyító együtt imádkozzon páciensével. Kiderült, hogy a megkérdezett orvosok szinte kivétel nélkül elutasították ennek lehetőségét, ugyanakkor a betegek 51 százaléka nagyon igényelné, 45 százaléka igényelné, illetve nem utasítaná el, és csupán 5 százaléka mondta azt, hogy nem élné ezzel a lehetőséggel.

Akinek a lelkével törődnek, az elégedettebb lesz, értelmét látja a küzdelemnek, az életnek, reményt kap, és hittel megközelítve a betegséget a végső órában könnyebb is elengedni az embert – jelentette ki az előadó. A vallás nem óv meg a betegségtől – tette hozzá *Egri László* –, de ha beteg és orvos a hit dolgában közös nevezőn van, akkor az orvos alkalmazhatja a gyógyító tevékenység holisztikus megközelítését, mert ezzel csak használhat. A legeredményesebb pedig talán az volna – zárta előadását *Egri László* kézsebész főorvos –, ha sikerülne megvalósítani a high tech orvoslás és a holisztikus szemlélet egyensúlyát.

■ ILLISZ L. LÁSZLÓ

Visszapillantás hálaadással – előrettekintés reménységgel

Nyugdíjas papnék és papnők csendesnapja

► **A tavalyi esztendőhöz hasonlóan idén is a virágvasárnapot megelőző szombatn került sor a nyugdíjas papnék és papnők csendesnapjára. Csaknem egy hónap telt el a március 28-i alkalom óta, ám mielőtt az olvasók úgy gondolnák, kései már tudósítani róla, hadd nyugtassak meg mindenkit: e napról szólni most is aktuális. A közel ötven résztvevő – papnők, papnék s néhányukat elkísérő lelkész férjek – ugyanis ismét arról tett tanúbizonyságot, hogy az ünnep előtt is húsvéti hitben él, vagyis a feltámadott Úrba vetett reménységgel néz a holnap elé. Az örökletbe vetett bizonyossággal emlékeztek meg a budapesti Deák téri gyülekezet nagyertermében tartott alkalom elején azokról a papnékról, akiket az élet és halál Ura a közelmúltban szólított el.**

Visszapillantás előrettekintéssel – így hangzott a nap témacíme, amelynek mögöttes tartalmát segített megérteni az a kép, amely az éneklapok borítójára került. A fotó azt mutatja be, ami az autós szemébe ötlök, ha az előtte fekvő utat figyel. Miközben előrenéz, a visszapillantó tükörben megláthatja mindazt, ami már mögötte van.

Bevezető áhítatában *Zászkaliczky Pál* nyugalmazott lelkész a szervezők által megadott textus, Kor 3,10–16 alapján szól arról, hogy még egy pap-

né esetében sem mindegy, mire épül az élete. Szellemesen, érzékeltes szavakkal fejezte ki, hogyan szegyenül majd meg az ember Krisztus ítélszéke előtt, ha hit helyett önhiúságra, időtálló értékek teremtése helyett szalmalángéletű ötletekre alapozta szolgálatát. Jaj, ha faarccal nézte mások szenvedését, igazi feladatát fel nem ismerve csak „szalmát csépett”, s az utolsó napon derül ki, hogy „rosszul áll a szénája”. Az igehirdető azonban az ige biztatását is hangsúlyozta, mely szerint Isten úgy „vilá-

gít át”, hogy Jézusért felmentésben, kegyelemben részesít.

A csendesnapon elhangzott előadások ugyanakkor nem csupán önvizsgálatra készítették a hallgatóságot, hanem arra hívták fel a figyelmet, hogy számtalan dologért lehet hálát adni Istennek. *Sárkány Tiborné* nyugalmazott lelkész nő nem véletlenül kezdte ezzel a gondolattal az alkalom témájának felvázolását: „Mennyi mindent kaptunk!” S meg is nevezte ezeknek az örömeknek a forrását az Istentől induló „szertetlavinától” kezdve a családi, gyülekezeti községek megtartó erejéig.

Missura Tiborné, Mária volt kelenföldi papné és *Szolga-Tőkés Judit* is egészen személyes bizonyágtételével támasztotta alá a bevezető előadás igazságtartalmát. *Mária* gyermekkorának betegségéből szabadulva élte át Urunk gondviselését és szeretetét, míg *Judit* lelkész férje szenvedésein keresztül jutott el a Megváltóhoz.

Megrendítő volt hallgatni mindkét vallomást arról, Isten hogyan használja fel irgalmassága eszközeiként a

hívó testvéreket. *Missura* ki is emelte az egymásért mondott könyörgések fontosságát. „A közösség meg- és összetartó ereje az imádság” – zárta rövid vallomását.

A gyülekezeteknek nagy feladatuk van abban, hogy a különböző generációk képviselőit befogadják, számukra – Isten igéjének hirdetésén túl – szükségleteiknek megfelelő programokat nyújtsanak. Ezeket a gondolatokat már *Beate Peschke* asszony mondta el, aki a bajorországi papnészövetséget képviselte a csendesnapon. *Noha* már sokadszor jött Magyarországra, ez volt az első alkalom, hogy megszokott köszöntő szavai helyett a nap témájához is hozzájárult. Rövid előadását az év igéjének magyarázatával fejezte be, amelynek illusztrálásához *Stefanie Bahlinger* grafikusnő alkotását hozta magával képeslapokon. A művésznek egy foltvarrással készült terítő különböző színű és anyagú textildarabkáinak összedolgozásával érzékeltette, mit jelent egymás befogadása a különféle közösségekben.

Az ebédszünet után *dr. Bodrogné Ugrin Aranka* irodalomtörténész mutatta be *Áprily Lajos* és fia, *Jékely Zoltán* életét és költészetét rendkívül élvezetes módon. Beszámolójából érzékelhetővé vált, hogy a próbák mellett is Isten áldása kíséri azon családok életét, amelyek megtartják igéjét, s akarata szerint igyekeznek élni.

A napzáró áhítat, amelyet e sorok írója mint az alkalmat segítő női misszió lelkésze tartott, ismét „előrettekintés” volt, és ismét arra irányította a figyelmet, hogy életünkrol a végső napon számot kell adnunk. A házasságtörésem ért asszony történetéről szóló, *János evangéliuma* 8. fejezetében olvasható szakasz felidézésével Jézus szánó magatartását állította a középpontba. Az Úr nem úgy ítéli meg cselekedeteinket, hogy vádolna, követ ragadna, hanem felkínálja a megtérést, az új életet, akár az utolsó percben is. „...menj el, és mostantól fogva többé ne vétkezz!” (Jn 8,11)

■ B. PINTÉR MÁRTA

Az evangélium gyógyító ereje

Lelki újjászületés a Középhalmi Misszió csendeshetén

► Egy visszavásárolt tanyasi evangélikus iskola épületében alapította meg 1992-ben dr. Sárkány Angyal orvos a Középhalmi Misszió Alapítvány – Szenvedélybeteg-mentő Szakszolgálatot. A misszió szenvedélybeteg és lelki sérültek gondozását tűzte ki célul. Évente három gyógyító konferenciát, illetve csendeshetet tartanak. Sokan szenvedélybetegsükből szabadultan évente visszajárnak, hogy személyes bizottságtagokkal erősítsék sorstársaikban a hitet. Idén az első csendeshetet április 13–18. között a Holt-Körös partján, egy szarvasi önkormányzati üdülő épületében tartották. Tizenketten bentlakóként vettek részt a reggeltől estig tartó programokon, de a lelki alkalmakra helyből is mindennap legalább tízen érkeztek.

Kifürkészhetetlenek az Istennek útjai, de talán nem véletlen, hogy az evangélikus Ótemplom harangjátéka épp a Pécseli Király Imre által írt *Krisztus Urunknak áldott születésén* kezdetű ének dallamával fogadta az *Evangélikus Élet* tudósítóját. A Középhalmi Misszió csendeshetének alapigéje ugyanis így szól: „Mint újszülött csecsemők a hamisítatlan lelki tejet kívánjátok!” (1Pt 2,2)

Hitelesség és őszinteség

A személyes érintettség miatt a leg-hitelesebben azok tudják közvetíteni a szabadulás útját, akik maguk is megjárták a szenvedélybetegségek poklát. Korábban a Nagyszénási Evangélikus Egyházközség lelkésze, Erdélyi Zoltán vezette a missziót, aki maga is több éven át küzdött az alkohol démonjaival, mire sorstársainak szabadon hirdethette Isten igéjének gyógyító erejét. Az elmúlt hetet vezető két evangélikus lelkész is „első kézből” tapasztalta meg, mit jelent az alkohol rabságában élni.

Veres-Ravai Csaba Marosvásárhelyen született. Túljelentkezés miatt nem jutott be a kolozsvári evangélikus teológiai képzésre, így 1995-ben Budapesten végezte el a hittudományi egyetemet, majd a Medgyesegyházi Evangélikus Egyházközségben kezdte meg lelkészi szolgálatát. A Középhalmi Misszióval 1997-ben került kapcsolatba, amikor gyülekezetének hittanosaik hozta táborozni. Időközben azonban ő maga is szenvedélybeteg lett... Erdélyi Zoltán hívására tért vissza a misszióba. Ezúttal: szolgálni – és gyógyulni.

2011-től – mint egyházmegyei kiegészítő lelkész – részt vett a Tótkomlói Evangélikus Szeretetszolgálat rehabilitációs intézményének tavaly szeptemberi beindításában, de életében újabb törés következett be.

Csaba most missziós szolgálatát tartja fő feladatának. Újra szabadnak érzi magát.

– Ezt csakis az Úristen kegyelmének köszönhetem – vallja. – Nagyon hosszú út vezetett a szabadulásig. Óriási küzdelmek után rá kellett jönnöm, hogy a magam erejéből nem tudok kitörni az ördögi körből. Csak amikor végre odafigyeltem az Úr akaratára, és teljesen átadtam magam neki, akkor következett be a szabadulás pillanata.

Jó úgy élni, hogy Isten kezében tudom a sorsom. Benne leltem vigaszt és kiutat. Ezt szeretném átadni az itt jelen lévőknek, és azt, hogy merjenek hinni és szeretni, mert Istennek mindenki fontos. Ő úgy szeret minket, ahogy vagyunk: hibáinkkal és gyengeségeinkkel együtt. Krisztus még egy olyan kis gyarló emberért is, mint aki én vagyok, a vérért adta.

Péter Attila segédlelkészként két és fél évig a Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközségben szolgált. Ezután a pilisi gyülekezetbe került, és megkezdte öszösvetségi tanulmányait az Evangélikus Hittudományi Egyetem doktori iskolájában. A képzést befejezni azonban – elhatalmasodó alkoholproblémái miatt – már nem tudta. Pilisről átkerült Békéscsabára. Több sikertelen terápiás kísérlet után a Magyar Kékereszt Egyesület (MKE) dő-

mői alkoholológiai szakintézetében sikerült stabilizálni az egészségét. „Főállású apaként” fogadta el Erdélyi Zoltán felkérését, hogy az áhitatok, igehirdetések teológiai kidolgozásával segítse a Középhalmi Misszió munkáját.

A misszió legfontosabb üzenete Attila szerint a hasonló nehézségekkel szembesülő emberek biznyságtétele és a sikeres újrakezdés lehetőségének kiemelése. A személyes tapasztalatok továbbadása mellett a békéscsabai Kékereszt tevékenységére hívja fel a figyelmet, amelynek ő a lelkészi vezetője. Az őszinteséget kulcsfontosságúnak tartja:

– Egyszer megkérdezte egy lelkészársam, hogy miért jó az nekem, ha bevallom. Azt válaszoltam, hogy úgylis mindenki tudja. Másrészt nekem is jó, hogy nem kell hazudoznom, bujkálnom. A legrosszabb az ember körül a hallgatás. A hitelesség miatt is nélkülözhetetlen az őszinteség. Nemcsak az alkohol, de a depresszió és más lelki betegségek tekintetében is.

Szeverényi János jobbján Péter Attila, balján Veres-Ravai Csaba

Születéstől újjászületésig

A csendeshét napi programja fegyvermezzel beosztás szerint zajlik. A reggeli áhitatot a bibliaolvasó *Útmutató* alapján kijelölt napi igék bővebb magyarázata, majd a csoporttagok hozzászólásai, biznyságtételei követik. A programpontok között a csoporttagok választják ki az énekeket, nagy átéssel és hálával zengik Isten dicsőségét. Lehetőség van magán- és lelkipásztori beszélgetésekre is. A közös imádságok után termékeny, meghitt párbeszéd alakulhat ki.

Délutánonként ezúttal az *Isten igéjét megízlelni, megkívánni és általa élni!* című evangélikus sorozat vendégladói szolgáltak. Hétfőn például a szarvas-újtemplomi gyülekezet helyettes lelkésze, Cairns-Lengyel Henriett, szerdán pedig az Evangélikus Missziói Központ igazgatója, Szeverényi János erősítette a csoporttagok hitét.

A napi igék „dinamikus feldolgozását” a Szarvas-Ótemplomi Evangé-

likus Szeretetszolgálat közösségi gondozója, Láng Emese és lánya, Kitti állította össze. Játékos, de értelmezhető módszerekkel próbálták közelebb vinni a csoporthoz az igék üzenetét.

Minden napnak megvolt a maga „forgatókönyve”. Az elsón a születés volt a téma, mintegy intonálva a csendeshét már említett alapigéjét. Mindenkinek bekötött szemmel, a csoporttagok sorfala által formált „szülőcsatornán” kellett keresztülvágnia magát, azaz – szimbolikusan – újra megszületnie.

Harcban a szenvedélybetegségekkel Kelemen Józsefné, Jutka néni hetvenkilenc évesen a misszió legidősebb tagja. 2005-ben kezdett járni a szeretetotthonba mint „nappali tagozatos”. Sárkány Angyal doktornő hívására kapcsolódott be a misszió munkájába, amely aztán úgy „megízlett” neki, hogy az évente háromszor megtartott alkalmakból egyet sem hagyott ki. Részt vett a beszélgetéseken, bátorította a szenvedélyüktől szabadulni vágyókat, a hit erejét bizonygatta nekik, mert „ha nem hisz az ember az Úristenben, semmi sem sikerül neki”.

Nagyon összeszokott a társaság az évek alatt, testvéri szeretet fűzi őket össze.

– Úgy örülünk mindig egymásnak, mint amikor a gyerekek találkoznak az iskolában. Együtt keressük, olvassuk a Bibliában az igéket. Nagyon sok szeretetet kapunk és sokat tanulunk a lelkészekről – mondja Jutka néni.

A mostani csendeshét legifjabb résztvevője a huszonegy éves Dimák Benjámint volt, a Tótkomlói Evangélikus Szeretetszolgálat szenvedélybeteg rehabilitációs intézményének terápiás segítője, aki személyes tapasztalatszerzés és önismeret céljából jött el Szarvasra.

Az akaraterő elengedhetetlen a szenvedélyektől való szabadulásban, de a hit alapvető erőt ad a döntés meghozatalához. Benjámint azt az igék emelte ki, amelyet a csendeshét elején kapott, és amelyet történetesen tavaly karácsonykor is megkapott egy ajándék bögrére írva: „Mindig azon az úton járjatok, amit én mutatok nektek, hogy jó dolgokat legyen!” (Jer 7,23)

A tótkomlói „különítmény” másik tagja, Duszka József az említett rehabilitációs intézet segítő munkatársa. Nem ellátott, mivel alkoholbetegségétől már megszabadult.

József huszonöt évig életvédelmi nyomozóként dolgozott, de a munkahelyén átélt traumák miatt már negyvenévesen nyugdíjazását kérte.

„Gyilkosokkal és hullákkal feküdtem, keltem” – foglalja össze, miért kezdett el inni. Négy éven keresztül masszívan alkoholizált. Feleségétől elvált, fiai eltávolodtak tőle, barátait elvesztette... Egy nyíregyházi kórházi kezelés után a sörivást ugyan abba hagyta, de az élete ürességével nem tudott mit kezdeni. Noha evangélikusnak keresztelték, a hittel soha nem foglalkozott. Még a kórházban megismerkedett azonban egy református lelkésszel, aki beajánlotta az MKE dömösi intézetébe, ahol rádőbbsent a Biblia erejére.

– Mintha rólam írták volna ezt az egész könyvet – ecsetelte hit általi magára találását. Újra teljes értékű embernek érezte magát. Élete céljává tűzte ki az evangélikus szolgálatot. Ezért is jelentkezett a tótkomlói rehabilitációs intézetbe. – Meg akarom szolgálni Isten végtelen kegyelmét. Hálás vagyok, hogy helyrebillentette az életemet, hogy fiaimmal is újra jó a kapcsolat, s hogy új közösséget, barátokat nyertem.

Két (kulcs)kérdés Szeverényi Jánoshoz

– Hazánkban hol található még a Középhalmi Misszióhoz hasonló evangélikus intézmények?

– Tolna megyében a Szőlőtő Alapítvány működtet egy bentlakásos otthont alkoholbetegek számára. Elvileg nyolc hónapig lehet Györkönyben gyógyulni, de van, aki évek óta ott lakik. Az ellátottak gyümölcsösökben dolgozhatnak, tehát ez egy aktív rehabilitáció.

– Hogyan lehetne bővíteni a szenvedély- és lelki betegségekkel szabadulni akarókat segítő szolgálatot?

– A Középhalmi Misszió regionálisan működik, ide főként Szarvasról és környékéről jönnek az emberek. Szerte az országban vannak azonban Kék Kereszt-körök. Évente többször találkozom ezeknek az alkoholbeteg-mentő misszióknak az evangélikus munkatársaival, akik mintegy húszan-harmincan vannak. Nagyon nagy szükség lenne egy országos koordinátorra, aki teljes elhivatottsággal tudná összefogni a szétszórt egyéni erőfeszítéseket. Most keressük ennek a lehetőségét...

HIRDETÉS

KÖSZÖNJÜK

adója egyházi 1%-át,
amivel szeretetotthonoknak segíthettünk!

Magyarországi
Evangélikus Egyház

Technikai szám: 0035

evangelikus.hu

Éljünk magunknak?

Fekete Gyula emlékezete

Az utóbbi időben több olyan konferencián voltam, amelyen aggasztó, már-már tragikus demográfiai helyzetünkön vitázott a gyér közönség. Egyetlen délelőtt, gyors előadások, hosszú kávézás jellemezte mind-egyiket. Valaki hiányzott közülünk: aggódó arca, hangja. Minden mozdulata azt üzenté: „Tegyetek valamit, mert elfogy nemzetünk!”

Fekete Gyula író (Mezőkeresztes, 1922. február 26. – Budapest, 2010. január 16.) öt éve nincs közöttünk. Mégis úgy tűnik, mintha negyedszázad lenne ez a rövid idő. Nincs, aki fáradhatatlanul mondaná igazat, fölrázna bennünket és a fiatalokat is... Sokan a mezőkeresztesi parasztfűra emlékeznek, a sárospataki diákra, a Györfy-kollégistára, a földosztóra. Pályája csúcspontját jelentő regényére, *Az orvos halálára* (1963).

Én régóta a szenvedélyes szociográfusra gondolok. A nagy vihart kavart, népesedési gondokról, a társadalmi életvitelről, a bizonytalan jövőképről beszámoló dokumentumgyűjteményére. A kivételes, bátor férfit, aki minisztereket utasított rendre. Fegyelmre és cselekvésre. „Elfogyunk, magyarok! Eltűnök a világviharokban!” – ismételte minden alkalommal.

Egy éven át zajlott az országos méretű vita, amelyet az író *Éljünk magunknak?* című írása indított el. Szikráztak az indulatok, elvek és ellenérvek csaptak össze, és megindult a levéláradat. Az is tollat fogott, aki évtizedekig nem tette, és mire a zárzó elhangzott, az ötezredik levelet olvasta a *Nők Lapja* szerkesztősége. Talán ennyi is elég lett volna, de Fekete Gyula hatalmas munkával könyvvé szerkesztette az

értékes anyagot (*Éljünk magunknak?*, Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1972, *Magyarország felfedezése* sorozat).

Különleges demográfiai helyzetünket számba véve a régi vitát seholy másutt a világon nem folytathatták volna le. Az idő megérett erre a nagy, közös párbeszédre. Új gondokkal, problémákkal kerültünk szembe. Negyvenöt évvel ezelőtt. Egy ország hallatta hangját, megmutatta újjászületési vágyát, de megmutatta önzését is. Elsuhantak az évtizedek, és életünk még nehezebb lett. Mondhatni, most lett csak reménytelen. Már-már menthetetlen!

Érdemes az izgalmas könyvből néhány sort idézni.

„Az anyaság fogalma ösidők óta szent és magasztos volt. Hiszen az anyáról és a gyermekről íródtak a legszébb versek, szárnyaltak dalok. Az anyaság méltóságának megsértése ellen, hiszem, minden élő anya nevében tiltakozhatom, s minden porladó anya nevében is, akik tovább élnek a belénk oltott nemes, igaz emberi érzésekben.” (K. Lászlóné, Jászberény). „Aki a gyermeket játéknak tekinti, közeli szellemi rokona azoknak a degenerált amerikai milliomas hölgyeknek, akiknek pénzük is van meg hobbyjuk, de szívük, az nincs.” (Sz. Annamária, tanár)

Milyen szerencse, hogy Fekete Gyula hatalmas regényírói munkássága mellett sem feledkezett meg kedves műfajáról, a publicisztikáról. Alapos tárgyismeret, szenvedély jellemzi cikkeit. Hazaféltség és erkölcsi tartás. Reménykedem, hogy valamelyik kiadónak egyszer eszébe jut ez a jövőbe mutató könyv. Égetően aktuális, megrázó hatású dokumentum!

■ FFL

Siratóénekek

Cseres Tibor száz éve

Születésének századik évfordulója alkalmából emlékeztek rá szülőföldjén, Gyergyóremetén iskolások, a Magyar Írószövetség és a Kossuth Klub emlékonferenciát rendezett. Kicsit megállt az idő, hogy leporoljuk könyveit, igaz, a *Hideg napokat* (1964) és ikerpárját, a *Vérbosszú Bácskában* (1991) című regényét sűrűn megidézünk.

Az 1915. április 1-jén született Cseres Tibor középiskolába Marosvásárhelyen és Budapesten járt. Közgazdasági diplomát szerzett. 1938 végén hívták be először katonának, a háború végéig több mint négy évig katonáskodott. Talán a világégés poklában találkozott a fiatal hadnagy a gyilkos emberi indulatokkal. Az ártatlanok halálával. A nem szűnő megtorlások borzalmaival.

A *Hideg napok* két szintéren játszódó cselekménye az 1942-es újvidéki vérengzés háttérrel napjait idézi. Belső monológokból, párbeszédekből, a valóság aprólékos részleteiből bontakozik ki az országos méretűvé táguló tragédia. A regény és a belőle készült film éveken át volt a viták kereszttüzében, legtöbben nem voltak hajlandók elhinni, hogy ilyen is megtörténhetett.

A *Vérbosszú Bácskában* című Cseres-regényt szinte az olvasók kényszerítették ki. Hosszú évtizedeken át várták, hogy folytatásként megírja *Tito* partizánjainak kegyetlenkedéseit is. „Nem tehettem meg – nyilatkozta az író –: a körülmények csak az igazság, a borzalmak felét engedték kimondani. Az igazság és a véres szörnyűségek másik, nagyobbik felének világba kiáltása szerb íróra, írókra várt volna. Ám mindhiába. Közel három évtizedes várakozás után nem térhet-

tem ki végül is a reám mért feladat elől, hogy megírjam az 1944-es bácskai bosszú könyvét is.” Az akkori Jugoszláviában élők lelkebe nem gyógyuló sebként égett a negyvenéves elpusztított: apa, fiú, testvér eltört emléke. Ki kellett hát mondani ezt is, mert megbékélés nélkül nincs igazi béke.

Cseres azonban nem kétkötetes író. A *Parázna szobrok* (1978) Közép-Európa népeinek egymás elleni harcáról szól. A *Foksányi-szoros* a nemzet önméretét szolgáló regény; a *Vizaknai csaták* (1988) kilencvenéves emberének sorsában ott van az erdélyi románok, szászok és magyarok együttélése. Az *Őseink kertje, Erdély* (1990) lapjairól a trianoni béke szétszagatottságát ismerhetjük meg.

Cseres Tibor írói világa fájdalommal átittatott, gyors sodrású próza. Ebben a térben és időben a szellem fénye és ereje mozgat mindent. A gyerekévek hozott élmények elkísérték egész életében. Apja favágó volt, édesanyja korán meghalt. Az író vitte magával a gyönyörű erdélyi fenyveseket, a friss méz ízét, az árpakenyér illatát, a Maros áradó hullámain... Talán ezért lakott tavasztól késő őszig Visegrádon, mert a vidék valamiképp megismétli a székellyöldi tájat.

Cseres Tibor írói eszközei változatosak, művei a tárgyilagos krónikás drámai üzenetei. Fénybe emelve a személyes felelősség tragédiáját: a *Hideg napokat*. És ami utána történt velünk. Hirdetve, hogy semmilyen történelmi ravaszkodás nem segít, az írónak – minden időben – a mai problémák fel-táráásával kell választ adnia.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Csoóri Sándor nyolcvanöt évesre

► „Egyre gyakrabban gondolkodom arra, hogy valamikor az egyházat kellett Luthernek és követőinek megreformálniuk, hogy a hit megmaradjon, most viszont magát az életet kell megreformálnunk. S ehhez legnagyobb szükségünk az irodalomra lesz, a költészetre, a nyelvre, amelyet nem a természet alkotott, hanem maga az ember” – írta 2005-ben Csoóri Sándor. Indokolt ennek az idézetnek az éltre állítása: megmutatja az ünnepelt költő és író – Vasy Géza irodalomtörténész szavaival: a nemzet rebellise – szándékait, az irodalomról és az életéről vallott felfogását.

■ BAKONYI ISTVÁN

A fenti vallomásrészlet kétségtelenül jól jellemzi az 1930. február 3-án született Csoóri Sándor irodalomról, hitről és a létezés értelméről gondolt dolgait. Mindebben *Ady* küldetéses vétója, hitetlen hívése az egyik alap- és ehhez hozzátehetjük Csoóri sajátos, a felekezeti hovatartozásnál szélesebb látókörű protestantizmusát, az örök reformáció szükségességének felismerését. Természetesen főleg társadalmi, népi és nemzeti értelemben.

A drámaiság már a korai műveiben jelenvaló. Ez a tény összefügg a költő folyamatosan önvizsgáló, de az objektívitásra is mindig érzékenyen reagáló, ízig-vérig lírikus alkatával. Mindezek mellett a pálya első szakaszában is láthatjuk a közelet érdek-lődés jeleit, a hatalommal perlekedő ember magatartását. Zámolyra, a szülőfaluba hazatérve gyorsan szembeesült a Rákosi-korszak pusztításával, és a sokat emlegetett, *Illyés Gyulának* írt levélben józanul látta már a valóságot. (Nem véletlen az sem, hogy a nagy költő jóval később benne látta „jogutódját”...)

Volt idő, amikor a költő nemkívánatos személynéket minősült szűkebb hazájában. Magam is emlékszem arra az időre, s mint tudjuk, *Hajdú János* újságíró hírhedt, Élet és Irodalom-beli írása is meghozta a maga következményeit. Pedig a megtámadott írástudó „csak” *Duray Miklós Kutyaszerető* című műve mellett állt ki. Természetesen nem véletlenül, hiszen Durayhoz hasonlóan Csoóri is mindig védelmébe vette a kisebbségben élő magyarságot, többek között *Ady*, *József Attila* és *Németh László* nyomán. Számára sosem a gyűlölködés, hanem éppen a Németh László-i értelemben vett „testvériség” eszméje volt a vezérlő erő. De hát a szocializmusnak nevezett korszakban ez is sok volt a pártállami vezetőknek, az ideológia mestereinek.

És jöttek a megbélyegzések, a kiszorítások, a címkezőkésések, s bizony a fasisztázások is. Abban az országban, ahol Csoórin kívül *Illyés*, *Németh László*, de még *József Attila* is ki volt téve az ilyen, övön aluli ütéseknek. És ma is dúlnak az ütközetek, és persze az is a teljes igazság része, hogy az ütések mindegyik oldalról zuhognak.

Pedig Csoóri Sándor életműve éppen nem erre sarkallja az embert. Ellenkezőleg: arra a felelősségteljes magatartásra és erkölcsre, amelyre legjobb elődei és kortársai is példát mutattak és mutatnak. S ő mindig méltósággal szól, legyen szó Trianonról vagy éppen 1956-ról. Vagy éppen a rendszerváltozásnak nevezett folyamatról – és ebben azért is érvényes a szava, hiszen elvülhetetlenek az érdemei 1989–1990 szellemi előkészítésében.

Egy személyes emléket hadd idézzek meg – éppen a méltósággal kapcsolatban. Valamikor a nyolcvanas években történt, hogy az írószövetségben a *Csengey Dénes* vezette *József Attila Körben* volt jelen Csoóri, és vele szemben a pártot képviselő – egyébként irodalomtörténész –

FOTÓ: BABELMÁTRIX.ORG

Agárdi Péter. Ami megmaradt: az a nyugodt és erkölcsi alapokon nyugvó védekezés, amely a kiátkozásra ítelt költőt jellemezte.

De van egy másik példám is: 1984-ben Székesfehérváron Tiszatáj-estet rendeztünk, és *Vörös László*, *Olasz Sándor* meg *Annus József* mellett Csoóri Sándor is megjelent a zsűfőlírig tele teremben az Építők Művelődési Házában, annak ellenére, hogy pártutasításra a megyei lap nem tehetett közzé az eseményt. Mind a négyen mondták a magukét, de biztosan tudom, hogy nem a később elszabadult indulatok jegyében.

Csoóri korai verseinek külsődleges jegyei, formai vonásai később kissé háttérbe szorulnak, és egyre inkább az emberi-művészi tartás, a morális felelősség mutatja, hogy az életmű nem parcellázható föl, hogy a korábban adekvátbb tartalmak majd elvontabban jelentkeznek, ám nem veszítik érvényüket.

Az is világos, hogy Csoóri rendkívül tudatosan fölépített pályán fut, és nagyszabású kísérletei is részei a vállalt öntudatnak. Mi sem bizonyítja jobban ezt a tudatosságot, mint hogy maga a költő vall később erős kritikával korai korszakáról. Persze miként láhattuk, minden ifjúkori műve nem érdemel szigorú bírálatot. Az ötvenes és a hatvanas évek változásainak nagy társadalmi mozanatait tehát igen intenzíven élte át. Mindvégig foglalkoztatja a politika, ám verseinek világa áttételesebb, mint az esszék vagy egyéb prózai művek valósága.

Vitákat, támadásokat főleg az utóbbi művek váltottak és váltanak ki, ezekkel viszi leginkább a vásárra a bőrért. Ezekkel osztja meg a közvéleményt és persze az írórtársadalmat. Milyen jellemző, hogy amikor végre megvalósul *Illyés* hajdani álma, és megszületik a *Hitel* folyóirat, az első időkben még *Esterházy Péter* is az új lap munkatársai közé tartozott! Aztán az 1990-es *Nappali hold* után ez már elképzelhetetlen.

Az okok persze nem a költő személyiségében keresendők: azok jóval tágabb érvényűek, és jelzik, hogy új világunkban milyen újabb indulatok és dühök feszültek és feszülnek egymás ellen. Ez a műfaj legjobb hagyományait követő napló ékes bizonyí-

téka a szerző szellemi hovatartozásának, minőségigényének, a Németh László-i minőségesség megvalósításának, ám néhány kiragadott mondata botrányt okoz. Botrányt és szakítást. Persze úgy is fölfoghatjuk, hogy aminek el kell válnia a másiktól, az váljon is el...

Kiteljesedő öregkori lírája hű tükröz ennek a nagyon bonyolult viszonyrendszernek. A veszteségekkel persze már korábban is szembe tudott nézni. A magánemberiekkel éppúgy, mint a közösségekkel. Már a *Párbeszéd*, *sőt* *idején* is így volt ez. A címadó versben teszi föl a nyitó kérdést: „Mit vesztettél el?” És következik a fölborlás, a veszteségek sora. A tömörítés és a drámai feszültség szép példája a mű, társa a korábbi, részösszegzést megfogalmazó költeményeknek. Apró képekből áll össze a leltár, pontos önismerettel, költői hitelességgel. Szerkezetileg egyetlen hosszú mondat a válasz, és a legvégén ott a bizonytalanság kifejeződése: „nem tudom, nem tudhatom.” Ettől függetlenül sok mindenről árulkodik a vers. A költő a veszteségek közé sorolja „kiadásait, sebeit, sodró nyomorúságát, válásait a világoktól”. A szöveg egyik legfontosabb eleme a folyó, amely összetartja a szerkezetet, köréje épül föl a mondat. A folyó a cselekvésre is behelyettesíthető folyamatosságot jelent, és ezt török megtöndöntésként a lét nagy veszteségeire történő utalások.

Másutt, a *Jelenések könyvében* a megszüntethető veszteségről ír. „És hiányoztunk magunknak éveket. A baglyok / ülőszékében lány férfiak ültek, ágyékuk kiszáradt / moha.” S bár nyomasztó ez a versvilág, érdekelhetjük benne a nyitottságot, a reményt. A művet létrehozó korszakban illúziók semmisültek meg (miként jóval később, mostanában is!), hitek rendültek meg, emberi és közösségi tragédiák következtek be, a hajdani álmok távolinak tűntek és megvalósíthatatlannak, stb. És eljött a nosztalgia ideje is, mely gyakran hamissággal teli, hiszen a múltat megszépítő jellege torzított tudatot szülhet.

Csoóri versei sem akkor, sem később nem nosztalgikusak, inkább itt-ott kemények, szavai pattognak, és folytonosan felelősségre, erkölcsi vizsgálatra intenek. Akkor sem nosztalgikus a hangja, ha letűnt korok népi kultúráját siratja. Olyan értékek őrzésére szólít föl, amelyek érzelmileg-értelmeleg nem vágthatók ki a nép szellemi vérkeringéséből. Esszéiben sem romantikus ábránddal hívja vissza a letűnt paraszti világot, hanem annak korszerűen továbbvihető elemeit szorgalmazza.

A *Törtét a jövő* című vers pontosan leírja a belső léleklállapotot és a világ ellentmondások változásait. „Törtét a jövő árkokon-bokrokon át, / nagy halak / hibátlan csontváza között. / Még a városokat is megremegteti.” És a menedék a vers tanúsága szerint a gyermek Jézus, aki „most tanul járni a vizek fölött”. A halászok pedig észre sem veszik, „hogy valami elkezdődött”.

Jó lenne, ha az olvasó észrevenné a költőt, ha tudatosulna benne, hogy az „adott világ varázsainak mérnöke” arra törekszik, hogy a mindenkori harmóniát megteremtse. Hiszen valami elkezdődött, és folytatódik az idők végezetéig.

A szerző *József Attila-díjas irodalomtörténész. Az írás eredeti, hosszabb változata megjelent a PoLiSz folyóirat 2012. szeptemberi számában, illetve a szerző *Irodalom az új évezredben című kötetében (Felsőmagyarország Kiadó, Miskolc, 2014).**

Ideje a kövek összeszedésének

► Egy elmúlt világ letűnt kultúrájának gazdagságából mutat fel emléktöredékeket, kőmorzsákat a kiállítás úgy, hogy az elmulás ellenére is az életről beszél. Az életről, amelynek alapja, hogy „mindenki tudja, mit vár tőle Isten”.

Amikor családom a dél-baranyai faluba költözött – húsz évvel a zsidók elhurcolása és tizennyolccal a svábok ki-telepítése után –, a soknemzetiségű falu bizonyára egészen más arct mutatata, mint a „boldog békeidőben”. Szellemi és tárgyi emlékek híján mára szinte rekonstruálhatatlan, milyen is volt itt korábban az élet: hogyan kommunikáltak, hogyan gondolkodtak, hogyan viselkedtek egymással a faluközi; a sváb vagy a szerb gazda és az úgynevezett Horthy-telepes milyen viszonyban volt egymással, és milyenben a falu egyetlen „zsidójával”.

Akkoriban minden falunak megvolt a „zsidója”. A szó a kereskedő szinonimájává vált, dehogys számított szitokszónak! *Handléként* akár felvásárlást folytatott, és házilag nem előteremthető árukat forgalmazott a faluban, övé volt az egyetlen bolt, esetleg a falu kocsmája is. Ha elközelgett a szombat, hát munkácsa állította *szombatost*, akinek a vasárnap volt a megszentelendő napja.

A boltos ugyanabban a házban lakott, ahol az üzlet működött. Az én falumnak ez volt az egyetlen emeletes háza, átellenben az evangélikus templommal. Gyerekkoromban, s még később is, valami titok lengte be az évtizedeken át lakatlanul omladozó, kövein gyomokat növelő „romházat”, amelynek belém égett képe virtuálisan a kiállítás részévé lett.

***

A Néprajzi Múzeum tavaly októberben nyílt kiállítása a vidéki Magyarország nagyjából száz évvel ezelőtti zsidó kultúrájáról segít fogalmat al-

Üvegek házi áldás. Üvegfestmény lószőr rátéttel kombinálva. Középen jiddis áldásszöveg, alul Dávid-csillag. A mező körül leveles indadisz, felül középen koronával, alul szomorúfüzzel. Sopronkeresztúr (ma Deutschkreutz, Ausztria). Grünbaum Gyula gyűjtése, 1913. Néprajzi Múzeum 106968.

kotni. Már a kiállítás alapötlete is nagyszerű: a holokauszt emlékévében az életről tesz tanúságot. Vagyis nem az értelmetlen pusztítás, hanem a sok-sok értéket és különös színt mutató hagyomány, élet, sőt együttélés felől közelít.

Toronyi Zsuzsanna, a Zsidó Múzeum és Levéltár igazgatója is arról beszélt egy interjúban (artportal.hu), mennyire hiányzik általában ez a szemlélet: „...károsnak érzem a holokauszt tematika túlbuzjanzását, és nemcsak azért, mert úgy tűnik, hogy a társadalomnak kicsit elege van belőle, hanem azért is, mert a zsidó identitás szempontjából sem jó kiindulópont kiirtott közösségként gondolni a zsidókra, a kulturális háttér bemutatása nélkül.”

A berlini Zsidó Múzeum is remek példa arra, hogyan beszélhet el a 20. századi rettenetes népiertés nem önmagában, hanem egy hosszú folyamat részeként, mégis személyesen, és hogyan mutathatók meg – koronként újra és újra – az együttélés gyümölcsei, de a különféle népcsoportok egymásra adott reflexiói is. A társadalom gyógyításának eszköze lehet egy jól felépített kiállítás, amelyben a látogató szembesül azzal, hogy nem csak ő létezik a földön.

A néprajzi múzeumok – és a kulturális antropológiai megközelítés – rengeteget tesznek ebben az ügyben. Ilyen volt évekkel ezelőtt Budapesten a *Másik* című kiállítás: a kultúrák sokféleségének világát, az egyetemes jelenségeket sajátosan európai szemzőből bemutatva arra hívta a látogatókat, hogy próbálják meg önmagukat is némi távolságtartással szemlélni. Mert a társadalmi diversztás érték. Mert a helyes önismeret kialakításában sokat segíthet a másokkal való találkozás.

***

A Néprajzi Múzeum kiállítása tartalmas és tanulságos találkozás. A múzeum több százezer leltári tárgya között nincs különálló judaikagyűjtemény – hiszen sosem volt gyűjtési, osztályozási szempont az etnográfia. A mindössze hetvenkét műtárgy, amelyek a kiállítás gerincét képezik, különféle gyűjteményi egységekben – rítusgyűjtemény, táplálkozás, kerámia-gyűjtemény – pihennek. Amikor zsidó kereskedőkön keresztül az 1910-es, 1920-as években ezek a tárgyak a múzeumba kerültek, már nem voltak használatban, tehát némileg korábbi tárgykultúra nyomai. Ugyanakkor különlegesebbek abból a szempontból, hogy egy olyan virágzó, életerős világ tanú, amelynek napjai már meg voltak számlálva...

Tevje, a tejesember a népszerű musicalben bemutatja környezetét. „[...] mi itt Anatevkában, ebben az eldugott kis faluban mindnyájan hegedűsök vagyunk a háztetőn. Kínlódunk, gyötörődünk, hogy kicsaljunk valami kellemes, egyszerű dallamot, anélkül hogy kitörnénk a nyakunkat. Ez nem könnyű. Kérdezhettek: miért ragaszkodunk mégis ehhez a helyhez, ha ilyen veszélyes? Mert Anatevka a mi otthonunk. És hogyan tartjuk az egyensúlyt? Mi a titka? Egy szóval megmondhatom: a hagyomány. Itt Anatevkában mindenre van hagyományunk. Hogyan együnk, hogyan aludjunk, hogyan beszéljünk. [...] A hagyomány az hagyomány. Mindenkinek kijelöli a helyét, az útját, hogy mindenki tudja, mit vár tőle Isten.” És a falu lakói egyként éneklék a refrént: hagyomány, hagyomány.

A kiállítás látogatói előtt egyértelmű, hogy mekkora szerepe van a hagyománynak a megidézett zsidó közösségek életében. A tárgyakon keresztül –

lehetőség szerint – azt mutatja meg, hogy milyen egyéni sorsok, helyi történetek húzódnak a közös zsidó hagyomány mögött. „Az emberi emlékezet egyik külső dimenziója a tárgyak emlékezete. Az embert körülvevő hétköznapi és személyes tárgyak tükrölképet tartanak elé, önmagára, a saját és ősei múltjára emlékeztetik, s múlt és jelen értelmezhetővé válik általuk” – olvasható *Jan Assmannra* hivatkozva a kiállítási vezetőben.

Csak hogy ezek a tárgyak többségükben teljességgel ismeretlenek az átlagos látogató előtt. *Imaszíjról, tóramutatóról, maceszról, trenderliről csak csak, de hallottunk-e már korábban a szukkoti vagy a mizrah-tábláról, a zalc kerbliről vagy a sulklöfferről? Jó érzéssel (és sajnos kevésbé jól installálva) így hát lexikonigényességű szövegek segítenek bennünket a tájékozódásban, a tárgyak és a mögöttes tartalmak – rituálék, személyes szálak, asszimilációs törekvések, de leginkább a hagyomány – megértésében.*

***

A kiállítás alcímekkel tagolt tematikus egységekben közelíti meg a zsidó életet az öltözködéstől a táplálkozásig, az iskolától a kóser mézszárazékon át a zsinagógáig, az ünnepektől a gyászig. Rá-

Zsidó házaspár, a férfi kipában, az asszony csipkés, szalagos főkötőben. Eger, 1910-es évek. Néprajzi Múzeum F 30943.

adásként egy-egy masszív vidéki zsidó közösség (Pápa, Bonyhád, Munkács) történetével is megismerkedhetünk. A témák bevezetéseiként közölt Mózes-idézet minden esetben figyelmeztet a hagyomány őszövétségi gyökereire.

Felémelő találkozni a pápai *Bikur Holim* betegsegélyező egyesület adománykönyvével (1829-től): a zsidó közösségek soha nem hagyták magukra betegeiket, özvegyeiket, árvaságra jutott tagjait. Jól szervezett egyesületekben segítették őket a megmaradásban, a gazdasági rehabilitációban. A könyv digitális bemutatása is rendkívüli élmény: a MOME Techlab együttműködő és kreatív, fiatal tehetségeit dicséri.

A pápai közösség tagjairól a német és jiddis nyelvű bejegyzések árulnak el sokat. Ugyanakkor a csavaros észjárású rabbikról szóló történeteket is megidézi a könyv kialakítása: kicsiny zsebképet helyeztek el a lapokon, ezeken a hitközségi tagjainak neve szerepel héber nyelven. Mivel a felajánlás ünne-

A szombati fonott kalács sütőformába helyezése. Munkács (ma Mukacheve, Ukrajna), 1991.

peken történt, amikor tilos pénzhez nyúlni, hát a felajánlott összegről szóló papír került csak a zsebekbe, s ezeket a tényleges befizetéstől emelték ki onnan.

Sedlmayr Krisztina, a kiállítás egyik kurátora arról beszélt, mitől is vidéki ez az anyag, s látszik-e a „vidékeség” a tárgyakon. A múzeum tárgyainak mindegyike a történelmi Magyarország vidéki településeiről származik: Sopronkeresztúrról, Páparól, Munkácsról, Körömcébányáról, Szendrőről, Győrből, Veszprémből. Ezek az gyűjtés időpontjában már ódivatú tárgyakon valamiféle népi ízt lehet felfedezni: a fából faragott tóramutató (*jaad*) lényegesen esetlegebb, mint például a Zsidó Múzeum hasonló, adományozófelirattal ellátott ezüsttárgyai. A századfordulón a fővárosban varrógéppel készült bársony tóraköpenyt találunk, míg az itteni egyszerű vászonzól, házilag készült.

A kurátor legkedvesebb tárgyairól is vallott: egy késői gyűjtésből (1990-es évek) származik egy szombati kalácssütőforma. Mielőtt *Rékai Miklós*-nak átadta a munkácsi *Hencsi* néni, még sütött a kutatónak egy utolsó szombati kalácsot. A munkafolyamat fotókon megörökítve látható a tárgy mellett: az akkor hetvenes éveiben járó asszony feltűrt ruhájai alól kilátszik egy karjára tetovált szám...

Sulklöpper. Fakalapács, sulklöpper, mellyel a templomszolga – samesz (nem csak a tárgyat, őt magát is gyakran így nevezték) – a házak kapuján, ablakán kopogtatva figyelmeztetett az imaidők pontos betartására. Sopronkeresztúr (ma Deutschkreutz, Ausztria). Grünbaum Gyula gyűjtése. Néprajzi Múzeum 103749.

Megrázó találkozni halottas öltözetekkel kiállításon, hiszen ezekbe öltöztetik az elhunytat, s így eltemetik vele együtt. A halotti öltözet előírászerű darabokból áll, s általában mindenki maga gondoskodik róla kellő időben. Egy nagyon szép tárgye gyűjtés úgy került a múzeumba, hogy *Katz Ábrahámnét* – mivel gondozója nem tudott a kóser csomag hollétéről – másik ruhában kellett eltemetni. A szekrény mélyéből húsz évvel később bukkant elő

az öltözet. A munkácsi gyűjtés alkalmával egy másik halottasruha is került a múzeumba: mivel személyhez kötöttek ezek a darabok, gyűjteni nem lehetett, így hát a kutató számára készített egy személyes csomagot *Snajder Avrum* felesége.

***

A kiállítás másik digitális szenzációja a *szombati asztal*. Amikor legalább hárm-an az asztal köré gyűlnek, megjelennek – vetítve – a vacsora kellekei, résztvevői, s hallja a látogató az előírt áldások szövegét. Hátborzongatóan tallázkodik ezekben a pillanatokban az ünnepek szakralitása, hagyománya és közössége, vagyis az őszövétségi kor a közelemláttal és a jelennel, főleg amikor olyan szerencsénk lehet, hogy a mellettünk álló, bájos, farmernadrágos lány halkan mormolja maga elé a héber szavakat.

Az utolsó, a *Kérdések terme* a jelenbe vezet. Ez a múzeumpedagógia szobája, amelynek saját tárlata is pedagógusmunkát feltételez. Mai gimnazisták és a kiállítás készítői egy-egy tárgyon keresztül vallanak zsidó gyökereikről vagy találkozásukról a zsidó kultúrával. *Joó Emese* múzeumpedagógus egy bőröndöt állított ki, amelyet

Párnavég. Az erdélyi Szásztörpényben gyűjtött himzett párnavégen Salamon Edelstein felirat olvasható. *Kaufmann Izidor* nyomatan az enteriőr felvetett ágán hasonlól, vörös fonallal himzett párnavégek láthatók. Szásztörpény (ma Tärpiu, Románia). Ismeretlen gyűjtő, 1910. Néprajzi Múzeum 87789.

Moszkvában vásárolt a nyolcvanas években. Akkor azt kérte valaki a részképzésen tanuló magyar egyetemistától, hozná haza egy – soha meg nem nevezett – orosz zsidó fizikus jegyzetét a magái között, mert a ki-települési engedélyt azzal a feltétellel kapta meg, hogy csomag nélkül utazik.

Sedlmayr Krisztina egy egyszerű női imakönyvet választott. Kamaszként szembesült nagymamája zsidóságával, s fiatal felnőttként azzal, hogy a kikeresztelkedés ellenére is megtartotta a zsidó szokásokat, például a *Jahrzeitot*, és *jom kippurkor* böjtölt.

Izzik a szoba levegőjében az identitáskeresés, a megmaradás vágya. Bizonyára véletlen egybeesés, hogy *Kő kövön* című albumának záródalában a *P. Box* így énekelt: „Nézz fel, hallod, nézz fel! / A hegyek csúcán a fény is meg- / törlik. / Úgy légy erős, mint kövön a kő! / Mint kövön a kő, ha zord az idő!”

Toronyi Zsuzsanna az idézett interjúban arra is felhívja a figyelmet, hogy a nagy múzeumoknak eszükbe juthatna a zsidók kapcsán, hogy integránsan az itt élő svábok, szlovákok történetét is bemutatják. A zsidókban a másság talán sűrítettedben, könnyebben bemutathatóan van jelen, de a másság is sokféle.

Bár az evangélikus múzeum kiállításai a nemzetiségi színek bemutatására mindig is fektettek súlyt, nekünk, egy háromnemzetiségű egyház tagjainak is van még ezzel bőven feladatunk.

■ ZÁSzkALICZKY ZSUZSANNA

Kő kövön – töredékek a magyar vidéki zsidóság kultúrájából. A Néprajzi Múzeum kiállítása. Meghosszabbítva október 18-ig. A kiállítás kurátorai: Bata Tímea, Gebauer Hanga, Sedlmayr Krisztina és Szarvas Zsuzsa.

„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!”

Keresztény ifjúsági találkozó Nyíregyházán

► Keresztény ifjúsági találkozó (KIT) helyszíne volt április 15-én a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium. A középiskolások ökumenikus seregszemléjére mintegy háromszázhetven vendég érkezett a régió keresztény intézményeiből. Az evangélikuson kívül református, görög- és római katolikus iskolákat tömörít az a szövetség, melynek ifjúsága most Nyíregyházán randevúzott. A tantárgyi versenyek, vetélkedők, művészeti bemutatók előtt együtt hallgatták D. Szabik Imre ny. püspök igehirdetését a Nagytemplomban.

„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!” – a rendezvény mottójául választott igé Pál levelében (1Kor 16,13) azokhoz a korinthusiakhoz szólt, akik között sok, egymással viaskodó testvér volt – emlékeztetett D. Szabik Imre, hozzátéve, hogy aki második vagy harmadik lesz valamilyen vetélkedésben, az is értékes ember Isten szemében. De a sikertől, az eredménytől függetlenül a szeretet azt is kell, hogy jelentse: képesek vagyunk elismerő, pozitív szavakat mondani egymásnak. A szeretetbe beletartozik, hogy tudtára adjuk a másik embernek az értékeit; a felnőttek részéről érkező elismerés pedig formálja a fiatalok személyiségét.

Az igehirdetést követően Tar Jánosné, a Kossuth-gimnázium igazgatója köszöntőjében arra hívta fel a keresztény ifjúsági találkozó résztvevőinek figyelmét, hogy manapság gyakran van részük versenyben, vetélkedésben, de ez itt nem mindennapi, nem a szokásos versengés, mert a keresztény iskolák tanulóit összeköti valami: „Ma itt valamennyien tudjuk, hogy áldó hatalmak oltalmába rejt-

ve élünk” – utalt Fabiny Tamás püspök szavaira az igazgató.

A KIT-en idén mintegy tucatnyi középiskola diákjai vettek részt. Legnagyobb létszámmal a kisvárdai Szent

László Katolikus Szakközépiskola, Általános Iskola, Kollégium és Óvodából érkeztek, de népes csoport képviselte a nyírbátori Báthory István Katolikus Gimnázium és Szakközépiskolát, a Karcagi Nagykun Refor-

mátus Általános Iskola és Gimnáziumot, a debreceni Svetits Katolikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégiumot, a Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumát, a debreceni Szent József Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, illetve a Debreceni Református Kollégium közösségét; érkeztek fiatalok a hajdúdorogi Szent Bazil Oktatási Központ Görögkatolikus Gimnáziumából és a két nyíregyházi társintézményből: a Szent Imre Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Kollégiumból, illetve a Szent Miklós Görögkatolikus Gimnáziumból.

ményeiket a résztvevők. Rendeztek versenyt angol nyelvből, németből, franciából kettőt is: a 37-es teremben francia nyelvű szavalóverseny zajlott, míg a 38-asban feladatlap fölé hajoltak a csapatok. Volt hittanverseny, és igencsak benépesült a Kossuthgimnázium udvara, ahol kispályás futballtornán mérköztek a részt vevő iskolák. Mindezek mellett meghirdettek olasz nyelvi versenyt is, valamint irodalmi és fotópályázatot. Utóbbi kategóriákban a verseny a pályamunkák beküldésével már korábban eldőlt, a rendezvény napjának végére csak az eredményhirdetés maradt.

Leginkább felbolydult méhkas-hoz hasonlított a patinás intézmény. A folyosókon izgatott versenyzők siettek egyik helyről a másikra – egyáltalán nem volt ritka ugyanis, hogy egy-egy diák több tantárgyból is megmérte magát. Markos Adrienn Kitti, a házigazdák 4/11-es diákja már korábban elküldte irodalmi esszéjét *Túrmezei Erzsébet* költészetéről, de benevezett a francia feladatmegoldó versenyre is. Nagy izgalomban volt tehát, hogy mikor mutathatja be *Bachról* készült prezentációját az iskola dísztermében, hogy ne várjanak rá hiába csapattársai a francia megméretésén. A díszteremben egyébként szavalók, pantomimprodukciók versengtek, levetítették az *In memoriam Sztehlo Gábor* című kisfilmet, így a Bachról készült előadásnak nem is akadt versenytársa:

– Tervezték ugyanis egy Bach témájú műveltségi vetélkedőt, amely-

re én felkészültem, illetve elkészítettem a vetített képes előadásomat. Csak aztán derült ki, hogy nincs több nevező, mert olyan sokféle versenyszám volt... De a rendezőktől mégis lehetőséget kaptam a bemutatkozásra – magyarázta a bemutatója előtt, amikor még egyikünk sem tudhatta, milyen nagy veszteség lett volna, ha nem láthatjuk igényes, okos prezentációját, melyet e szavakkal zárt Markos Adrienn Kitti:

– Bach életében beteljesedett az Úr ígéje: akinek sokat adtak, attól sokat kérnek számon. Isten ránk is feladatot bízott, kinek-kinek képessége szerint, és úgy vélem, életünk célja, hogy minden dolgunk szeretetben menjen végbe; az Úr akaratát meglássuk, cselekedjük, és a ránk bízott munkát Isten dicsőségére emeljük.

A délutáni eredményhirdetés előtt az egybegyűltek megkoszorúzták a vendéglátó intézmény egykori diákja, Bodrog Mikós evangélikus lelkes-pszichológus emléktábláját.

Míg a diákok versengtek, iskoláik vezetői tanácskoztak, és mire a fiatalok az eredményhirdetésig jutottak, a nevelésükért felelősséget viselő felnőttek abban a döntésben egyeztek meg, hogy a jövőben nem annyira a verseny-, illetve vetélkedő-, hanem inkább a találkozójellegű kellesen erősíteni a keresztény ifjúsági találkozónak. Azt is elhatározták, hogy jövőre is Nyíregyházán találkozni, csak akkor a Szent Miklós Görögkatolikus Gimnáziumban.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Éneklő egyház

Az evangélikus általános iskolák első kórustalálkozásán jártunk

► Az evangélikus általános iskolák első kórustalálkozóját rendezték meg április 18-án a Deák téri evangélikus templomban. A rendezvényt Gáncs Péter elnök-püspök és Pröhle Gergely országos felügyelő is köszöntötte. Több mint kétszázhusz gyermek énekelte közösen *Erős vár a mi Istenünk* kezdetű evangélikus himnuszunkat, majd külön-külön is emlékeztető előadások hangoztak el. A jövő evangélikus nemzedékének zenei ünnepén jártunk...

„Minden zene célja, hogy Isten dicsőségét zengje, és kikapcsolódást nyújtson a lélek számára; ahol ezt nem tartják szem előtt, ott nem zene szól, csak pokoli láрма” – fogalmazott a háromszázharminc évvel ezelőtt született Johann Sebastian Bach.

A Deák téri templomban összegyűlt gyermekesereg a szombati kórustalálkozó alkalmával bebizonyította, hogy fiatalon is lehet – minőségi módon – Isten dicsőségére énekelni. Ezt mintegy bizonyítva a rendezvény elején nyolc iskola több mint kétszázhusz diákja énekelte együtt *Erős vár a mi Istenünk* kezdetű evangélikus himnuszunkat.

A rendezvény szervezőjétől, Nováky Andreától megtudtuk, hogy ez az éneklés a konduktív pedagógia alapjaira épülve valósult meg: „A gyermekek énekét professzionális zenészek kísérték. Ez azért volt fontos, mert a gyermekek többsége eddig csak egy szólamban énekelte, a zenészek közreműködésével és segítségével lehetett megvalósítani, hogy valóban értékes zene legyen hallható. Így a jelen lévő gyermekek mára elmondhatják: Bach zenéjét énekeltek zenekari kísérettel.”

Az ország tizenöt evangélikus iskolájából nyolc oktatási intézmény vett részt a találkozón. A közös éneklést követően a győri, alberti, szarvasi, orosházi, soproni, békéscsabai és a két bu-

dapesti – Sztehlo és Deák téri – iskola növendékeinek önálló előadásait hallhattuk. Mindegyik iskola produkcióján érezhető volt a fellépést megelőző alapos felkészülés, mely a kórusok és vezetőik dicséretét érdemli.

– Nem könnyű ma kórusokat alakítani, ezért is nagyon nagy hálával gondolok azokra a tanárookra és az őket támogató iskolai vezetőkre, akik képesek ma kórusokat létrehozni. Mai korunk sokkal inkább individualista, mintsem csapatszellemben gondolkodó, ezért a szülőök előbb íratják be gyermeküket egyéni képzésre, mint közös-

ségi foglalkozásokra. Nagy elismerést érdemelnek azok az oktatók, akik ma is képesek képviselni a közösségi élményt, így a kórusban éneklés fontosságát – hangsúlyozta Nováky Andrea.

A népdaltól az egyházzeneig terjedő sokrétű, színes és legfőképpen örömmel zengő előadásokat hallva érthető, hogy Gáncs Péter elnök-püspök miért fogalmazott a következőképpen:

– Az evangélikus egyházat korábban – többek között Johann Sebastian Bach hatására – éneklő egyháznak is nevezték. Ma a fiatalok bebizonyították, hogy ez korántsem a múlt, hiszen a diákok olyan minőségben és lelkesedéssel adták elő kórusműveiket, hogy erre bizton lehet építeni.

Az elnök-püspök hozzátette:

– Ez a kezdeményezés megmutatja számunkra, hogy az éneklés közösséget formál. Ezért örömteli, hogy a találkozó nemcsak egyszeri alkalmként lett meghirdetve, hanem

az ötletgazda szándéka szerint hagyományteremtő céllal jött létre.

„A zene lelki táplálék, és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal” – fogalmazott Kodály Zoltán. Ezzel egyetértésben Liszt Ferenc és Kodály Zoltán országát kiemelve az országos felügyelő, Pröhle Gergely hangsúlyozta:

– Az együtt éneklés, a közös muzsikálás nemcsak egyéni öröm, hanem közösséget formáló érték is. Minden olyan pozitív irányú kezdeményezés mellé, mely közösséget és értéket fogalmaz meg, oda kell állnunk, hiszen ezáltal adunk lehetőséget a jövő nemzedéknek.

A kórustalálkozó szervezője és ötletgazdája, az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet ének-zenéért és egyházzeneért felelős tantárgygyozdója, Nováky Andrea arra a kérdésre, hogy mi hívta életre a kezdeményezést, az alábbi választ adta:

– Az evangélikus középiskolásoknak immáron tizenkét éve van hasonló találkozójuk. Most jutottunk oda, hogy az általános iskolák számára is elindítsuk a kórustalálkozót. Nagy öröm, hogy iskoláink nagyobbik része azonnal és lelkesen jelentkezett.

A kórustalálkozó eredményeiről és hatásairól kérdezve a tantárgygyozdó kifejtette:

– A fellépő diákok legnagyobb része életében először énekel több szólamban, ami új perspektívát nyit számukra. Több karvezető említette, hogy mennyire inspirálta őket személy szerint és a diákokat is ez a lehetőség, így már tudatosan fognak készülni a két év múlva megrendezendő második találkozóra.

Nováky Andrea a találkozót így értékelte:

– A szervezésben egy-két dolgot fogunk még csiszolni, de összességében elmondható, hogy nagyon nagy eredmény született azáltal, hogy ennyi diák közösen és színvonalasan énekel. Mindenki lehetőségeinek a maximumát hozta.

„A zene erő, mozgás, történet” – fogalmazott a dán evangélikus teológus és filozófus, Søren Kierkegaard. Az evangélikus általános iskolák első kórustalálkozásán megtapasztalhattuk, hogy mindez az énektanároknak és diákoknak köszönhetően ma is megvalósulhat. Talán ezért is mondta Gáncs Péter elnök-püspök:

– Ez egy olyan kezdeményezés, mely lehetőséget teremt a misszióra, hiszen aki a diákok énekét, közelebb kerülhet a karvezetőhöz: Jézus Krisztushoz.

■ GALAMBOS ÁDÁM
Forrás: Evangelikus.hu

Értekezések az értékről

Dies Academicus az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

► Folytatás az 1. oldalról

A nap első előadását dr. Szűcs Ferenc, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának professor emeritusa tartotta *Értékeink Szentírásához kötöttsége és társadalmi nyilvánossága* címmel.

Az emberi élet mint végtelen érték
Az értékválság a 19. századtól a mai napig is tart, a hagyományos emberi, erkölcsi és kulturális értékekkel szemben a materiális és gazdasági hasznosságot állítva előtérbe, az értéket piaci áruvá degradálva – jelentette ki dr. Szűcs Ferenc. Az ár és az érték összekapcsolása viszonylagosá teszi az értékelést, mindent az eladhatóság piaci szabályainak szolgálatá ki. Oswald Spengler pesszimista világnézete szerint a kultúra civilizációjává alakulása a vég, s a változás a történelem logikus következménye, eleve cáfolva, hogy lennének örök értékek. Azonban a fejlődésbe és szüntelen haladásba vetett hit mellett nem egyértelmű, hogy merre is haladunk valójában.

Spenglerrel szemben említette meg a professzor Böhm Károly kolozsvári evangélikus filozófust, aki hierarchikus értékelméletet dolgozott ki, arra a végkövetkezésre jutva, hogy az értékek nem önmagukban, hanem az értékelő szubjektumban jelennek. Böhm és a kolozsvári iskola pedig hatással volt Ravasz László református teológusra, püspökre, aki az ígéhirdetést nevezi elsődleges értékátvitelőnek, amely a Szentírás értékeit a hallgatókhoz juttatja el.

Ha feltesszük a kérdést, hogy milyen örök értéket lehet felfedezni a Szentírásban, a válasz az inkarnációban és a keresztben rejlik. Isten valóságos emberré lett, és szemében az emberi élet végtelen érték – ez a megállapítás ma olyan orvosi etikai kérdésekben lehet aktuális, mint a genetikai beavatkozások, az abortusz és az eutanázia. Az emberi természet különös értékét hangsúlyozza Krisztus feltámadása és mennybemenetele, amely mindegyikünk külön élet-történetét magába foglalja, s nem engedni leértékelni földi létünket. A kereszt pedig úgy értelmezhető, mint Isten igazságának és kegyelmének kinyilatkoztatása és az ember felértékelése – fejtette ki Szűcs Ferenc

Végezetül az előadó Dietrich Bonhoeffer idézte. A mártír német evangélikus lelkész, teológus „óv attól, hogy a keresztényen üzenetet a társadalmi nyilvánosság olyan piaci árújának tekintsük, amely alku tárgya lehet”. Isten országának nyilvánossági igénye mindig jelen volt, a kereszténység pedig mindig nyilvános hitvallásra törekedett, noha az egyház és a világ kapcsolata sosem volt problémamentes. Ehhez kapcsolódóan idézte fel a professzor az akol és az ajtó képét, a „bent” és a „kint” szimbólumát: ami bent történik, nem tartozik a nyilvánosságra; az ajtó Krisztusban viszont azt jelzi, hogy az alapvető értékek kiáramlanak a világba, a szabadság, igazságosság, egyenlőség, szolidaritás is innen eredeztethető. „Az egyháznak pedig kötelessége ezt a forrást védeni és a jövőben is nyitva tartani ezt az ajtót a társadalmi nyilvánosság számára” – zárta előadását Szűcs Ferenc.

Erkölc, igazság, lelkiismeret és hit
„Az érték szó korunk egyik közkezdvelt szavává lett, gyakran kiszorítva az erkölcs, az igazság, a lelkiismeret és a hit szemponjtait is. Pedig értékről csupán e négyes valóság koordi-

nátái között lehet szólni” – kezdte *Érték-igazság-traditio egysége* Joseph Ratzinger teológiájában című előadását dr. Lukács László, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola professor emeritusa. Három pontban tekintette át Joseph Ratzinger (XVI. Benedek pápa) megfontolásait az erkölcs, igazság, lelkiismeret és hit viszonylatában.

Elsőként a modern demokrácia és a kereszténység kapcsolatát vizsgálva az előadó elmondta, a demokratikus jogállamhoz nélkülözhetetlen a jog érintetlensége, nem funkcionálhat értékmentesen, bizonyos alapértékeket mindenkinek el kell ismernie. De mi hozhat létre egyetértést? Ratzinger gondolatmenete szerint az állam nem abszolút, a jogra az erőszak ellenpólusaként van szük-

ROSTA IZABELLA FELVÉTELE

ség, a jogrendnek pedig az igazságosságra kell épülnie. Ugyanakkor olyan jognak is lennie kell, amely önmagán kívülről meríti az igaznak és jónak a kritériumait. A jog csak az erkölcsre alapozva biztosíthatja a demokratikus állam rendjét, az erkölcsről pedig nem lehet lemondani sem a technika, sem a profitszerzés javára.

Ratzinger szerint a konszenzust megelőző és lehetővé tevő igazságnak is lennie kell. Az értelemnek szüksége van a kinyilatkoztatásra, a transzcendenciát pedig csak a kereszténység tudja felkínálni a legszelebb ökömenikus alapon.

Második pontként a hit és értelem kapcsolatát említette Lukács László. Ratzinger létfontosságúnak tartja a kereszténység és a görög filozófia találkozását: a kereszténység Krisztusban ismerte fel a Logoszt, a hitet összekapcsolta az értelemmel. Az értelemnek és a vallásnak nyitottnak kell lennie egymásra, mert egymástól függetlenül mindkettő patológus formában jelenhet meg. Az újkori válság oka az ész egyeduralgódóvá tétele, a hasznosság igazság fölé helyezése; a kereszténység mai válságának oka pedig a hit és értelem elidegenedése, melynek megszüntetéséhez a kettő új szintézisére van szükség.

Utolsóként a lelkiismeret szavára tért ki az előadó; Ratzinger szerint ez a legfontosabb az igazság megtalálásához. Korunk értékválságának fő oka, hogy a lelkiismeret nem nyitott az igazságra, a lét őseredeti igazságának helyébe a haszon, a változó értékek világa lépett. A Biblia a lelkiismeretet Istenhez köti, az emberi lét Isten szavára adott válasz, az igazság és a szeretet egysége pedig a világ egyetlen üdvözítőjében, Krisztusban válik teljessé.

Összetett világ

„A valóságot fogom elmondani” – kezdte előadását dr. Nógrádi György, a Budapesti Corvinus Egyetem professzora. *Béketeremtés mint egyetemes érték* címmel a mai világpolitikai helyzetet vázolta fel, kijelentve, hogy a második világháború óta a földön egyetlen békés nap sem volt, és nem is lesz: noha a hidegháború világháború nélkül ért véget, ma is zajlanak kisebb háborúk a világ különböző pontjain. Hozzátette: olyan politikai szakértők, mint Henry Kissinger vagy Paul Kennedy, jóslatai sem váltak be. Jelenleg a politikai gyakorlat megelőzi a politikai elméletet, ami „életveszélyes dolog”.

Európa már nem világhatalom, aminek rengeteg az előnye és a hátránya is – jelentette ki Nógrádi György.

több olyan tanulmány is született, amely a hitbéli tudás közvetítésével foglalkozik.

„Nem kerülhetünk értékmegőrzőbe”

Az egyetem énekarának szolgálata után Varga Márta, a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Irodája Nevelési és Oktatási Osztályának vezetője gyakorlati szemszögből, az intézményfenntartás oldaláról közelítette meg a témát *Evangélikus iskola – Értékmegőrzés, értékátadás, érzékennyé tétel* című előadásában.

Ki-ki maga dönti el, melyik úton indul el, de a gyerekek esetében ez a felelősség a szülőké is – indította referátumát. Az egyházi közvéleményt nagyon foglalkoztatja az MEE köznevelési rendszere, melynek legproble-

matikusabb kérdése, hogy bővídjön-e az intézményrendszer, és ha igen, hogyan. 1989 óta óriási növekedés tapasztalható: az akkori egy helyett ma már hetvenkét intézményről beszélünk. Az intézményrendszer folyamatosan bővül, sokféle intézménytípust fed le, területileg széttagolt, és az állami rendszer része. Az intézményeknek meg kell felelniük az állami szabályozóknak és az egyháznak is, ehhez szükséges a szakmai háttér kiépülése.

Varga Márta elmondta: az állami és az egyházi fenntartású iskolák között alapvető különbség, hogy míg az állami iskolákat erős központi irányítás, központi gazdálkodás, korlátozott intézményvezetői hatáskör és felelősség, garantált világnézeti semlegesség, illetve az értékek sokszínűsége jellemzi, addig az egyházi intézmények esetében intézményi autonómiáról, önálló gazdálkodásról, az intézményvezető egyszemélyi felelősségéről, világnézeti elkötelezettségről és az értékek deklarálásáról beszélhetünk.

A kincseket meg kell mutatni, nem kerülhetünk értékmegőrzőbe – jelentette ki a nevelési és oktatási osztály vezetője, felsorolva, milyen kívülről is látható előnyökről lehet szó: tradicionális szilárd értékrendszerrel, biztonságos környezetről, nagyobb mértékű toleranciáról – amelyből jobb teljesítmény következik –, illetve több hozzáadott értékről. Záróként kijelentette, hogy mindannyian függünk egymástól, és csak együtt lehet a kérdést végiggondolni, a szükséges változtatásokat megtenni.

Az élet tisztelétének etikája

A nap utolsó előadásában dr. Gonda László, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem docense a száznyven éve született és ötven éve elhunyt Albert Schweitzerről emlékezett meg, az egykori polihisztor sokszínű

munkásságából a missziói gondolkodásra tett hatására koncentrálna.

Albert Schweitzer fontos szerepet játszott az újszövetségi teológia kutatásában, de ezzel párhuzamosan zenetudósként, orgonaművészként és J. S. Bach életművének interpretálójaként is megjelent, valamint az orgonaeépítési, orgonamegújítási mozgalomnak is jelentős alakja volt. Orvos azért akart lenni, hogy „szavak nélkül dolgozhasson”, és hogy „gyakorolja a szeretet vallását”. Missziói tevékenységét a mai Gabon területén orgonakoncertjeinek és Bachról szóló könyvének jóvedelméből finanszírozta, és ott kezdett el foglalkozni az élet tisztelétének etikájával, azzal a kérdéskörrel, amelyre későbbi gondolkodását építette.

Schweitzer tevékenysége egybeesett a keresztény misszió krízisével: a második világháború után a misszió problematikus kérdéssé vált, az egyház elvesztette a hitelességét, kérdés volt, van-e még létjogosultsága a keresztény misszióknak.

1952-ben Schweitzer Nobel-békedíjat kapott, és ez ráirányította a figyelmet arra a kérdésre, hogy csak az egyház saját körén belül kell-e keresni Isten missziójának jeleit a világban. Schweitzer tézise szerint bár az egyház Isten missziójának elsődleges eszköze, jeleit az egyház keretein kívül mindenhol fel lehet fedezni, ahol az élet szolgálatát láthatjuk.

Amint Gonda László rámutatott, a mai misszióteológiai gondolkodásban is lehet látni Albert Schweitzer munkásságának gyümölcseit: műveinek szemlélete előkészítette azt a fordulatot, amely az ökömenikus mozgalomban a keresztény misszióról való gondolkodás terén mára meghatározóvá vált, és amely nem választja el egymástól Isten országa evangéliumának meghirdetését és megélését. Schweitzer munkásságának ismerete előkészítette a fogadókészítést a magyar protestantizmusban is a holisztikus missziói szemlélet számára – zárta előadását a református egyetemi docens.

***

Lukács László előadása után vehette át docensi kinevezését dr. Kőszeghy Miklós, aki április 1-jétől lett főállású oktató az ószövetségi tanszéken. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem docensként egy évtizede jó kapcsolatban áll hittudományi egyetemünkkel, és mint beszédében elmondta, munkájával arra fog törekedni, hogy a két intézmény között egyfajta hidat építsen ki.

Az előadásokkal párhuzamosan fotópályázat is zajlott a hallgatói önkormányzat szervezésében *Hétköznapi értékeink* címmel. A beérkezett ötven pályamunka közül kiállított legjobb tizenhatból a konferencia vendégei szavazhatták meg a nyerteseket. A szavazatok alapján a legtöbb pontot Heisz Flóra, Rosta Izabella és Réth Katalin hallgatók munkái kapták.

A konferenciát Szemerei János szavai zárták. A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke elmondta: azt, ami egyik helyen érték, lehet, hogy máshol nem látják, emiatt folyamatos magyarázkodásra szorulunk. Ezzel a kettősséggel hitünkkel kapcsolatban is sokszor találkozhatunk. Olyan világban élünk – fogalmazott az egyházi vezető –, ahol értékeinket nem mindenki ismeri el. Azonban Isten szeret minket, és ez a tudat hihetetlen energiákat mozgósíthat életünkben, ennek segítségével találhatunk távlatokat, és járhatunk az úton – „szélel szemben” is.

■ SEBESTÉNY JUDIT

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ MISSZIÓI ÉS EVANGÉLIZÁCIÓS BIZOTTSÁGA

Alapvetés

Bizottságunk elsősorban a zsinat kérésére, de evangélikusságunk iránti felelősségtől is vezérelve a következő javaslatot terjeszti a zsinat elé. Célkitűzésünk, hogy egyházunk jelenlegi helyzetében, az időszzerű népszámlálási adatok fényében egyházunk megújulását szolgáljuk:

- erősítsük meglévő egyháztagjainkat és a gyülekezeteket;
- érijük el és szólítsuk meg a periferián lévőköt,
- segítsük elő új gyülekezetek létrejöttét.

Kiindulási pontunk, hogy Jézus Krisztus missziói parancsa ma is személyes elhívásunk és küldetésünk alapja. A missziói munkára Jézus Krisztus belső ismerete tesz alkalmassá. Erre az ismeretre pedig Isten igéjének hallgatása és olvasása során juthatunk el. Ezért *misszió és megújulás nem képzelhető el Isten igéje nélkül*. A hit hallásból van!

Jézus Krisztus evangéliuma az az örömhír, amelyre ma is a legnagyobb szüksége van egyénnek és közösségnek. *Ez az örömhír képes megváltoztatni a világot*. És ez az a lámpás, amelyet nem rejthetünk véka alá.

Ezért egyházunk átalakulása és megújulása nem képzelhető el a tiszta evangélium erőteljes hirdetése nélkül. A reformáció, az ige egyházaként is erre van küldetésünk. Minden lelkészünk elsősorban missziói küldetésre kapott elhívást. Hittanórán, temetésen és esküvőn, diakóniai szolgálatunkban és személyes beszélgetésekben éppúgy, mint a szószéken ez a feladatunk: az örömhírt közvetíteni a Krisztus nélkül élő embernek.

Égész egyházi szolgálatunkat tehát úgy kell átalakítani, hogy minden területen elsőbbséget élvezzen az evangélium hirdetése és a misszió ügye. Mindez nemcsak a lelkészi szolgálatra vonatkozik, hanem az egyház bármely más munkáigára országos, kerületi, egyházmegyei, egyházközi szinten. Hiszen Jézus lélekmentő szeretete kell, hogy áthasson minden tevékenységet az egyházban az elkötelezett Krisztus-követőkön keresztül a gyerekmunkától kezdve az ifjúsági munkán át, az idősek, haldoklók gondozásáig. „Minden egyház, amelyben megszűnik a missziói lendület és bátorság, fogatlan, vén orosz-lánna lett...” – mondta *Türöczy Zoltán* egykori püspök (*„En a profétákra támadok”*, 63–64. o.).

Úgy véljük, hogy csupán csak a struktúra átalakítása önmagában még nem elegendő. Ezért dolgozni és dolgoztatni szeretnénk, megmozgatni minél többeket. *Elsődleges cél, hogy missziói gyülekezetek széles hálózatává formálódjon át egyházunk!* „Missziói találkozás akkor jön létre, amikor az egyház az evangélium átfogó törekvéseit alternatív életformaként testesíti meg abban a kultúrában, ahová Isten helyezte. Ezáltal az adott kultúra alapvető feltevéseit éri kihívás.” (*M. Goheen*)

I. Szerkezeti változtatások

Cél: a misszió és az evangélikus ügye élvezzen prioritást minden egyházkormányzati szinten.

I.1. Missziói osztály

- Az országos irodán létesüljön missziói osztály a misszió szerepének erősítésére és a missziós munka becsatolása-becsatolására érdekében.
- A missziói osztály tartalmi munkáját a missziói bizottság felügyelje,

adminisztratív munkáját az országos irodaigazgató koordinálja.

- A missziói osztály biztosítja a kereteket a missziói bizottság, a Béthel Evangélikus Missziói Otthon és az országos missziói lelkész munkájához.

- A missziói osztály koordinálja az egyes missziói munkaágak tevékenységét, szervezi a különböző regionális és országos missziói programokat, valamint biztosítja ezekhez a szükséges anyagi és adminisztrációs hátteret.

- A missziói osztály kapcsolatot tart az evangélikus médiával.

- Az országos missziói lelkész egyben a missziói osztály és a missziói központ vezetője is.

I.2. Missziói lelkészek és missziói munkacsoportok

- Az országos missziói lelkész kinevezése a missziói bizottság egyetértésével történhet.

- Az országos missziói lelkész legyen jelen – szavazati jog nélkül – az országos presbitérium, az ifjúsági bizottság és az országos iroda heti (hétfői) munkaértekezletén.

- A kerületi missziói lelkész gyülekezeti lelkészként kapjon megbízást és gyülekezeti munkájához szükség szerint segítséget (pl. segédlelkészt).

- Létesüljön mindegyik egyházmegyében missziói munkacsoport, ezek munkájukat a megyei missziói referens és a kerületi missziói lelkész irányításával végzik.

I.3. Missziói intézmények

- A missziói központ, a Béthel Evangélikus Missziói Otthon az MEE missziói intézményei. Munkájukat közvetlenül a missziói bizottság irányítja és felügyeli.

- A missziói központ önálló költségvetéssel rendelkező intézmény.

- A missziói központ végzi a *Híd* magazin szerkesztését, készíti a missziós rádióműsorokat, missziós kiadványok megjelenését készíti elő.

- A missziói központ szakmai-módszertani munkával segíti a lelkészek, mindemellett az egyházmegyei missziói csoportok, az iskolalelkészek és a diakóniában szolgáló lelkészek munkáját.

- A Béthel Evangélikus Missziói Otthon vezetőjének kinevezése a missziói bizottság egyetértésével történjen.

- A Béthel Belmissziói Otthon maradjon meg kedvező árfekvésű, széles rétegek számára elérhető konferenciatelepnek.

- Az MEE létesítsen cigánymissziós központot. A létesítendő új intézmény irányítsa, szervezze és koordinálja egyházunk cigánymisszióját. Az új intézmény építsen a már működő, jó tapasztalatokra (Sárszentlőrinc, Nyírtelek-Görögcsallás, Tamási stb.).

- A létesítendő cigánymissziós központ legyen Sárszentlőrincen.

I.4. Missziói munkaágak

- Ezek a következők: női missziói szolgálat, férfimisszió, kórházi lelki-gondozói szolgálat, cigánymisszió, repülőterei lelkészség, börtönmisszió, alkoholbeteg-mentő misszió, vak-misszió, zsidómisszió, lepramisszió és az egyházi média.

- Az országos iroda tegye meg a szükséges adminisztratív lépéseket a missziói munkaágak közti egyenlenségek megszüntetése érdekében.

- A missziói ágakat össze kell hangolni, meg kell vizsgálni azok missziói jellegét, és meg kell tenni a szükséges változtatásokat. A missziói

ágak képviselői legyenek ellenőrizhető, számon kérhető a missziói bizottság által.

- A missziói ágak indításakor, munkatársainak kinevezésekor ne pusztán az emberi szükségletek legyenek figyelembe véve, hanem az elhívás és küldés megvizsgálása legyen a döntő. Munkaágak indítása, módosítása, megszüntetése, munkatársak kinevezése a missziói bizottság egyetértésével történjen.

II. A hatékonyságot elősegítő változtatások

II.1. Lelkészek

- Legyen minden hallgatót érintő, gyakorlattal egybekötött missziológiaioktatás az Evangélikus Hittudományi Egyetemen (EHE).

- Az EHE-n legyen a hallgatóknak főállású lelkigondozó lelkészük. A kinevezés a missziói bizottság egyetértésével történjen.

- A felvételinél legyen alapvető szempont a jelentkező hitbéli meggyőződésének, elhívásának vizsgálata; ha ez a hallgatói normatíva miatt problémát jelent, szükséges az egész rendszer átgondolása, hogy elkötelezett hitoktatók és lelkészjelöltek kerüljenek ki a teológiáról.

- Legyenek evangélikusok számára alkalmas teológushallgatók számára!

- Létesüljön lelkigondozó ház elsősorban a lelkészeknek, de más missziói munkatársaknak is – például a Béthel-otthonban vagy másutt.

- Legyenek lelkészek számára szervezett evangélikus alkalmak.

- Szombatév megvalósítása lelkészek számára.

II.2. Ifjúság

- Iskoláink missziói munkáját erősíteni kell az iskolalelkészekre és a kerületi missziói lelkészekre keresztül.

- Legyen egy színvonalas, vonzó evangélikus ifjúsági újság.

- Legyenek hitébresztő táborok iskolásaink részére.

- A Szélerősán legyen hangsúlyosabb az ige hirdetése.

II.3. Gyülekezetek

- Elerőtlenedett gyülekezetek esetében ne a bezárásról gondolkodjunk, az ilyen közösségek kapjanak még egy esélyt – megfelelő embert és anyagi támogatást.

- A népszámlálási adatok ismeretében meg kell erősíteni a lelkészi szolgálatot ott, ahol láthatóan gyarapodik az áttelepülő evangélikusok száma.

- Új gyülekezetek létrehozása.

II.4. Egyéb

- Egyházunk bekapcsolása a világ evangélikus ébredéseibe (pl. Tanzánia, Etiópia, Egyesült Államok).

- A misszióknak az ügye egyházunk költségvetésében is élvezzen elsőbbséget – jusson több pénz erre a területre!

III. Evangélikus, 2015–2017

Készüljön egyházunk a *Reformáció 500* tematikus programsorozata mellett egy intenzív, többéves evangélikus programmal is! A lutheri életmű „közepe” az Isten igéjéhez való visszatérés. Ennek érdekében:

- Legyen évente egy regionális, *többnapos (min. 3)* evangélikus minden egyházmegyében!

- Ezalatt legyenek *többnapos* gyülekezeti evangélikusok is, folyamatosan.

- *2017 októberében pedig legyen egy nagy, többnapos országos evangélikus.*

- Ez idő alatt legyen folyamatos médiajelenlét és reklám.

- A missziói bizottság feladata a szervezés és a lehető legtöbb lelkész és igehirdető bevonásával. A missziói bizottság mindenki számára elérhető listát készít azon igehirdető lelkészek, zenei csoportok és szólisták, laikus bizonyágtevők neveivel, akikre számítani lehet az evangélikus munkában.

HIRDETÉS

A tűz lángja

2015. május 22–24.

Éljük meg együtt pünkösdi ünnepét családi közösségben Balatonszárszón!

A hétvége lelki vezetői **Németh Zoltán** lelkész és felesége, **Némethné Tóth Szilvia** lesznek.

A programok között lesz áhítat, istentisztelet, csendseta, népzenei koncert, táncbáz, kézműves-foglalkozás, kőrtealkalácsütés. Szombat délelőtt felelevenítjük a pünkösdi királyválasztás hagyományát, ennek keretében családi vetélkedőt szervezünk.

Részvételi díjak, jelentkezés az intézmény honlapján:
<http://balatonszarszo.lutheran.hu>

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

A keresztség ünnepe, avagy Isten Szentlelke által megáldott indulás a „nulla kilométerkötől”

Interjú Gáncs Péter elnök-püspökkel

► „A keresztség által az ember Krisztus egyházának, a benne hívők közösségének tagjává lesz, és újjászületik örök életre. A keresztyének ezt így vallják: »Életem Jézusé. Nincs rajtam hatalma a rossznak. Isten kedves gyermeke vagyok.«” Aki információkat keresve az interneten böngészik, ezeket a könnyen befogadható gondolatokat találja a keresztségről egyházunk megfogalmazásában az evangélikus *On-line hittan weboldalon*. De nem ilyen „egyszerű” a dolog, hiszen abban minden teológus egyetért – s a hívek is –, hogy a keresztség misztérium. Isten titka, csodája, ajándéka. *Gáncs Péter* elnök-püspököt a nemrégiben megjelent kötet, a *dr. Szabó Lajos* szerkesztette *A keresztség ünnepe* apropóján kérdeztem.

– Kinek, minek az ünnepe a keresztség, kinek és miért fontos, hogy a hitünk szerinti két szentség egyikével éljünk?

– Mint gyakorló lelkész évtizedekig szenvedtem attól, hogy úgy éreztem: a gyülekezet számára nem mindig ünnep az, ami a család életében ünnep. Sokszor tapasztaltam nagyvárosi gyülekezetekben, hogy ha keresztlő van, néhányan grimaszolnak: „Hosszabb lesz az istentisztelet, később érünk haza.” Lenne mit tennünk azért, hogy a keresztség valóban az egész gyülekezet ünnepe legyen. Mindenki újra meg újra átélje: ő is megkapta ezt az ajándékot Istentől. Próbáljunk meg együtt örülni annak, hogy – miként a kötet egyik szellemes írásában olvasom – Isten „rákacsint” a kisgyermekre, megérinti, magához öleli. Ha gyülekezeteink családnak tekinthetők, akkor ez valóban egy család ünnepe lesz.

Lehet tenni azért is, hogy sokkal személyesebb legyen a keresztelés, hogy mindenki lássa, „ki van ott elől”? Nagyon tetszik nekem az néhány helyen már gyakorolt szokás, hogy felmutatják a kisgyermeket: ő az, hadd lássa az is, aki hátul ül. Kedvesek ezek az emberi gesztusok. A saját kisonokámat a faszori gyülekezetben keresztteltem, őt is így mutatták be. Emberközelibbé tehető a keresztség, hiszen ez nem egy elvont, titokzatos ceremónia elől, az oltártérben, amely néhány ember magánügye... Szép szokás a Deák téren, hogy a gyermek-bibliakörösök köszöntik szép énekkel az új jövevényt. Hiszen „a mi családunk” gyarapodik a megkeresztelt gyermekkel.

– Milyen missziói jelentősége van ma egyházunkban a keresztelésnek? Hiszen a keresztséghez két keresztszüelő is tartozik, és ideális esetben egy templomi gyülekezet is együtt örül, együtt imádkozik a frissen egyházunk tagjai közé érkezett gyermek vagy felnőtt jövevényvel. Máté evangéliumának legvégén (Mt 28,19), a missziói parancsban maga Jézus rendeli el a keresztséget, az egyik legismertebb szentírási íge ez – de megérteni és megélni jól tudjuk-e?

– Fontos ez a teológiai alap. A keresztség, a tanítás és a missziói parancs összekapcsolódik. A szülők, a keresztszüelő, de az egyház is elkötelezi magát, hogy segít a gyermek hívő keresztyénnyé növekedésében. Van, ahol a kérdést a lelkész a gyülekezetnek is felteszi a liturgia adott pontján, vagy ennél is továbbmennek: konkrét segítőt is felajánlanak, aki számon tartja a fontos évfordulókat. A keresztséggel egy folyamat indul el, amelyben az Isten szeretete emberek kereszttel segíti a kis életet a hitbeli növekedésben, a szeretetben, az Isten ismeretében.

– S akkor bizonyosan megmarad az élő kapcsolata a konfirmációig, és utána is benne marad a megkeresztelt ebben a gyülekezet alkotta családban...

– Ezekben a hetekben vannak a konfirmáció országjárta. Ez öröm és bűnbánati idő is egyben: észre kell vennünk, hogy a megkeresztelt gyermekeknek mintegy a fele eltűnik a tizenkét év alatt! Figyelünk rájuk eléggé? Kísérjük a családot? Óriási veszteség egyházunknak az, ha a keresztség és a konfirmáció között nem történik szinte semmi.

– Luther Mártonról tudjuk, a legnagyobb kísértések – ma úgy mondánánk, krízisek – idején felírta maga elé az asztalára, hogy mindig szem előtt legyen számára: „Meg vagyok kereszelve.” Miért ez a tény volt a kapaszkodója?

– A keresztség Isten döntése. Olyan biztos pont, amely nem emberi döntésen nyugszik. A gyermekkeresztségben éppen ez fejlődik ki nagyon szépen: az a kis csecsemő semmi nem tud tenni – legfel-

jebb sír, amikor leöntik a keresztrvízzel –, de nem az ő döntése, pláne nem az ő érdeme. Istennek az élénkbe jövő kegyelme, megelőlegezett bizalma a keresztség. Ebben lehet kapaszkodni, amikor csalódunk magunkban, a világban: Isten engem személyesen magához ölel. Ahogy a keresztelési emléklapon olvassuk: „Mégváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy.”

– Mindhárom püspökünk írt ajánlást a kötethez. Ön a Forrásközelben címet adta sorainak – szándéka szerint kinek a kezébe adná a könyvet?

– Sok tekintetben különleges ez a kiadvány. Nem csupán a felkészülést segíti, és nem azért készült, hogy legyen mit ajándékozni a keresztség alkalmával. Ennél tágabb ölelésű. Amint a címe is utal rá: a keresztség ünnep, egész életünkre kiható, jó újra és újra visszagondolni rá – akkor is, ha éppen most nem vagyunk érintettek.

Bármelyik korosztály haszonnal forgathatja a könyvet, értékes imádságai, meditációi, szép fotói segítenek ezt az ajándékot – a keresztséget – újra élővé, elvonná tenni.

– Bár egyházunkban a gyermekkeresztség az általános gyakorlat, a felnőtt is bizalommal kérheti megkeresztelését lelkészeinktől, akik előtte felkészítik a szentség vételére.

– Figyelve a népmozgalmi adatokat, azt látom, hogy van, ahol ugyanannyi a felnőtt, mint a gyermekkeresztség. Ez nem baj, sőt! Nagyszerű, ha felnőtt emberek rádöbbennek arra, hogy ez az alap hiányzik az életükből. Ezt sohasem késő bepótolni! Utaltam a gyermekkeresztség előnyére, de számomra ugyanilyen csoda, amikor egy felnőtt ember tesz bizonyosságot hitéről keresztelese után a templomban. Isten senkiről nem mond le. Felénk kinyújtott kezébe bármikor belekapaszkodhatunk.

– Nagytarcsai lelkési szolgálat alatt milyen élmény volt egy-egy keresztelés?

– Mi már régóta gyakoroltuk ott, hogy a megkeresztelt gyermek családjának egy égő gyertyát adunk át. Ez ökumenikus szimbólum. Az oltártól vett láng, a krisztusi világosság továbbvihető a családi otthonokba. Szokás volt, hogy énekel köszöntöttük a gyermeket: nem légüres térbe érkezik, hanem egy közösség magába öleli őt. Átélttem Nagytarcsán a liturgikus reformot, és helyeslem, hogy a keresztelés átkerült az istentisztelet elejére – korábban a prédikáció után történt, amikor már lankadt a gyülekezet figyelve, még egy igehirdetést nem biztos, hogy követni tudott. A kisgyermeknek is jobb így. A bevezető oltári szolgálatba beépülve így lesz a keresztség a „kezdet szentsége”, az egész keresztyén élet belépője.

– Három gyermek és három unoka keresztelését élte át, nem „csupán” lelkészként, hanem apaként, nagyapaként is...

– Érdekes, hogy ugyanaz a „logika” működött: az első két gyermekemet a mindkét oldali lelkész nagyapák keresztteltem, a harmadik gyermekemet, Tündét keresztteltem én. Ugyanígy az unokáknál is az elsőt lelkész fiam, az ő gyermekét az eskető lelkésze keresztteltem, s a harmadik unoka „jutott nekem”. Így átélhettem, hogy milyen az, amikor „csak” családtagként vagyok jelen – a gyermekeim tudatosan mondták is, hogy nem baj, apa, ha most csak örülsz és figyelsz, semmi más nem kell csinálnod, csak nagyapának lenni. De mondanom sem kell, határtalan élmény, ha az ember a saját gyermekét, unokáját kereszttel.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

SEMPER REFORMANDA

„Sokféle szomorúság van a világon. De az igazi és legfőbb szomorúság az, mikor a szív elveszti Krisztust. Mikor többé nem látjuk, s vigasztalását sem remélhetjük. Ilyenkor vége az örömmek, és nem segít rajtunk sem ég, sem föld, még az Isten maga sem. De a világ annál jobban örül. Pedig Krisztus részleteti ilyen örömben a világot s ilyen szomorúságban övét. S ez az ördögfattya világ semminek sem örül úgy, mint ha

a Krisztust hanyatlani, övét pedig szégyenletesen kárhozatba veszni látja. Krisztus előre megmondja: ilyen öröm éri a világot, s ilyen szomorúság titeket. Számítsatok rá, hogy ha majd belekerültök, türelemmel lehettek, s még az ilyen szenvedésben is megtalálhattok az igazi vigasztalást. Azért kell benneteket így megkísértenem s megkóstoltatnom: mit is jelent engem elveszíteni, hogy egy kicsit megértsétek e mélységes titkot. Egészen úgysem tudtok engem kitanulni. Megértetlenül magas az néktek, hogy Isten Fia az Atyához megy, meghal és feltámad – üdvösségetekért.”

► Luther Márton:
Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

HETI ÚTRAVALÓ

„Ha valaki Krisztusban van, új teremtmény: a régi elmúlt, és íme: új jött létre.” (2Kor 5,17)

Húsvét ünnepe után a 3. héten az Útmutató reggeli és heti igéiben az élő Úr Krisztus részesíti győzelmében gyülekezetét: Ujjongjatok! Jubilate! –

„Örvendj, egész föld, az Istennek!” (Zsolt 66,1) Jézus feltámadásával örökkévaló örömet szerzett népének. „Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki megáldott minket minden lelki áldással a Krisztusban.” (Ef 1,3; LK) „Ujjongjatok az Úr előtt az egész földön! / Szolgáljatok az Úrnak örvendezéssel! / Vigadozva járuljatok színe elé!” (GyLK 739,1) Luther Márton szerint: „Az öröm titka ez: tartsa magát az ember teljes szívvel az ígéhez, vigasztalván magát Krisztus Urunk drága ígéretével, hogy ő az Atyával együtt velünk marad, és megoltalmaz; hogy semmi baj ne ártson, az ördög és a világ semmi hatalma el ne tiporjon, se tőle el ne szakítson.” Krisztus-követésünk értelme a sok és jó gyümölcs termése, és ennek előfeltétele az igazi szőlőtő szerint (hatszort kéri!): „Maradjatok énbenem, és én tibennetek. Az lesz az én Atyám dicsősége, hogy sok gyümölcsöt teremtek, és akkor a tanítványaim lesztek.” (Lásd Jn 15,1–8) És az élő húsvéti hit: az emberré lett Isten Fia megvallása: „Mert aki Istentől született, az legyőzi a világot, és az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk.” (1Jn 5,4) Az Úr Isten „kinyilatkoztatja a maga haragját a mennyből az igazság útját álló gonosz emberek minden hitelensége és gonoszsága ellen... Az ilyenek... a teremtményt imádták és szolgálták a Teremtő helyett, aki áldott mindörökké.” (Róm 1,18.25) Krisztus szorongató szeretete pedig arra indítja követőit, hogy „többé ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt”. És aki heti igénk szerint újjászületett Istentől, arra ő rábízta „a békéltetés szolgálatát”. (2Kor 5,15.18) Jézus a benne hívőknek jelenti ki: „Ha ti megtartjátok az én ígémet, valóban tanítványaim vagytok... Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.” (Jn 8,31.36) Pál örömhírt mond: aki Krisztushoz tartozik, abban Isten Lelke lakozik; és: „aki feltámasztotta Krisztus Jézust a halottak közül, életre kelti halandó testeteket is a bennetek lakó Lelke által”. (Róm 8,11) Pilátus semmi bűnt nem talált a zsidók bíborruhás, töviskoronás királyában, s szólt: „Íme, az ember!” Ennek ellenére engedett kiáltozásuknak: „Feszítsd meg, feszítsd meg!”... a törvény szerint (lásd 3Móz 24,16) meg kell halnia, mert Isten Fiává vette magát.” (Jn 19,5.6.7) János apostolnak megmutatta az angyal a mennyei Jeruzsálemet, ahol Krisztus megváltottainak szabad menetelük lesz Isten és a Bárány trónusához: „...szolgái imádják őt, és látni fogják az ő arcát, és az ő neve lesz a homlokukon.” S örök örömben lesz részük, „mert az Úr Isten fénylik fölöttük, és uwalkodnak örökkön-örökké”. (Jel 22,3–4.5) Már most: Jubilate Deo! – Ujjongj Istennek! És hittel zengd szent neve dicséretét: „A mennyekben, a mennyekben / Vár öröm, végtelen... / Zeng, ujjong szüntelen. / Ott színről színre lát a szem, / És ékességben látja fenn / Ég és föld Istenét.” (EÉ 527,1)

■ GARAI ANDRÁS

Szlovéniába látogatott a Nyugati Egyházkerület elnöksége

A szomszéd országban élő evangélikusokkal való kapcsolatépítés érdekében Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke és Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelő április 13–14-én Szlovéniában járt. Hétfőn ljubljana-i székhelyén látogatták meg Geza Filo püspököt, aki megismertette vendégeit egyháza történetével és aktuális helyzetével. Kedden Muraszombatban Leon Novak helyi lelkésszel, valamint Andrejek-Györfi Judittal találkoztak, és szót váltottak a testvéri együttműködés további lehetőségeiről.

■ ADÁMI MÁRIA felvétele

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

A kora tavasz első lepkéi

A naptárban márciusban kezdődik a tavasz, a természetben azonban első jelei már februárban jelentkeznek. A közelgő tavasz egyik hírnökének szokták nevezni a *citromlepkét*. Mindig megdöbben a szívem, amikor egy enyhe, napsütötte februári napon megpillantom a bokrok között. Csak a hímek szép citromsárgák, a nőstények zöldesfehér színűek.

A lepkék között ő él a leghosszabbban, ő éri el a „matuzsálemi” kilenc-tíz hónapos életkort. A nyáron kelt nemzedék áttelel, és ezek azok a lepkék, amelyekkel a tél végén vagy kora tavasszal parkokban, ritkás erdőkben bárhol találkozhattok.

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

Napsütötte február végi napokon gyakran látom Magyarországon egyik legszebb lepkéjét, a *nappali pávaszemet*. Bársonyvörös szárnyaiban négy nagy pávaszem pompázik. Egy alkalommal halastavaknál járva a gáton pillantottam meg a sütkérező pillangót. Egy vakondtúráson ült, és szárnyait széttárva élvezte a langyos februári napsugarakat. Hiába próbáltam óvatosan elmenni mellette, felrepült, és kissé távolabb megint napozni kezdett. Ahogy mentem tovább, egy darabig mindig előbbre szállt, de végül megunhatta, mert egy félkörrel mögém került, ahol most már békében sütkérezhetett tovább.

Az őcsai égerlápon, de másutt is gyakran találkoztam a tél vége felé a *c betűs lepkével*. Furcsa nevét onnan kapta, hogy szárnya fonákján *c* betűre emlékeztető fehér rajzolat van. Az őcsai égerláp mentén, a tocsogós

legelőn nagy fűbokrok állnak, többnyire ezeken szoktam megpillantani. Néha olyan elmélyülten napozott, hogy egészen közel mehettem hozzá.

Az említetteken kívül persze korán ébred sok más rovar is, gondolatok csak például az öregebb fák napsütötte oldalán sütkérező bodobácsokra. Néha olyan sokan vannak, hogy az általuk alkotott nagy piros folt már messziről látszik.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Mit gondolsz, a nappali pávaszem hernyói hol fejlődnek?
2. Hol telel ez a gyönyörű pillangó?
3. És a citromlepke?

Válaszok
1. A csalánon.
2. Földükben, pincékben, padlásokon.
3. Néha teljesen szabadon, egy bokor ágán csüngve.

Patakrejtvény

▶ Az alábbi rejtvényben mindegyik kérdéshez csak egy jó válasz tartozik. A jó válaszok kezdőbetűit összeolvasva egy pataknak a nevét kapjátok. Mi a név, és melyik bibliai személyhez kötődik?

Mivel kente meg a bűnös asszony Jézus lábát?

tusfürdővel

kenettel

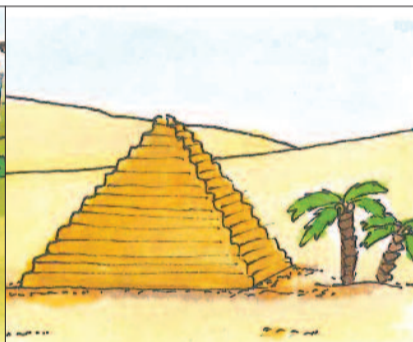

étolajjal

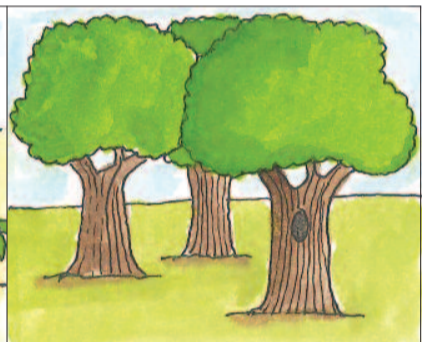
Hol gazdagodott meg Lót és Abrám?

Kánában

Egyiptomban

Mamré tölgyesében

Ki adott Ábrahám szolgájának és tevéinek vizet?

Rebeka

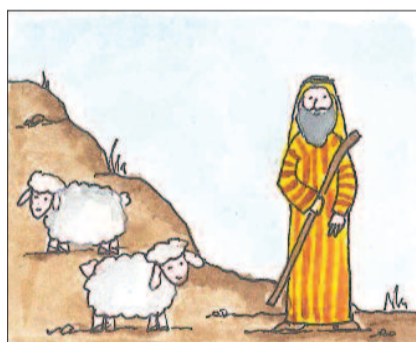

János

Jézus

Kinek szállítottak a hollók húst?

Mózesnek

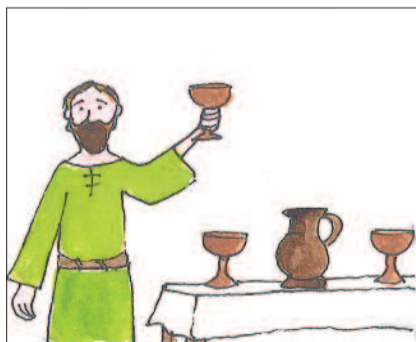

Józsefnek

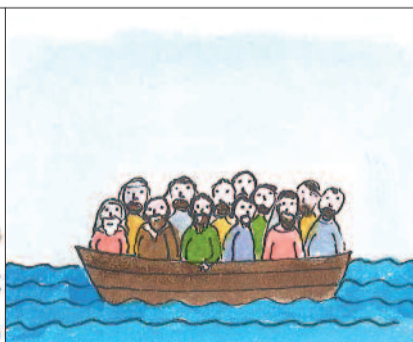

Illésnek

Ki hitte vagy kik hitték Jézust kísértetnek?

a násznagy

a tanítványok

a farizeusok

Helyes válaszok: kenettel, Egyiptomban, Rebeka, Jézus, Illésnek, a tanítványok. Megfejtés: Kert-patak és Illés prófétahoz.

Ajándékok és feladatok

Ülésezett az Északi Evangélikus Egyházkerület közgyűlése

► Az alberti egyházközség vendégszeretét élvezhették április 17-én az Északi Evangélikus Egyházkerület közgyűlésére érkezett küldöttek és vendégek. A gyülekezet néhány éve felavatott, igényes kialakítású vendégháza – a közgyűlésnek helyet adó közösségi helyiségeken túl – külön fürdőszobával ellátott, a földszinten akadálymentes vendégszobákkal egész évben várja a gyülekezeti, ifjúsági csoportokat, elvonulásra vagy munkatársi közösségeket.

Győri Péter Benjámín, a Dél-Pest Megyei Egyházmegye esperese (képünkön) áhítatában arra hívott, hogy hivatali tanácskozásaink is Isten szeretetének logikáját tükrözzék vissza. Ezután Tíri Krisztina lelkész és Iker Ferenc felügyelő a vendéglátó gyülekezet nevében köszöntötte a megjelenteket.

A közgyűlés meghallgatta és tárgyalta az egyházkerületi elnökség és a kerületi tisztségviselők jelentéseit. Dr. Fabiny Tamás püspök jelentésében arra hívta fel a figyelmet, hogy „a lutheri, evangélikus teológiában különösen is egyértelműnek kell lennie, hogy a keresztyénség és annak minden lelki és gyakorlati vonzata előbb ajándék, csak utána feladat. (...) Ám feladatunkat csak akkor tudjuk jó szívvel, felszabadultan és eredményesen elvégezni, ha előbb az ajándékot elfogadjuk. Megfordítva is igaz: ha pedig az ajándékot valóban elfogadjuk, akkor abból természetesen következnie kell a feladtvállalásnak.”

A lelkészi vezető az elmúlt év és az előttünk álló időszak ajándékait és feladatait sorra véve hét csomópont köré gyűjtve elemezte a hivatás gondozás, az igehirdetés megújítása, a hitoktatás, a jó rend, a gyülekezeten belüli és az egyházi intézmények közötti

együttműködés, jelenkori társadalmi környezetünk és a nemzetközi kapcsolatok kérdéseit.

Dr. Fábri György egyházkerületi felügyelő a keresztyén hitükért üldözöttek és a minket körülvevő társadalmi nyomorúság tágabb kontextusába helyezve számolt be szolgálatának kerületi és országos vonatkozásairól. El-

nőktársához hasonlóan kiemelte a jó rend megőrzésének, a törvények és szabályok betartásának követelményét. A 2017-es évfordulóra előretekintve jelezte, hogy „a programok, kezdeményezések elkészítésével már most késésben vagyunk. De ennél is nagyobb gond lenne, ha elsősorban a protokollok, épületek, rendezvények lebegnének szemünk előtt. Kérem, hogy kezdjünk el minél többet tenni azért, hogy élhessünk a Jóisten kegyelmével, ami révén nekünk adatik meg az ötszáz éves ünneplés! Használjuk ezt ki az olyannyira vágyott egyházi megújulásunkhoz!”

Élénk beszélgetés bontakozott ki az egyházkerület székhelyének kérdéséről. Az Üllői úti egyházi központ fel-

újításával kapcsolatban lehetőségként merült fel a püspöki hivatal összekapcsolása az egyház adminisztratív központjával. Közép-, illetve hosszú távon azonban többféle alternatíva is elképzelhető. A közgyűlés várhatóan őszi ülésén hozza meg végleges döntését az ügyben. A közgyűlés megbízta továbbá a kerületi elnökséget, hogy a Mevisz bevonásával a megfelelő országos fórumon tegyen javaslatot egy Andorka Eszter emléktag megőrző és az ehhez szorosan kapcsolódó területen végzett tevékenységgel kapcsolatos díjra.

A közgyűlés tematikus fókuszaként Bakay Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház cigánymissziói referense A cigányok közötti szolgálat

bővülésének lehetősége az Északi Evangélikus Egyházkerületben címmel tartott a hallgatókat felrázó előadást. „A cigányok közötti szolgálat elhatározás kérdése. (...) Hogy merünk mi a cigányokra úgy nézni, hogy ezekből ügysem lesz semmi? Elsőből lesznek az utolsók, és utolsóból az elsők. Az irgalmas samaritánus történetében Isten a korának cigányával azonosítja magát – mi ezt miért nem tesszük meg? Ha az apostolok és az öskeresztyének is így álltak volna hozzá, akkor mi nem lennénk. (...) A cigánykérdés az egyház identitásának a megtalálásához segít hozzá” – fogalmazott az előadó.

Az őszinte reflexiók sorában hangsúlyosan megfogalmazódott az igény a cigánymissziómunkatárs-képzés megteremtésére hittudományi egyetemünkön.

A tisztségviselők jelentései mellett az egyházkerületi elnökség idén új elemként minden, országos bizottságba delegált északi küldöttet megszólított, és összegyűjtötte tapasztalataikat. Az elnökség kérte a tagokat, hogy a felkészülés során szükség szerint konzultáljanak az egyházkerület vezetésével, működjön a kölcsönös információáramlás.

Az estébe nyúló ülésen Bozorády András egyházkerületi missziói felelős jelentése nyomán összetett szervezeti és lelki kérdések kerültek a testület látókörébe, így a közgyűlés a jelentés elfogadását elnapolta.

A debreceni missziói napon, május 16-án, szombaton gyűlik össze újra az egyházkerület népe: a református Nagytemplomban és környékén zajló program reménység szerint nemcsak a „kalvinista Róma” maroknyi evangélikus közössége, hanem az egész egyházkerület épülésére szolgálhat.

■ PAP KINGA MARIJATTA

FOTO: BALICZA MÁTE

HIRDETÉS

Krisztus-arcú egyház

MISSZIÓI NAP

AZ ÉSZAKI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKERÜLETBEN

2015. MÁJUS 16.

DEBRECEN, REFORMÁTUS NAGYTEMPLOM

„Az az indulat legyen bennetek, ami Krisztus Jézusban is megvolt”

(FILIPPI 2:5)

A missziói nap offertóriumával nehéz helyzetben lévő kárpátaljai magyar református testvéreink egyházkerületi családi esendőségét támogatjuk.

MAGYARORSZÁGI
EVANGÉLIKUS EGYHÁZ
ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET

Program

- 8.30: ÉRKEZÉS, REGISZTRÁCIÓ
– a kollégium általános iskolájának aulája (Péterfia út 1-7.)
- 9.30: GYÜLEKEZŐ, KÖZÖS ÉNEKLÉS A NAGYTEMPLOMBAN
- 10.00: KÖSZÖNTÉSEK, A HELYI GYÜLEKEZET BEMUTAKOZÁSA
- 10.20: ELŐADÁS: *Krisztus-arcú egyház. A hívő-cselekvő ember otthona* – dr. Béres Tamás
- 10.40: ÖT LELKÉSZ ÖT-ÖT PERCBEN – IGEHIRDETÉS: *Balicza Iván, Bartha István, Asztalos Richárd, Cserhátné Szabó Izabella, Pángyánszky Ágnes*
Közreműködik az Egyházkerület gyülekezeteinek egyesített énekkara
- 11.20: *J.S. Bach „Aki hisz és megkeresztelkedik, az üdvözüli”* – 37. KANTÁTA
- 11.30: SZÍNDARAB A PROTÉSTÁNS GÁLYARABOK TÖRTÉNETÉRŐL
Írta: Csorba Dávid és Réz-Nagy Zoltán, előadja a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Evangélikus Gimnázium színjátszó köre Tamási Melinda vezetésével
- 11.50: A PROTÉSTÁNS GÁLYARABOK EMLÉKMŰVÉNEK MEGKOSZORÚZÁSA
- 12.00: *Missziói impulzus - megújulás a fiatalok között.*
MANDABOKORI IFJÚSÁGI KÖR BEMUTAKOZÁSA
- 12.20: EBÉD
- 13.30: SZABADON VÁLASZTHATÓ PROGRAMOK:
1. *Keresztyénüldözések és a politikai iszlám térhódítása* - Release International
  2. *Krisztus-arcú misszió Afrikában, Pápua Új-Guineában és Magyarországon*
– dr. Bálint Zoltán, a Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség felügyelője és dr. Bálintné Kis Beáta, az Evangélikus Külmisziói Egyesület Afrika-referense
  3. *A háború hatása Ukrajnára és Kárpátaljára. Mi mit tehetünk?*
– Bálint Gábor, az Ökumenikus Segélyszervezet nemzetközi programjainak vezetője
  4. *A gyülekezet közepén - közösségeink környezetük iránti felelőssége*
– Győri Péter Benjámín, a Dél-Pest Megyei Egyházmegye esperese
  5. *Keresztyénség Észak-Koreában és itthon*
– King Heuk Sik magyarországi koreai misszionárius
  6. *Igetanulmány és beszélgetés a Krisztus-arcú egyházzal* – Zászkaliczky Pál lelkész
  7. *Igetanulmány és beszélgetés a Krisztus-arcú egyházzal* – Balicza Iván lelkész
  8. *Beszélgetés a mandabokori fiatalokkal*
- 15.30: ZÁRÓÁHÍTAT A NAGYTEMPLOMBAN
– dr. Fabiny Tamás püspök

LEHETŐSÉGEK
VÁSÁRA
EGÉSZ NAP A NAGYTEMPLOM
ELŐTTI FŐTÉREN
EGÉSZ NAPOS
GYERMEK-
PROGRAMOK

Meleg ebédet a jelentkezési határidő előtt beérkezett igények alapján, hozzájárulás fejében biztosítunk.

A busszal érkező csoportok a távolság függvényében 15-30-50%-os támogatást igényelhetnek az egyházkerülettől.

Kérjük, jelentkezésüket május 10-ig küldjék el az on-line regisztrációs űrlapon, az egyházkerület honlapján: szak.lutheran.hu

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatala,
Tel.: 06-20-824-411, e-mail: szak.kerulet@lutheran.hu
Debreceni Evangélikus Egyházközség,
Tel.: 06-20-381-2004, e-mail: degy@upcmail.hu

HIRDETÉSEK

Megjelent a Keresztyén Igazság új száma

A friss szám Kovács Pál nyugalmazott lelkész *igehirdetésével* indul, melyben a szerző Krisztus keresztségének dicsőségét hirdeti meg.

A *Tanulmányok* rovat Ordass Lajos 1946-ban elmondott előadásával kezdődik, azzal a reménységgel, hogy az olvasók örülni fognak ma is aktuális mondanivalójának. *Isó Gergely Ordass minneapolis-i útjáról* szóló tanulmányának második része következik ezután. Elgondolkodtató és előremutató *Véghelyi Antal* előadása, melyet *...hogya a Krisztus keresztség el ne veszítse erejét (1Kor 1,17)* címmel tartott a lébényi gyülekezetben.

A folyóirat hagyománya, hogy a *Luther-konferencia* előadásából is közöl. Ez alkalommal *Hafenschner Károly* és *Véghelyi Antal* előadásával találkozhatnak az olvasók.

Bemutatja a lapszám *Joób Olivér Válasz – Theologia minima* című, az Ordass Lajos Alapítvány kiadásában megjelent könyvét, remélve, hogy felkeltheti iránta az érdeklődést.

Áldott mindennapokat és gazdagító olvasást kíván a szerkesztőség a folyóirat ezen számával az olvasóknak!

ISÓ DOROTTYA szerkesztő

Meghívó könyvbemutatóra

Szeretettel meghívjuk Önt és kedves családját a *Weisz Jenő* Németországban élő nyugalmazott evangélikus lelkész 80. születésnapja alkalmából megjelent *Küldetésben* című interjúkötet ünnepi bemutatójára. Az alkalom 2015. május 3-án, vasárnap 15 órakor kezdődik Balatonszárszón, az Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban (8624 Balatonszárszó, Jókai u. 41.).

A könyvet méltatja *D. dr. Harmati Béla* nyugalmazott evangélikus püspök és *dr. Csepregi András*, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium iskolalelkésze. Az alkalmon az ünnepelt mellett köszöntőt mond az interjú készítője, a kötet szerkesztője, *Boda Zsuzsa* is.

Közreműködik *Völgyessy Szomor Fanni* énekesnő. Az ünnepi könyvbemutató házigazdája *Végh Szabolcs*, a szárszói intézmény igazgatója.

A könyvbemutató után minden kedves vendégünk részt vehet a vacsorán, illetve dedikálásra is lehetőség lesz. Tisztelettel kérjük, hogy akik vacsorázni szeretnének, azok ezt jelezzék a szarszo.recepcio@lutheran.hu vagy a j.weisz@gmx.de e-mail címen vagy postai úton a balatonszárszói intézmény címén Weisz Jenőnek címezve.

Istentiszteleti rend • 2015. április 26.

Húsvét után 3. vasárnap (Jubilate). Liturgikus szín: fehér. Lekció: Jn 16,16–23a; 1Pt 2,11–20. Textus: 1Móz 1,1–4(5–25)26–31; 2,1–4a. Énekek: 364., 48.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv., konfirmáció) Bence Imre; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Vári Krisztina; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. (orgonazenés istentisztelet) Gáncs Péter; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Gombkötő Beáta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) Schulek Mátyás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Rezessy Miklód; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lócsi út 32.** de. 11. (úrv.) Tóth Orsolya hatodéves teológus; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tóth Orsolya hatodéves teológus; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út u. 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Kulcsár Márton János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Kulcsár Márton János; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. Kulcsár Márton János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Dávid; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Dávid; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafoke, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackner Pál; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár, (református templom)** du. 2. (úrv.).

Istentiszteleti rend • 2015. április 27.

XI., Egyetemi és főiskolai gyülekezet, Magyar tudósok krt. 3. du. fél 8. hétindító istentisztelet. Összeállította: Balla Mária

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A MAGYAR RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Gyóni Evangélikus Egyházközség

Dabas városa Budapesttől mintegy negyvenöt kilométerre délre helyezkedik el, Dabas-Gyón Kecskemét felé fekszik.

1733-ban *Halász Péter* gróf harminc evangélikus családot telepített Gyónra a Felvidékről. Eleinte viszonylagos békeségben éltek. Református földesuruk és *Zlinszky János* katolikus gróf segítették őket abban, hogy lutheránus hagyományaik szerint folytathassák életüket. Ezekben az időkben az irsai lelkész gondozta a gyülekezetet.

A maroknyi közösség aztán önállóvá vált, 1760-ra állt az első iskola, sőt imaház is készült.

Sajnos az akkori sári plébánosnak szemet szűrt a gyóni evangélikusok élni akarása: elérte, hogy a helytartótanács elűzze *Fábri János* tanítót. 1767-ben bezáratta az imaházat. De mivel ezzel nem ért eredményt, be-

is falaztatta az épület ajtaját. Az „égetni való lutheránusokat” azonban ez sem tartotta vissza attól, hogy istentiszteleteiket megtartsák. Végül a plébános leromboltatta az imaházat.

Az örökös harcnak az 1781-es év vetett véget. *II. József* türelmi rendelete lehetővé tette, hogy a gyülekezet lelkészét hívjon, és saját telkén templomot építsen. 1783. november 30-án iktatták be hivatalába *Klein Pált*, a gyülekezet első lelkészét.

A templom építése 1785-ban kezdődött. Őseink sem pénzüket, sem energiájukat, sem idejüket nem sajnálták, hogy mihamarabb elkészüljön, 1786-ban be is fejeződött az építkezés. Tornyt ekkor még nem emelhetek, azt 1835-ben építették hozzá a templomhoz.

A gyóni gyülekezetnek jelenleg három szórványa van: Inárcs, Ócsa és Újlengyel. A négy gyülekezet

összesen megközelítőleg négyszáz tagot számlál.

Az istentiszteleti életet a hittanos gyermekek éneke gazdagítja havonta egyszer, valamint a kórus szolgál az ünnepi istentiszteleteken.

A gyóni gyülekezet beiktatott lelkésze 2014. augusztus 18-a óta *Balog Eszter*.

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Május 3-án, Cantate vasárnapján

10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a gyóni evangélikus templomból. Igét hirdet *Balog Eszter* lelkész.

HIRDETÉSEK

„LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS”

Kertem – fotópályázat

A Magyarországi Evangélikus Egyház *Templomkert* projektje fotópályázatot hirdet magánszemélyek számára.

A pályázat célja: Láthatóvá tenni az evangélikus kerteket, melyek a későbbiekben akár a *Templomkert* projekt mintakertjei is lehetnek • Saját kertünk fotózása, melyet érdemesnek tartunk megmutatni mások számára is • Egyedi megoldások, különleges ültetési módok, elhelyezések.

A pályázók köre: magánszemélyek: amatőr és profi fotósok (kérjük a pályázaton feltüntetni).

A pályázat részletei

• Pályázni maximum 3 db fotó (a lehető legjobb – max. 10 MB – méretben) beküldésével lehet. A képeknek címet is kérünk adni.

• Benyújtás: 2015. május 16-ig a templomkertem@gmail.com e-mail címre. Tárgyként kérjük feltüntetni: Fotópályázat.

• Nevezési díj nincs.

A zsűri tagjai: dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének püspöke

• *Németh Zoltán* evangélikus lelkész, az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának vezetője • *Máté Gabriella* újságíró, a Garbo Kiadó és a Lilaköd könyveskávészó tulajdonosa • *Zsida Zsuzsi* fotós (zsidaizsuzsi.com, [facebook.com/zsidaizsuzsi.fotozas](https://www.facebook.com/zsidaizsuzsi.fotozas)) • *Papp László* kreatív igazgató, 6P Reklámügynökség (6p.hu)

Díjazás

I. díj: 2 fő részére szóló hétvége (szombat-vasárnap) Révfülöpon, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban.

II. díj: 5000 Ft értékű, a Lilaköd könyveskávészóban – könyvre vagy pedig kávé-tea-egyéb fogyasztására – beváltható kupon.

III. díj: 3000 Ft értékű vetőmag-terménycsomag a *Templomkert* projekt felajánlásában.

IV. díj: *Új evangélikus templomok* című album – Luther Kiadó.

V. díj: *Ízlelő – Rendhagyó szakácskönyv* – Luther Kiadó.

Küldöndj: Zsida Zsuzsi portréfotózása a legkreatívabb fénykép készítője számára.

Eredményhirdetés: június közepén on-line.

A legjobb képekből terveink szerint fotókiállítás készül.

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

Olvasa az Evangelikus Élet digitális változatát!

WWW.DIGITALSTAND.HU

Észtország csillagai

Ha az ember Tallinnban lakik, ingyen használhatja a tömegközlekedést. Annak idején népszavazást írtak ki erről, és a szavazók több mint hetvenöt százaléka nyilatkozott úgy, hogy ezt szeretné. A lakosok egynegyede az ingyen utazás ellen olyan érveket hozott fel, hogy ezzel esetleg túlságosan is növekszik az észt főváros hivatalosan regisztrált lakossága, és így a vidék adóbevételeitől esik el, megkülönböztetésben is, a gazdaságot kell élénkíteni, hogy ne okozzon gondot az utazás megfizetése.

Tallinnban kártyával lehet utazni, amelyet felszálláskor egy szenzorhoz kell érinteni, így kell megfizetni a viteldíjat. Noha a helyi lakosoktól nem von le pénzt a rendszer, az utazás regisztrációja számukra is kötelező. Ezeket az információkat ugyanis nagyon egyszerűen lehet felhasználni arra, hogy a közlekedési hálózat működését optimalizálják. És az észtek szeretnek mindent egyszerűen csinálni, ha az állam működéséről van szó.

Észtország a legészakibb a három apró balti állam között, amelyek a kilencvenes évek elején lettek újra függetlenek. A Szovjetunió szétesésével az észtek merőben innovatív útra léptek, amikor az államigazgatás minél teljesebb digitalizációját kezdték el, így miután a közhivatalok, a bankok és a szolgáltatók is a netre költöztek, a legtöbb ügy intézése is megoldottá vált egy böngészőn keresztül. Még az országgyűlési vá-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

lasztásokon való szavazás is részben az interneten történik.

Lehetne még hasonló „csodákat” sorolni, kezdve a mindössze tízszázalékos észt államadóssággal, de még ennél is van jobb: létezik a virtuális észt állampolgárság, azaz az e-residency kezdeményezés. Ez valójában azt jelenti, hogy részei lehetünk az észt államigazgatási rendszernek, és használhatjuk az észt állampolgároknak járó szolgáltatásokat nagy részét.

Ha valaki olyan internetes szolgáltatást nyújt, amelyet a világ bármelyik részén élő emberek használhatnak, akkor néhány gyors adminisztrációs lépés után létrehozhat erre egy e-észt vállalkozást. Ennek nemcsak a hivatalos ügyeit intézhetjük bárhol, de az észt állam még kedvező adózási feltételeket is kínál. Idén áprilistól pedig ehhez mindössze annyit kell tenni, hogy ellátogatunk valamelyik észt konzulátusra, és kérelmezük az e-azonosítót (sajnos a legközelebbi észt nagykövetség Bécsben van, miután a magyarországi külképviselet tavaly bezárták).

Észtország élen jár az internetes technológiák elterjesztésében és

biztonságos üzemeltetésében, így nem csoda, hogy a NATO is ide helyezte a kiberbiztonsággal kapcsolatos intézményeit. Mindemellett a kis ország esélyes arra is, hogy az amerikai Szilícium-völgy mintájára az induló internetes vállalkozások Mekkája legyen, és a világ számos pontjáról bevonzza az ígéretes termékötlekekkel előálló kreatív elméket.

Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy például a *Startup Wise Guys* nevű észt inkubátorháznak, azaz internetesvállalkozás-fejlesztő központnak is van magyar támogatója a *PublishDrive* személyében. E vállalkozás elektronikus könyvek gyártásával és pofonegyszerű terjesztésével kíván a világpiacra lépni. De hasonlóképpen a *LearnInvisible* („tanulj láthatatlanul”) magyar csapatáról is azt lehetett hallani, hogy Észtországból kiindulva törekednek a világ megjobbítására.

Nem kétséges, hogy Európa szellemiségébe tökéletesen beleillik ez a fajta észt nyitás. Nem kell, hogy feladja az ember a nemzeti identitását vagy akár csak a lakóhelyét, ahol az anyanyelvén érthet szót másokkal, mégis részesülhet magas szintű digitális szolgáltatásokban, mert európai. Pláne ha figyelembe vesszük, hogy Észtország többségében evangélikus, még egy fontos húron pendülhetünk velük együtt...

■ N. B.

Aki hisz, az nyer

Mesterházy Balázs tudósítása az országos hittanverseny iskolai döntőjéről

▶ Az április 11-i piliscsabai ragyogó napsütés után kicsit borongósabb idő fogadta a 18-án Soltvadkertre érkezett fiatalokat, akiket azonban ez nem zavart abban, hogy jó hangulatban és eredményesen vívják meg a XXIV. országos evangélikus hittanverseny iskolai döntőjét.

FOTO: SÁGHY PÉTER

Néhányan – Sopronból és Győrből – már péntek este megérkeztek. Ők élvezhették a gyönyörű, összettel átadott új óvoda tornatermének kom-

fortját, illetve a közös esti beszélgetéseket. (Köszönet érte *Lakatosné Hachbold Évának*, az óvoda vezetőjének.) Szombaton négy korosz-

tályban a márciusi kerületi fordulóból továbbjutott hat-hat csapat versenyzett. Akadályverseny-szerűen nyolc állomást teljesítettek, sajnos a nagy szél miatt nem az iskolaudvaron, hanem bent az épületben.

E helyütt is köszönjük a kísérő kollégák segítségét, a *Közel együttes* tagjainak énekvezetését, a *Győri Veronika* iskolalelkész irányította házigazda Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola vendégszeretét, illetve *Darvas Anikó* rákoskeresztúri iskolalelkész nyitóáthítatát a valódi táplálékról. Végül, de nem utolsósorban nem lehet nem megemlíteni, hogy a hittanverseny nem valósult volna meg az országos iroda gyűlékezeti és missziói osztálya két munkatársának, *Koltainé Somogyi Lillának* és *Szilágyi Anikónak* fáradhatatlan és áldozatos munkája nélkül.

Hisszük, hogy akik ilyen részletességgel forgatják a Bibliát, azok között csak győztesek vannak, és gratulálunk is mindenkinek. Ám mivel ez mégiscsak egy verseny volt, a döntőben az alábbi sorrend alakult ki.

• 1-2. osztály

1. Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, Orosháza
2. Podmaniczky János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola, Budapest
3. Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola, Pápa
4. Roszík Mihály Evangélikus Általános Iskola, Alberti
5. Túróczy Zoltán Evangélikus Óvoda és Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola, Nyíregyháza
6. Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola, Sopron

• 3-4. osztály

1. Kmety György Evangélikus Általános Iskola és Óvoda, Marcaltó
2. Benka Gyula Evangélikus Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda, Szarvas
3. Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola, Pápa
4. Máriaremete-Hidegkúti Ökumenikus Általános Iskola
5. Túróczy Zoltán Evangélikus Óvoda és Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola, Nyíregyháza
6. Savio Szent Domonkos Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Békéscsaba

• 5-6. osztály

1. Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda, Győr
  2. Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, Orosháza
  3. Roszík Mihály Evangélikus Általános Iskola, Alberti
  4. Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium, Békéscsaba
  5. Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium és Kollégium
  6. Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola, Sopron
- ### • 7-8. osztály
1. Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda, Győr
  2. Magyarok Nagyasszonya Római Katolikus Általános Iskola, Alberti
  3. Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola, Sopron
  4. Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium
  5. Deák Téri Evangélikus Gimnázium, Budapest
  6. Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, Orosháza

HIRDETÉSEK

Gyülekezeti munkatársak továbbképző konzultációja

Piliscsaba, 2015. május 29–31.

Május 29., péntek		
15.00: Érkezés, szobafoglalás, kávé		15.00: Gyakorlati tapasztalatok megbeszélése – <i>dr. Frenkl Szilvia</i>
16.00: Áhítat – <i>D. Szebik Imre</i>		17.00: Rendszerelméletű gyülekezetépítés – <i>Labossa György</i>
16.30: Lelkigondozói gyakorlatok – <i>dr. Percze Sándor</i>		18.00: Vacsora
18.00: Vacsora		18.00: Vacsora
19.00: A bioetika aktuális kérdései mindennapi életünkben – <i>ifj. dr. Szebik Imre</i>		19.00: A templom jelentősége a növekvő gyülekezet életében (őszövetségi példa) – <i>Vető István</i>
20.00: Áhítat – <i>Kézdy Péter</i>		20.00: Áhítat – <i>Vető István</i>

Május 30., szombat		Május 31., vasárnap
8.00: Reggeli		8.00: Reggeli
9.00: Áhítat – <i>D. Szebik Imre</i>		8.30: A növekvő gyülekezet feltételei – <i>Kézdy Péter</i>
10.00: A reformációra emlékezés mint a növekedés záloga – <i>dr. Hafenscher Károly</i>		10.00: Istentisztelet úrvacsorával – <i>D. Szebik Imre – Kézdy Péter</i>
11.00: Az országos egyház és a gyülekezetek kapcsolódása – <i>Krámer György</i>		11.30: Növekvő Magyarországi Evangélikus Egyház – <i>D. Szebik Imre</i>
12.00: A növekvő gyülekezet az Űjszövetségben – <i>D. Szebik Imre</i>		12.30: Ebéd
13.00: Ebéd		13.15: Úti áldás – <i>D. Szebik Imre</i>
14.00: Fogyás és növekedés egyhá-		

Magyarország KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Strukturális és Beruházási Alapok

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

SAJTÓKÖZLEMÉNY

Evangelikus reformációi emlékutak – zarándokutak

A Magyarországi Evangélikus Egyház 332 857 158 Ft uniós támogatást nyert a *Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése* című pályázati kiíráson Az *Új Széchenyi terv* programban. A 350 millió forintos összköltségvetést meghaladó beruházásból nemcsak egy új, országos jelentőségű vallási tematikus út valósul meg, hanem új munkahelyeket is teremtenek.

A Magyarországi Evangélikus Egyház igazán jelentős, országos szintű vallási tematikus úthálózatot szándékozik megvalósítani az Észak-Magyarország régióban. A projekt a Közép-Dunántúlon és az Észak-Alföldön megvalósuló, evangélikus emlékhelyeket érintő hasonló utak létrehozását célzó projektekhez szervesen kapcsolódik.

Az emlékutakkal önálló, komplex szolgáltatást nyújtó turisztikai attrakció valósul meg. Az érintett, részben hátrányos helyzetű helyszíneken a település egyháztörténelmi, történelmi, kulturális és néprajzi örökségének kutatására és bemutatására is lehetőség nyílik. Ezzel olyan, a vallási indíttatáson túlmutató turisztikai termék jön létre, amelyet eddig hazánkban egyetlen turista- vagy zarándokut sem biztosított.

A pályázat keretében evangélikus templomokat újítanak fel – Galgagután, Legénden, Miskolcon, Vanyarcon –, Mátraszentistván településen pedig zarándokszálláshely újul meg; valamint közel 200 kilométer zarándokútvonal kijelölt nyomvonalának felfestését végzik el.

1. út: Tokaj – Tállya – Monok – Újcsanános – Arnót – Miskolc; kb. 60 km
2. út: Egyházasdengeleg – Szirák – Bér – Vanyarc – Galgaguta – Legénd – Ósagárd – Felsőpetény – Nógrád; kb. 70 km
3. út: Felsőpetény – Bánk – Kétdobony – Terény – Cserhátsurány – Mohora – Csesztve – Szügy – Balassagyarmat; kb. 60 km
4. út: Szécsény – Lucfalva – Sámsonháza – Szűpatak-Bátonytereny – Mátraszentistván – Pásztó; kb. 60 km

A projekt üzemeltetését a Magyarországi Evangélikus Egyház keretében működő központi iroda fogja koordinálni.

A projekt összes elszámolható költsége 350 375 596 Ft, az igényelt támogatás 332 857 158 Ft.

A fejlesztésekről bővebb információt a www.palyazat.lutheran.hu oldalon olvashatnak.

GYÁSZJELENTÉS

Krátki György, a bokor-kutasó-cserhátszentiváni evangélikus gyülekezet felügyelője alázattal viselt súlyos betegségéből életének 59. évében hazatért teremtő Urához. Temetése április 24-én, pénteken 12 órakor lesz a bokori temetőben.

A gyászoló család

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykioszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu
és info@harangontode.hu.

GYÁSZJELENTÉS

Istenes Béláné sz. Eigemann Rozália, korábban az *Evangélikus Élet* hűséges olvasója, április 16-án az Agape Evangélikus Szeretetotthonban (Lajoskóvár) 90 éves korában csendben elhunyt. Temetése április 24-én, pénteken fél 1-kor lesz a györkönyi (Tolna megye) temetőben. Az elhunytban Szemerei Zoltán, egyházunk nyugalmazott gazdasági igazgatója édesanyját gyászolja.

A gyászoló család

APRÓHIRDETÉSEK

Új Luther-kabát Győrben nagyon olcsón eladó. Irányár: 30 ezer forint. Tel.: 20/824-8816.

Kiadó lakás Budapesten a XII. kerület, Budakeszi utca 42/C-ben, 47 m². Érdeklődni lehet a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének irodájában *Karvai Ottó* gondnoknál, tel.: 483-2154.

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Dr. Hátori József előadása Budahegyvidéken

A Keresztény Értelmiségi Fórum következő alkalmán, április 27-én 18.30-kor a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) *A zene és a kreativitás kapcsolata* címmel dr. Hátori József egyetemi tanár, akadémikus tart előadást.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból április 26-ától május 3-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i></p> <p>6.40 / Duna Tv <i>Biblia és irodalom</i></p> <p>9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i></p> <p>10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet a poroszlói templomból</i></p> <p>10.10 / Duna Tv <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i></p> <p>11.00 / Duna Tv <i>Református istentisztelet</i></p> <p>15.15 / Duna World <i>Kárpátok bércei (magyar dokumentumfilm)</i></p> <p>16.00 / Pax Tv <i>Dies Academicus az EHE-n</i></p> <p>17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet (credoradio.hu)</i></p>	<p>9.00 / Pax Tv <i>Szorongás, önbecsülés és spiritualitás</i></p> <p>Pál Ferenc előadása</p> <p>14.45 / M3 <i>A Tízparancsolat ma</i></p> <p>Hankiss Elemér műsora</p> <p>16.15 / M1 <i>Kék bolygó (környezet- és klímavédelmi magazin)</i></p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Itt és Gergely és Szilasi Alex</i></p> <p><i>Bach-hangverseny</i></p> <p>20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i></p> <p>Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész</p> <p>22.20 / Duna Tv <i>Hitler gyermekei (izraeli dokumentumfilm)</i></p> <p>0.20 / Duna Tv <i>Hivatal (magyar dokumentumfilm)</i></p>	<p>15.10 / Kossuth rádió <i>XX. századi történelem</i></p> <p>16.15 / M1 <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Lélekhangoló</i></p> <p>Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (credoradio.hu)</p> <p>20.35 / Duna Tv <i>Önök kérték (kívánságműsor)</i></p> <p>22.10 / M3 <i>Nevetni kell, ennyi az egész</i></p> <p>Koltai Róbert</p> <p>23.40 / Duna Tv <i>Mahó Andrea és José Cura koncertje</i></p> <p>3.10 / Tv2 <i>Bibliothèque Pascal (német-magyar filmdráma, 2010) (110')</i></p>	<p>5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó az egyházasközpári evangélikus templomból</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebbened bíztunk eleitől fogva...”</i></p> <p>A református egyház félórás műsora</p> <p>17.45 / M3 <i>In memoriam Rábai Miklós (magyar táncfilm)</i></p> <p>18.00 / Duna World <i>Szerelmes földrajz</i></p> <p>Szabó Zoltán emlékére</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Bogányi Gergely zongoraestje</i></p> <p>23.25 / M2 <i>Ég, föld, férfi, nő</i></p> <p>Örség</p> <p>23.45 / Duna Tv <i>A kaland (olasz filmdráma, 1959) (123')</i></p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>8.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Napi útravaló (credoradio.hu)</i></p> <p>10.40 / Duna Tv <i>Család-barát (délelőtti magazinműsor)</i></p> <p>13.26 / Bartók rádió <i>Christian Zacharias zongoraestje</i></p> <p>14.00 / M3 <i>Párok és házaspárok – tízezer év mesterművei (ismeretterjesztő műsor)</i></p> <p>21.20 / Pax Tv <i>Az egyházak szerepe a mai társadalomban</i></p> <p>21.45 / M3 <i>A három „Pestőr” (magyar tévéfilm)</i></p> <p>22.30 / Pax Tv <i>Dies Academicus az EHE-n</i></p> <p>Dr. Fabiny Tamás püspök előadása</p>	<p>5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus magazin (credoradio.hu)</i></p> <p>15.10 / Kossuth rádió <i>Rendszerváltók – 1989</i></p> <p>20.11 / Kossuth rádió <i>Belépő (kulturális magazin)</i></p> <p>20.40 / Pax Tv <i>Kenyermé, tarisznyám, hócipőm (riportfilm)</i></p> <p>21.15 / Bartók rádió <i>Demeniv Mihály harmonika-hangverseny</i></p> <p>22.20 / Duna Tv <i>Rejtélyes XX. század</i></p> <p>Kun Miklós történéssz műsora</p> <p>23.30 / Duna World <i>Talentum – Gulyás Dénes</i></p>	<p>8.50 / Duna Tv <i>Kajak-kenu Eb (élő közvetítés)</i></p> <p>10.30 / Bartók rádió <i>Celluloidák – A legjobb filmzenék</i></p> <p>13.10 / Pax Tv <i>Én vagyok az igazság</i></p> <p>A Zákeus Médiacentrum evangélikázációs műsora</p> <p>14.32 / Kossuth rádió <i>A tudomány hangjai</i></p> <p>17.00 / Pax Tv <i>EPSZTI (riportfilm)</i></p> <p>17.55 / Duna World <i>Szabadság tér '89 (történelmi magazinműsor)</i></p> <p>21.25 / Duna World <i>Gasztróangyal</i></p> <p>A nagy csónaktúra</p> <p>23.00 / Duna Tv <i>Két székely (magyar dokumentumfilm)</i></p>	<p>8.10 / Duna Tv <i>Evangélikus magazin</i></p> <p>9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i></p> <p>9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra (egyházzenei magazin)</i></p> <p>10.04 / Kossuth rádió <i>Evangélikus istentisztelet</i></p> <p>10.45 / Duna Tv <i>Mai hitvallások</i></p> <p>17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet (credoradio.hu)</i></p> <p>19.00 / Pax Tv <i>Magyar–finn evangélikus kapcsolatok</i></p> <p>20.50 / Duna World <i>Ybl 200 (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i></p> <p>A régi képviselőház</p>

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i></p> <p>6.40 / Duna Tv <i>Biblia és irodalom</i></p> <p>9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i></p> <p>10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet a poroszlói templomból</i></p> <p>10.10 / Duna Tv <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i></p> <p>11.00 / Duna Tv <i>Református istentisztelet</i></p> <p>15.15 / Duna World <i>Kárpátok bércei (magyar dokumentumfilm)</i></p> <p>16.00 / Pax Tv <i>Dies Academicus az EHE-n</i></p> <p>17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet (credoradio.hu)</i></p>	<p>9.00 / Pax Tv <i>Szorongás, önbecsülés és spiritualitás</i></p> <p>Pál Ferenc előadása</p> <p>14.45 / M3 <i>A Tízparancsolat ma</i></p> <p>Hankiss Elemér műsora</p> <p>16.15 / M1 <i>Kék bolygó (környezet- és klímavédelmi magazin)</i></p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Itt és Gergely és Szilasi Alex</i></p> <p><i>Bach-hangverseny</i></p> <p>20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i></p> <p>Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész</p> <p>22.20 / Duna Tv <i>Hitler gyermekei (izraeli dokumentumfilm)</i></p> <p>0.20 / Duna Tv <i>Hivatal (magyar dokumentumfilm)</i></p>	<p>15.10 / Kossuth rádió <i>XX. századi történelem</i></p> <p>16.15 / M1 <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Lélekhangoló</i></p> <p>Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (credoradio.hu)</p> <p>20.35 / Duna Tv <i>Önök kérték (kívánságműsor)</i></p> <p>22.10 / M3 <i>Nevetni kell, ennyi az egész</i></p> <p>Koltai Róbert</p> <p>23.40 / Duna Tv <i>Mahó Andrea és José Cura koncertje</i></p> <p>3.10 / Tv2 <i>Bibliothèque Pascal (német-magyar filmdráma, 2010) (110')</i></p>	<p>5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó az egyházasközpári evangélikus templomból</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebbened bíztunk eleitől fogva...”</i></p> <p>A református egyház félórás műsora</p> <p>17.45 / M3 <i>In memoriam Rábai Miklós (magyar táncfilm)</i></p> <p>18.00 / Duna World <i>Szerelmes földrajz</i></p> <p>Szabó Zoltán emlékére</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Bogányi Gergely zongoraestje</i></p> <p>23.25 / M2 <i>Ég, föld, férfi, nő</i></p> <p>Örség</p> <p>23.45 / Duna Tv <i>A kaland (olasz filmdráma, 1959) (123')</i></p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>8.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Napi útravaló (credoradio.hu)</i></p> <p>10.40 / Duna Tv <i>Család-barát (délelőtti magazinműsor)</i></p> <p>13.26 / Bartók rádió <i>Christian Zacharias zongoraestje</i></p> <p>14.00 / M3 <i>Párok és házaspárok – tízezer év mesterművei (ismeretterjesztő műsor)</i></p> <p>21.20 / Pax Tv <i>Az egyházak szerepe a mai társadalomban</i></p> <p>21.45 / M3 <i>A három „Pestőr” (magyar tévéfilm)</i></p> <p>22.30 / Pax Tv <i>Dies Academicus az EHE-n</i></p> <p>Dr. Fabiny Tamás püspök előadása</p>	<p>5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus magazin (credoradio.hu)</i></p> <p>15.10 / Kossuth rádió <i>Rendszerváltók – 1989</i></p> <p>20.11 / Kossuth rádió <i>Belépő (kulturális magazin)</i></p> <p>20.40 / Pax Tv <i>Kenyermé, tarisznyám, hócipőm (riportfilm)</i></p> <p>21.15 / Bartók rádió <i>Demeniv Mihály harmonika-hangverseny</i></p> <p>22.20 / Duna Tv <i>Rejtélyes XX. század</i></p> <p>Kun Miklós történéssz műsora</p> <p>23.30 / Duna World <i>Talentum – Gulyás Dénes</i></p>	<p>8.50 / Duna Tv <i>Kajak-kenu Eb (élő közvetítés)</i></p> <p>10.30 / Bartók rádió <i>Celluloidák – A legjobb filmzenék</i></p> <p>13.10 / Pax Tv <i>Én vagyok az igazság</i></p> <p>A Zákeus Médiacentrum evangélikázációs műsora</p> <p>14.32 / Kossuth rádió <i>A tudomány hangjai</i></p> <p>17.00 / Pax Tv <i>EPSZTI (riportfilm)</i></p> <p>17.55 / Duna World <i>Szabadság tér '89 (történelmi magazinműsor)</i></p> <p>21.25 / Duna World <i>Gasztróangyal</i></p> <p>A nagy csónaktúra</p> <p>23.00 / Duna Tv <i>Két székely (magyar dokumentumfilm)</i></p>	<p>8.10 / Duna Tv <i>Evangélikus magazin</i></p> <p>9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i></p> <p>9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra (egyházzenei magazin)</i></p> <p>10.04 / Kossuth rádió <i>Evangélikus istentisztelet</i></p> <p>10.45 / Duna Tv <i>Mai hitvallások</i></p> <p>17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet (credoradio.hu)</i></p> <p>19.00 / Pax Tv <i>Magyar–finn evangélikus kapcsolatok</i></p> <p>20.50 / Duna World <i>Ybl 200 (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i></p> <p>A régi képviselőház</p>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: előfizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1091 Budapest, Úllői út 25. fszt. 2. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő: Szabó Dávid Károly (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** Walkó Ádám (adam.walko@lutheran.hu).
Rovatvezetők: dr. Eszedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghegyi@lutheran.hu), Tamásy Tamás – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, Balicza Máté, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Kiss Tamás, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Úllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229.
Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).
Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.**

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belsőleg (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (április 26.)

A mi Urunk, Istenünk irgalmas és megbocsát. Dán 9,9a (Róm 5,18; Jn 15,1–8; 1Jn 5,1–4; Zsolt 103) Az „élni kell” (a saját erőnkől és forrásainkból) imperatívuszát megtörte és helyettesíti Krisztus könyörületes uralma, aki teremtményeinek életét ajándékká változtatja, és nem parancsba adja, az élet evangéliumát kínálja a törvényeskedés, a megfelelő kényszere helyett. A halál, a földi létezés megszűnt ellenség, de nem abszolút értelemben, hanem olyan végső és ezért mindig szemközt velünk álló ellenség, amely „eltöröltetik” (1Kor 15,26). Aki felismeri és hiszi, hogy Krisztus az új közép, aki által élettörténetünk van – amely mindig szövvényes, nehéz –, és egyúttal a boldogság előhírnöke, abban tudatosul, hogy ezen ajándék nélkül is van élete, örök élete.

Hétfő (április 27.)

Most azért keressétek szívvel-lélekkel Isteneteket, az Urat! 1Krn 22,19a (Fil 3,13–14; Róm 1,18–25; Péld 3,1–12) Lemondhatunk-e azokról az emberekről, akik velünk együtt az utat keresik, de nem találják, mégis az útkeresés során vagyunk igazán együtt? Mi lenne az úttal, közös keresése nélkül? A tévedéseinkről legszívesebben előre lemondanánk, holott sokszor azokból következik a legnagyobb megújulás. Mikor rábukkanunk egy csodaszép tisztásra, egy eldugott vendéglőre vagy forrásra... Tudnám-e, hogy Jézus feltámadásának örömhíre hogyan erősít meg, ha a keresztet nem ismerném?

Kedd (április 28.)

De én hiszem, hogy még meglátom az Úr jóságát az élők földjén. Zsolt 27,13 (Jn 17,24; 2Kor 5,11–18; Péld 3,13–26) Jézus Krisztussal a mai ember az ígéhirdetésben találkozhat. Az Úr a hirdett igében válik kortársunkká, halatja hangját, hívja magához a nyáját, igéjén keresztül bizonyul számunkra is jó pásztornak.

Szerda (április 29.)

Mert megpróbáltál minket, Istenünk, megtisztítottál, mint az ezüztöt. Zsolt 66,10 (Jak 1,12; Jn 8,31–36; Péld 3,27–35) Jézus valójában azzal provokált, hogy ugyanazt a teljhatalmat igényelte magának, amelyet Isten. Hogy Isten nevében a bűnt megbocsássa és a „radikális gonosztól” megváltson, aminek kifejeződését egyébként megbocsáthatatlannak tartjuk, mert olyan mértékű, amely minden emberi jóvátételt meghalad. Az *Újszövetség* Jézus halálát és feltámadását nevezi meg a megbocsátás isteni cselekedetének és életünk lehetőségéeként.

Csütörtök (április 30.)

Boldog ember az, aki az Úrba veti bizodalját. Zsolt 40,5 (Zsid 10,35; Róm 8,7–11; Péld 4,10–19) Jézus követőit hitre szólítja fel (Mk 1,15), azaz óráhagyatkozó bizalomra. Ez a hit lesz forrása és táplálója Isten szolgálatába állított hatalmuknak is. Küldetésük a Jézus-eseményben föltárt értékszemlélet elővételezése, amely értelmezhető az emberi képzület értékcentrikus előretökintésekként és a jelenben aktualizálható isteni jövő lehetőségekként is.

Péntek (május 1.)

Titeket is, akik egykor Istentől elidegenültetek, és ellenséges gondolkodásúak voltatok gonosz cselekedeteitek miatt, most [Krisztus] megbékéltetett emberi testben a halála által. Kol 1,21–22 (Ézs 43,24b–25; Jn 19,1–7; Péld 4,20–27) Az ember kiüttlannak tűnő helyzetére az isteni kegyelem a válasz: a spirituális és a fizikai világ megbékélése kozmikus szinten a testlételemben valólt meg az isteni Lélek osztozásában a materiális világgal. Személyes szinten pedig a Szentlélek által van jelen, és az ént képessé teszi arra, hogy a szeretet által meghaladjon önmaga korlátait (Róm 5,5).

Szombat (május 2.)

Akkor majd megtudja minden ember, hogy én az Úr vagyok a te szabadítód és a te megváltód. Ézs 49,26b (Mt 20,28; Jel 22,1–5; Péld 5,1–23) Izráel életében a szabadulás eseménye alapvető jelentőséggel bír: a nép a szolgaságból kiszabadulva felfedezi identitását azáltal, hogy a szolgaságból kivezetve, a pusztai vándorlás és a Sínai-hegyen történt szövetségkötés után Isten elvezeti az ígért földjére. Isten a szabadító. Ám ezt a szabadítást a nép nem csupán lelkileg, pszichikailag éli át, hanem elsősorban társadalmi és gazdasági vonatkozásokban. Ez annál is lényegesebb, mivel az *Őszövetségnek* nincsen önálló „szabadságfogalma”, hanem a „megmentés”, „elengedés”, „kivezetés” szavakat használja (2Móz 3,10–12; 7,4; 20,2). De mindezek előtt a *shalom* (béke) fogalma jut kulcsszerephez, úgy, hogy a szabadság a *shalom* része. Ahol béke van, ott a szabadság.

■ OROSZ GÁBOR VIKTOR

HIRDETÉS

EKME-összejövetel

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület április 27-én 18 órai kezdettel tartja legközelebbi összejövetelét. Beszámolót tart *dr. Dobos Ágoston* békés-szentandrasi református lelkész. Téma: missziói út Nepálban. Helyszín: a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája (1091 Budapest, Úllői út 25., tárgyalóterem).

Szeretettel hívunk és várunk minden érdeklődőt.

Az EKME vezetősége

